

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

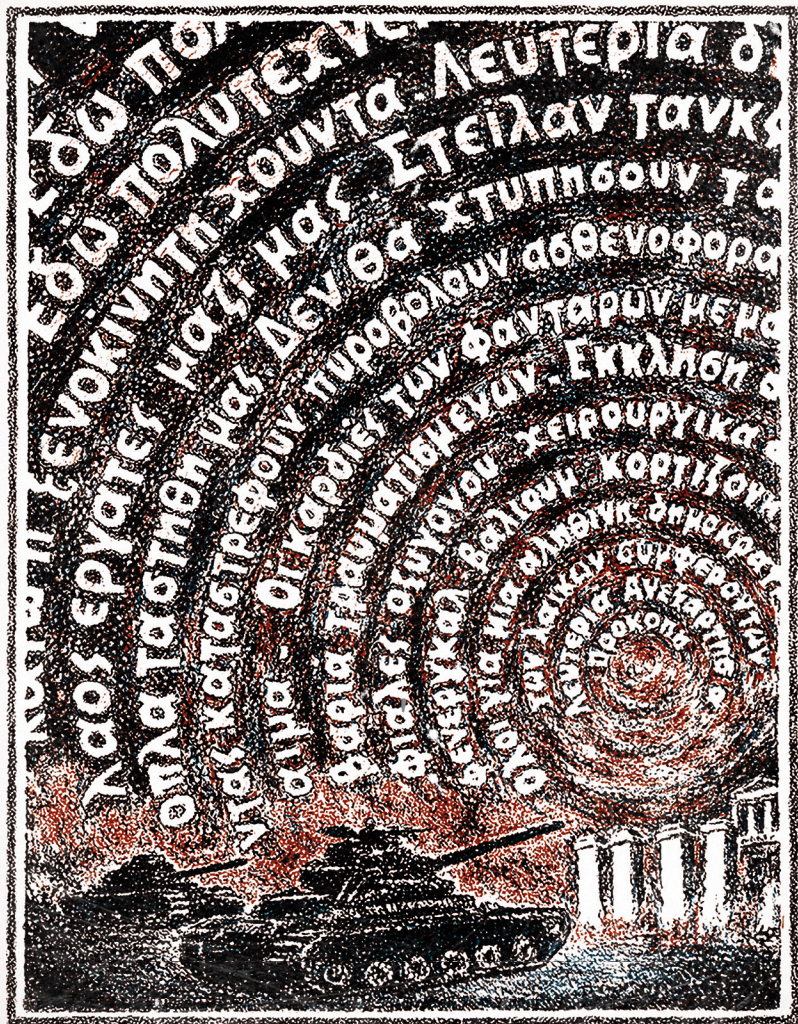
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

RIZA ÖZLÜTAŞ

BURASI POLİTEKNİK

ΚΟΡΙ

Rıza Özlütaş

1959 yılında Elazığ'ın Hüseyinik köyünde doğdu. İlk ve ortaokulu Elazığ'da, liseyi ise Ankara ve Elazığ'da okudu. Politik nedenlerle 1980 yılında cezaevine girdi. 1986 yılında cezaevinden çıktıktan sonra Yunanistan'a giderek bu ülkeye iltica etti. Yunanistan devrimci hareketi içinde faaliyetler sürdürmeye devam eden Özlütaş, inşaat işçileri sendikası, Uluslararası Barış Örgütü, Politik Hakları Savunma Örgütü gibi birçok kitle kuruluşunda yöneticilik yaptı ve Yunanistan Mücadeleci İşçi Sendikaları göçmen sekreterliğini üstlendi.

Evrensel gazetesinin Yunanistan muhabirliğini de yapan Özlütaş bu ülkede birçok dergi ve gazeteye yazılar yazıyor.

İçinde mübadele yıllarına ait öykülerin yer aldığı "Sefiller Kervanı" ve "Ağlayan Mahkûm" adlı kitapları Türkçeye çeviren Özlütaş'ın "Odiseus'un Yolculuğu" adlı bir de derleme kitabı bulunuyor. Yunanistan vatandaşı olan Özlütaş evli ve iki kız çocuğu babası.

KOR KİTAP – 8

BURASI POLİTEKNİK - RIZA ÖZLÜTAŞ

YUNAN GENÇLİĞİNİN ALBAYLAR CUNTASINA KARŞI EFSANEVİ DİRENİŞİ

KAPAK ve İÇ TASARIM • **DEVİRİM KOÇLAN**

KAPAK GÖRSELİ • **YORGOS FARSAKİDİS**

ISBN 978-605-82390-7-4

Birinci Basım Eylül 2017

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgimatbaa.net

Ginko Kitap : Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

R İ Z A Ö Z L Ü T A Ş

YUNAN GENÇLİĞİNİN ALBAYLAR CUNTASINA
KARŞI EFSANEVİ DİRENİŞİ

BURASI POLİTEKNİK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
SUNUŞ	13
ALBAYLAR CUNTASINA DOĞRU	19
CUNTA YILLARI	37
DİRENİŞİN ÜÇ GÜNÜ	49
DİRENİŞ SONRASI	97
POLİTEKNİK'E GİREN TANKIN SÜRÜCÜSÜ A. SKEVOFİLAKS ADLI ASKERİN TANIKLIĞI	105
GİZLENEN KATLİAM VE KARA PROPAGANDA	109
POLİTEKNİK TARİHİNİN EN KARANLIK SAYFALARI	111
BAŞINDAN SONUNA DİRENİŞE KATILAN SİFİS KAFKALAS:	115
POLİTEKNİK RADYO İSTASYONUNUN YAYIN AKIŞI	131
CUNTA İÇİNDEN CUNTA	135

ÖNSÖZ

ŞİMDİ YENİ POLİTEKNİKLER ZAMANI

Ekmek, eğitim, özgürlük mücadelesi devam ediyor

Bundan tam 44 yıl önce 1973 Kasımı'nda öğrenci gençlik, işçi ve halk kitlelerinin desteğini de arkasına alarak Albaylar Cuntasına karşı Atina Teknik Üniversitesi'nde üç gün süren ve "Ekmek, eğitim, özgürlük - Kahrolsun cunta, ABD dışarı" taleplerini içeren bir direniş başlatmışlardı.

Cunta, sokaklarda direnen on binlere karşı amansız bir terör başlatmış ve 17 Kasım'da öğrenci gençliğin direnişini ancak tanklarla okula girip onlarcasını katlederek, yüzlercesini yaralayarak ve binlercesini tutuklayarak kırabilmişti.

1967 yılında hâkim sınıfların en gerici kesimleriyle, iç savaş ve sonrasında kurulan ve antikomünist askeri çekirdekten oluşan derin devlet örgütlenmesi, ABD ve direkt CIA direktifleriyle darbe yapmışlardı. Askeri faşist diktatörlükten amaç, ağır ekonomik krizin yaşandığı bu süreçte halk hareketinin önüne geçmek, toplumsal ve politik mücadeleleri durdurmaktı. ABD, ülkemizde gelişen halk hareketini yayılmacı, saldırgan ve savaşı planlarının önünde bir engel olarak görüyordu.

Albaylar Cuntası uluslararası tekeller, sanayiciler, bankalar, taşeronlar vb. tarafından bütünüyle desteklenmiş, cuntanın halk karşıtı politikalarına onay vermişlerdi. Albaylar cuntasının başı olan Papadopoulos ve yandaşları tepeden tırnağa skandallara batmıştı.

Cunta yönetimi iş başına gelir gelmez bütün ülke genelinde devrimci harekete, halka ve muhalif olan herkese karşı saldırılar başlatmıştı. Binlerce kişi tutuklanmış, binlercesi insanların yaşamadığı kayalık adalara sürülmüş, akıl almaz işkencelerden geçirilmişti.

Ancak tüm saldırılara rağmen direnişlerin önüne geçilememişti. Devrimci hareketi oluşturan tüm örgütlenmeler illegal konumda irili ufaklı tepkiler örgütlemeye başlamış ve direnişler giderek kitleselleşmişti.

Ülkemize ve halkımıza yönelik 7 karanlık yıl, emekçi halkın direniş yolunu seçmesiyle son bulmuştu. Kuşkusuz gençlik bu mücadelenin en önünde yer alan kesimlerden birini oluşturuyordu.

Politeknik Direnişi bir isyandı. Askeri faşist diktatörlüğün temellerini sarsmış, ABD emperyalizmini ve iş birlikçilerini tehdit etmişti. Cunta bu tehdit ve direnişler sonucu yıkılmış, bugüne kadar gelen demokratik hak ve özgürlükler kazanılmıştı. Bu kazanımlar bugün bile hâkim sınıfları, Nazi uşaklarını ve gerici merkezleri rahatsız etmektedir.

43 yıldan beridir bütün ülke genelinde Politeknik Direnişi'ne sahip çıkılarak kitlesel gösteriler yapılması ve kutlamaların son gününde ABD büyükelçiliğine yürünmesi tarihi bir olaydır. Politeknik anmaları ve gösterileri boyunca Politeknik Direnişi sırasında atılan sloganlar yenilenerek gençlik ve halk kitlelerinin toplumsal ve demokratik haklarını ifade eden taleplere dönüşmektedir. Yani Politekniklerin bugün de geçerli olduğu ve emekçilerle, halk kitlelerinin ve gençliğin toplumsal hak ve özgürlükler için verdiği mücadeleyi savaşlar ve emperyalizm karşıtlığını ifade ettiği gerçeği "Politekniklerde" yakılan ateşin yanmaya devam ettiğini göstermektedir.

Bir diğer gerçek de Politekniklerin halkların ortak mücadele ve dayanışmasının sembolü olduğudur.

Bu kitabın sayfalarında sevgili dost, arkadaş ve yoldaş Rıza Özlütaş, Politeknik Direnişi'nin doruğa çıktığı anları ve döneme

ışık tutan diktatörlük karşıtı antifaşist mücadelenin önemli ayrıntılarını ele alırken aynı zamanda Yunan halkının önemli tarihsel mücadelelerinden birini Türkiye halklarına tanıtarak dostluk ve kardeşlik bağını güçlendirmeye önemli bir katkıda bulunuyor. Temelini halkların mücadele ve direnişinin oluşturduğu iletişim-ler, halklar arasında vazgeçilemez olan ortak mücadelenin ve enternasyonalist dayanışmanın önemli bir etkenidir. Özellikle bulunduğumuz bölgede buna büyük bir ihtiyaç duyulmaktadır.

Kapitalist krizin yaşandığı son yıllarda ülkemizde gündeme gelen Troyka karşıtı emekçi ve gençlik direnişlerinde 1973 Kasım'ında atılan sloganlar önemli bir yer tutmaktadır. Yunan hükümetlerinin başlattıkları ve sonuç olarak toplumsal felaketlere yol açan işçi-emekçi ve halk karşıtı politikaları, AB ve IMF'nin müdahale edilmeyen alan bırakmaması, Politeknik Direnişi sırasında atılan sloganları güncelleştirerek gündem yapmaktadır. Bölgemize yönelik faşizm tehdidi, savaşlar ve emperyalist müdahaleler ise sorunun diğer boyutunu oluşturmaktadır.

Politeknik Direnişi hâkim sınıfların, onların iş birlikçilerinin ve propaganda merkezlerinin korkulu rüyası olmaya devam etmektedir. Çünkü işçi ve emekçilerle gençliğin yeni Politeknikler yaratabileceği ve çürümüş sistemlerini tehdit edeceği düşüncesi onların en büyük korkusudur.

Tam da bu nedenledir ki yıllardan beridir hükümetler, ABD, faşist ve gerici güçler, her türlü ideolojik karalama kampanyaları ve terörü kullanarak Politeknik gösterilerini ve ABD Büyükelçiliği'ne yürüyüşleri engellemeye çalıştılar.

Fakat tüm bu saldırı ve karalama kampanyaları ve direnişin içini boşaltma çabaları başarısız kaldı. Politeknik'in direniş ruhu ışık saçmaya ve canlılığını korumaya devam ediyor.

Çünkü gençler artık ne işsizliği, ne bu eğitim sistemini, ne de geleceksizliği kabul etmiyor. Demokrasi, iş ve parasız bilimsel eğitim talep ediyorlar. Gülümsemelerin ailelerine geri dönmesini arzulu-

yorlar. Özgürce yaşamın güzelliğinin hayallerini kuruyor, yoksulluk, gözyaşı ve mutsuzluktan uzak bir dünyada yaşamak istiyorlar.

Bugün toplumsal bir yıkım, işsizlik ve yoksulluğun reva görüldüğü Yunanistan'da genç nesil Politeknik'ten aldığı ilhamlarla mücadeleye atılıyor. Politeknik Direnişi onlara, halk ve emekçilerle birlikte kendi kaderlerini tayin edebileceklerini, her şeyin değişebileceğini, hiçbir şeyin olduğu yerde ve eskisi gibi kalmayacağını öğretiyor.

Şimdi yeni Politeknikler zamanı...

Aggelos Hagios

Politeknik Direnişi döneminde
diktatörlük karşıtı hareket üyesi

Ağustos 2017

SUNUŞ

1967 yılında Yunanistan’da darbeyle iktidara gelen Albaylar Cuntası’nın yıkılış süreci, 1973’te Yunanistan öğrenci gençliğinin, “Ekmek, eğitim, özgürlük” istemiyle Atina Ulusal Teknik Üniversitesi’nde, kısa adıyla Politeknik’te başlattığı işgal ve direnişin ardından başladı.

1973 yılının 14 Kasım’ında başlayan direniş, üç gün gibi kısa bir süre içinde yüz binlerce emekçiyi sokaklara döktü. Direnişin temel karakteristiği, kendiliğinden gelişmiş olmasıydı. Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde başlayan öğrenci eylemleri Teknik Üniversitede devam etmiş, arkasından kimsenin beklemediği biçimde işgale dönüşmüştü.

Cuntayı yıkıma götüren bu direniş, Yunan halkı ve gençliğinin mücadeleci geleneğine atıfta bulunurken atlanamayacak bir deney ve tecrübeyi oluşturmaktadır. Yüzyılın başından 1980’li yıllara kadar işgal, iç savaş, cuntalar, halk isyanları ve direnişler yaşamış, emperyalist-gerici plan ve işgallere karşı kahramanca mücadeleler vermiş olan Yunan halkının daha antik dönemlerden günümüze kadar ulaşan toplumsal kültüründen de ayrı değildir. Emperyalist işgal, iç savaş ve halk isyanlarında ödenen ağır faturalar, bugünkü antiemperyalist ve antifaşist tutum ve duyguların güçlü olarak varlığını devam ettirmesinin en önemli etkenini oluşturmaktadır.

1960 ve 70’li yıllarda Ege’nin her iki yakasında gündeme gelen toplumsal gelişmeler sadece benzerliklerle sınırlı değil. 70’li yılların başında her iki ülkede ABD ve NATO planlı cuntalar yöne-

timde bulunuyordu. Soğuk savaş yıllarında bölgede izlenen emperyalist politikalara karşı aynı taleplerle yola çıkan gençlik kitlelerinin kararlılığı ve demokrasi talepleri bu sürecin en önemli karakteristiğini oluşturuyordu. Aynı yıllarda her iki ülkede binlerce genç, içinde aynı suçlamaların yer aldığı iddianamelerle yargılanıyordu. “Vatanı bölmek”, “Toplumsal asayışı bozmak”, “Terör örgütü kurmak”... Cuntanın örgütlenişi, söylemleri, izlenen politikalar ABD, NATO menşeliydi.

Yunan halkının Albaylar Cuntası’na karşı verdiği mücadelede gençliğin mücadelesi önemli bir yer tutuyordu. Ağır terör ortamına rağmen Yunan gençliği direniş yolunu seçmişti. Politeknik işgali ve sonrasındaki kararlı direnişler bunun en iyi örneğini oluşturmaktadır.

Oldukça zengin deney ve tecrübelerin ortaya çıkmasına yol açan işgalin başladığı günün akşam saatlerinde yapılan öğrenci genel kurulu* toplantısında, gençlik ve işçi-emekçi hareketinin cuntaya karşı cepheden savaş açma olanaklarına ve örgütlülüğüne sahip olup olmadığı tartışılmıştı. Öğrencilerin ve gençlik örgütlerinin çoğu işgali, kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeyiyle çakışmayan ileri bir eylem biçimi olarak değerlendirmişti ve direnişin

* Öğrenci genel kurulu fakültelerde ya da üniversitelerde eğitim gören tüm öğrencilerin katıldığı toplantılardı. Politik örgütler ve genel olarak öğrenci örgütleri sendikal tipte örgütlenmelere gidiyordu. Genel öğrenci kitlesini ilgilendiren kararlar tüm öğrencilerin çağrılı olduğu genel kurul toplantılarında alınıyordu. Herhangi bir konuya ilişkin yapılan çağrıya genel katılım sağlandığında öneriler tartışılıyor ve sonunda oylama yapılıyordu. Çoğunluğun verdiği olumsuz ya da olumlu kararlar genel öğrenci kararı olarak duyuruluyordu. Herhangi bir sorun veya öneriye ilişkin yapılan genel kurul kararının ilgi görmemesi ve genel katılım sağlanamaması durumunda ise doğal olarak bir karar alınamıyordu. Alınması durumunda ise marjinal kalıyordu. Sendikal tipte örgütlenme ve karar alma geleneği hâlâ devam etmektedir. Genel katılımın sağlanıp sağlanamaması alınan kararların öğrenci kitlesi içinde meşru olup olmaması anlamına geliyordu. Genel kurul toplantılarında alınan kararlar aynı zamanda üniversite ya da fakülte yönetimleri için de bir meşruluk ya da tersi anlamına geliyordu.

neden olacağı kıvılcımın uzun süreçlerden beridir biriken öfke ve tepkileri tetikleyerek kitleleri sokaklara dökceceği, cuntayla bir hesaplaşmaya dönüşceceği öngörülememiştir.

Öğrenci genel kurulunda işgal kararı çıkmasından sonra tüm öğrenciler, işçi, emekçi ve genel olarak tüm ezilen toplumsal sınıf ve tabakaların desteğini kazanmayı olmazsa olmaz bir gereklilik olarak görmüş ve direnişin başından sonuna kadar kararlılıkla bu doğrultuda hareket etmişlerdi. Ne kadar yetenekli ve kararlı olursa olsun azınlığı oluşturan bir kesimin kendini kitlelerin yerine koyamayacağını göterek ve bütün kararların öğrenci kitlesine mal olacak biçimde kolektif ve demokratik bir tarzda alınmış olması direnişin en öğretici yanlarından birini oluşturmaktadır.

Üç gün süren işgal, tanklar eşliğinde okula giren asker ve polislerin katliama dönüşen operasyonu bitmişti. Ancak yüzlerce ölü ve binlerce yaralıya rağmen direniş terörize olmamış, tersine özgürlük ve demokrasi talebi etrafında patlayan halk hareketinin ortaya çıkardığı potansiyel askeri faşist diktatörlüğün yıkılış sürecini başlatan işaret fişegi olmuştu.

1970’li yılların ikinci yarısında sol hareket içinde en çok tartışılan konulardan biri “faşizmin nasıl yıkılacağı” tartışmasıydı. “Faşizmin hâkim sınıfların kendi arasındaki çelişkilerden” de yıkılabileceğini savunanlar, Yunanistan’ı örnek gösteriyordu. Söz konusu teoremin doğruluğu ya da yanlışlığı bir yana Yunanistan’da faşizmin yıkılışına neden olan hâkim sınıfların kendi arasındaki çelişkiler değil, halk hareketinin kendisiydi. Cuntacı yönetimin iç ve dış politikalarının iflas ettiği bir dönemde yükselişe geçen halk hareketi aynı zamanda hâkim sınıf klikleri arasındaki çelişkileri daha da derinleştirmiş ve iktidarı elinde bulunduranların yönetemez duruma gelmesine yol açmıştı. Kaldı ki Albaylar Cuntası ve 1974’te Dimitros İoannidis liderliğinde albaylara darbe yaparak yönetimi ele geçiren ikinci cunta, CIA ve NATO’nun “mühendisliğinin” ürünü olan kukla yönetimlerdi. ABD büyükelçilerinin ve

CIA ajanlarının, cuntacı yönetimleri “ulusal çıkarlarımıza en uygun yönetim” diyerek Washington’a rapor ettikleri bir dönemde, ABD ve NATO’yu alternatifsiz bırakan, kukla yönetimlerin iç çelişkileri değil, halk hareketiydi.

“Politeknik Direnişi” kitabı, Yunanistan’ın yakın tarihini incelemek ya da ideolojik politik bir mevziden Yunan işçi ve emekçi hareketini tahlil etmek için yazılmadı. Sadece direnişin öncesi ve sonrasındaki süreçlerle bağının kurulabilmesi için özetlenmiş bilgilerle yetinilerek daha çok üç günlük direniş süreci üzerinde duruldu. Kitap içinde yer alan hiçbir bilgi ve olayın “kurgu” ürünü olmadığına, tanıklıklara ve yazılı belgelere dayandığını belirtmek gerekir.

Politeknik Direnişi, işçilerin, emekçilerin ve genel olarak bir halk direnişi efsanesinin adıdır. Başladığı günden bu yana yanan bir demokrasi ve özgürlük meşalesidir.

Cuntanın yıkılmasından bugüne her yıl yapılan anmalar üç gün sürmekte, işçiler emekçiler, gençler, kadınlar, aydınlar kısacası farklı toplumsal kesimlerden gelen antifaşistler Politeknik’e gelerek kırmızı karanfiller ve çelenkler bırakmakta, yaşamını kaybedenleri anmaktadır. Değişik etkinliklerin düzenlendiği anmaların son günü olan 17 Kasım’da ise gelenekselleştiği gibi, Politeknik önünde başlayan ve Amerika Büyükelçiliği önünde son bulan kitlesel bir yürüyüş gerçekleştirilmektedir. Politeknik işgali sırasında halkı direnişe çağıran öğrencilerin orijinal ses kayıtları ve direniş türkülerinin hoparlörlerden çıkarken insanın tüylerini diken diken eden titreşimleri eşliğinde, ellerinden tutarak okula getirdikleri çocuklarına direnişin hikâyesini anlatan anne ve babalar, saygı duruşu yapan eski gerillalar, öğrencilerini topluca okula getiren öğretmenler, duygularını kâğıda dökerek parmaklıklara asanlar! Bütün bunlar Politeknik’i unutturmayacak kareler olarak kazanıyor akıllara.

Yunanistan’ın, son yıllarda dünyada ve bölgede gündeme gelen gelişmelere karşı sessiz kalmayan halkların gösterdiği tepkilerin ilk

duyulduğu ülkelerden biri olması, bu ülkede güçlü bir antiemperyalist ve antifaşist geleneğin varlığını bugünde sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Ne yazık ki iki taraflı izlenen milliyetçi ve gerici politikalar nedeniyle Ege'nin her iki yakasında yaşayan halklar birbirini yeterince tanımamaktadır. Yunan halkı "düşmanca" tutumlardan vazgeçmeyen "Türkiye'ye karşı gizli emeller" besleyen ve dolayısıyla "göz açtırılmaması" gereken bir komşu olarak tanıtıldı. Hem de yüzyıllarca birlikte yaşanmasına, ortak bir kültür oluşturulmasına rağmen. Ege'nin karşı yakasındaki halkın yakın tarihine sadece bir göz atmak bile halkların yaşadıklarının, çilelerinin ve taleplerinin ne kadar ortak olduğunu, ne kadar aynı olduğunu gösterecektir.

ALBAYLAR CUNTASINA DOĞRU

Daha 20. yüzyılın başlarında acı ve kanla tanışmıştı Yunan halkı. Birinci ve ikinci dünya savaşları büyük yıkımlara yol açmış, ülke 1941 yılında Nazi Almanyası'nın işgaline uğramış, yıllar boyu süren ulusal kurtuluş savaşıyla birlikte yüz binlerce insan yaşamını kaybetmişti. Bu süreçte Yunanistan Komünist Partisi (KKE) önderliği altındaki Halk Kurtuluş Ordusu (ELAS) ve Kurtuluş Cephesi (EAM) yüz binleri harekete geçirmiş, Yunan komünistler iktidarı kıl payı kaçırmıştı. Komünist partisi ile Yunan gericiliği arasında 12 Şubat 1945'te imzalanan ve ELAS'ın silah bırakmasına yol açan Varkiza anlaşmasından hemen sonra komünist ve halk hareketine karşı katliamlar ve tutuklamalar başlatılmıştı.

1946 yılında emperyalistlerin desteğini arkasına alan Yunan gericiliğinin komünistlere ve halka karşı başlattığı 'sürek avı' iç savaşa dönüşmüş, savaş 1949 yılında bittiğinde komünist hareket ağır darbe almış, binlerce komünist ve antifaşist Arnavutluk, Sovyetler Birliği, Polonya, Yugoslavya gibi ülkelere gitmek zorunda kalmıştı. "Sovyetler Birliği'ne sığınan 8 bin 573 erkek, 3 bin 407 kadın komünist ve gerillayla beraber siyasi ilticacı olarak ülke dışına çıkanların sayısı toplam 55 bin 881"* bulmuştu.

Ancak çok geçmeden, 1950'li yıllarda, komünist hareket yeniden toparlanmaya başlamıştı. Atina başta olmak üzere birçok şehirde, ayakta kalmayı başaran ya da saldırıları hafif darbelerle atlatan parti örgütleri aracılığıyla dağılan birimlerle yeniden ilişki-

* Gavrilis Labatos; Yunan politik ilticacılar Taşkent'te. Yunanca baskı.

Nazım Hikmet'in "Karanfilli adam" şiirine konu olan, Yunanistan devrimci hareketi ve Yunan halkı tarafından komünist kararlılığıyla ve mücadelesiyle tanınan Nikos Beloyannis, iki yoldaşıyla beraber 30 Mart 1952'de kurşuna dizilerek katledildi. Beloyannis, Türkiyeli okurların yakından tanıdığı Dido Sotiriu'nun kız kardeşi Elli Papa ile evliydi.

ler kurulmuş, illegal ağlar yaratılmış, devrimci basın yeniden kitlelere ulaşır olmuştur. Yeniden aktifleşmeye başlayan faaliyetler karşısında devlet güçleri ‘imha’ operasyonları başlatmıştı.

Her yerde azgın bir devlet terörü uygulamaya konmuş, operasyonlarda yakalanan komünistler katledilmiş, on yıllara varan cezalara çarptırılmıştı. Kurşuna dizilerek katledilenlerden biri Nazım Hikmet’in “Karanfilli adam” şiirine konu olan Nikos Beloyannis’ti. Merkez Komitesi tarafından partiyi toparlaması için Sovyetler Birliği’nden Yunanistan’a gönderilen Beloyannis, kısa sürede dağılan birimleri yeniden kurmuş ve günlük faaliyetlerin ülke genelinde hissedilir bir noktaya gelmesinde önemli görevler üstlenmişti.

Beloyannis’in ve bazı Merkez Komitesi üyelerinin katledilmesi, birçok ileri kadronun ağır cezalara çarptırılması, toparlanmakta olan partiye ciddi bir darbe vurmuş ama faaliyetleriyle örgütlenmesinin önüne geçilememişti. Bu dönemde “Birleşik Demokratik Sol” (EDA) adında legal bir cephe hareketi kurmaya yönelen KKE, ülkedeki tüm muhalif grupları, demokrat, aydın, ilerici tüm kesimleri bir araya getirmeyi başarmış, yarı askeri faşist yönetime karşı halk muhalefeti-ni örgütleyerek güçlü bir çıkış yapmıştı.

Meclisteki tek muhalif hareket olan EDA, 1951 yılında yapılan seçimlerde 10 milletvekili çıkarmıştı. Bu süreçte EDA’nın devrimci militan milletvekilleri, hükümetin izlediği politikalara karşı açık ve net tutumlar almış, halk hareketi mecliste temsil edilir olmuştur. EDA, Yunanistan’ın NATO’ya katılmasına karşı ret oyu vermiş, “Yunan halkının emperyalizmin savaş arabasının arkasına takılmasına” karşı sert bir muhalefet yürütmüştü. EDA’nın kitleler içinde hızla taban bulması hâkim sınıfları harekete geçirmiş, seçim sisteminde değişikliklere gidilerek alelacele seçim kararı alınmıştı. 1952’de yapılan seçimler, salt çoğunluğu elde edenler dışında hiçbir partiye milletvekili çıkarma olanağı tanımamıştı. Bu seçimlerden EDA, bir milletvekili bile çıkaramamıştı.

Bir cephe hareketi olarak kurulan EDA, 1956 yılında partiye dönüştürülmüştü. KKE, 1958 yılında tüm illegal parti örgütlerini dağıtma ve üyelerinin legal EDA saflarında mücadeleye devam etmesi kararını almıştı. Aynı yıl yapılan seçimlerde EDA yüzde 24,4 oranında oy almayı başarmış ve 78 milletvekiliyle meclise girmişti. Artık ana muhalefet partisi konumuna gelmişti.

İlerici hareketin Yunan halkının gönlünde kazandığı bu itibar ve zafer karşısında ordu ve derin devletin kaygıları büyümüş, seçim başarısı ‘tehdit’ olarak algılanmıştı. İç savaş sırasında dökülen kanlar daha kurumadan, devlet terörü ve şiddeti bir kez daha ülkenin gündemine oturmuştu. “Ülkeyi bölme” ve “Komünizmi getirme” suçlamalarıyla başlatılan operasyonlarda EDA üyeleri ve ilericiler, demokratlar tutuklanmış, birçoğu katledilmişti.

Bu arada Konstantinos Karamanlis’in 1955 yılında kurduğu “Radikal Ulusal Birlik”e (ERE) karşı içlerinde EDA’nın da bulunduğu tüm muhalefet partileri bir araya gelmiş ve “Demokratik Birlik” cephesini kurmuşlardı. Amaç salt çoğunluğu elde ederek hükümet kurmaktı. Salt çoğunluğu kaybetmekten korkan Karamanlis, seçim sistemini yeniden değiştirmişti. Dolayısıyla birçok muhalefet partisinin yeniden meclise girmesinin yolları açılmıştı. Ancak ortalıkta bir “demokratikleştirme” yoktu. Hâkim sınıflar içindeki çelişkiler artmıştı. EDA’yı “komünizmi getirme” suçlamasıyla “linç” edenler, EDA ile ittifak kurarak Karamanlis’i saf dışı bırakmayı hedefliyorlardı. Kuşkusuz EDA süreci doğru değerlendirerek ittifaka katılmış ve yeniden meclise girmenin olanağı olarak değerlendirmişti. Ancak çok geçmeden tüm burjuva partiler yeniden EDA’ya yönelmişlerdi.

1961 yılında yapılan milletvekili seçimleri sırasında şiddet ve terörün dozu iyice artırılmış, polis ve jandarma güçleri, ülke genelinde yapılan operasyonları sistemli bir uygulama haline getirmişlerdi. Bu şartlar altında yapılan seçimlerin her sandığında hile yapılmış, ölümlere, ‘ağaçlara’ oy kullandırılmıştı (sahte seçmenlerin adresi olarak ormanlık, dağlık araziler gösterilmişti).

"EDA kuruluş kongresi. Baskı ve teröre rağmen EDA ana muhalefet partisi konumuna gelmişti. Pankartta "Değişimi ancak demokrasi güçlerinin birleşik mücadelesi sağlayabilir" yazıyor.

EDA, bu şartlar altında birçok bölgede seçimlere katılamamış, katıldığı bölgelerde ise hiçbir seçim faaliyeti sürdürememiştir. Asker ve derin devletin planları sonuç vermiş ama yenilikçi bir programa sahip olan, birçok liberal, demokrat oluşumu etrafında toplayan “Merkez Birliği”nin hükümet olması engellenememiştir. Merkez Birliği’nin başında Georgios Papandreu* vardır.

Azgın teröre rağmen bu süreçte ezilen tüm halk kesimleri hareketlenmiş, ülke genelinde büyük bir kin ve muhalefet birikmişti. EDA ve antifaşist hareket önderliğinde faşist uygulamalara ve saldırılara karşı başlayan barış hareketinin giderek büyümesiyle dozu artan devlet terörü, can güvenliğini doğrudan tehdit ediyordu. Gösteriler yasaklanıyor, antifaşist basın susturuluyordu.

Barış yürüyüşleri ve Labrakis Olayı bu dönemin en önemli gelişmelerindendir.

EDA, 21 Nisan 1963’te Atina’nın Maratona ilçesinde başlayacak olan 50 kilometrelik uzun bir yürüyüş yapma kararı almıştı. Yasaklamalara, on bin polis ve jandarmanın önlemine rağmen Atina’nın her semtinde halk, yürüyüşün başlangıç noktası Maratona’ya doğru yola çıkmak üzere öbek öbek toplanmıştı. Ancak resmi ve derin devlet güçleri tüm toplanma noktalarına saldırmış, sokak ve meydanlarda işkenceler yapmış, silah kullanmıştı. Daha sabahın ilk saatlerinde 628 kişi “toplumsal asayiş bozma ve teröre destek verme” suçlamasıyla gözaltına alınarak işkencehanelere götürülmüştü.

Gözaltına alınanlar arasında cuntaya boyun eğmeyen ve her dönem militan bir tutum alan ünlü müzisyen Mikis Teodorakis,

* Georgios Papandreu: Üç dönem başbakanlık yapan Yunan siyaset adamı. 1980’li yılların başında hükümet olan Andreas Papandreu, Georgios Papandreu’nun oğludur. 2009 ve 2011 yılları arasında başbakan olan ve ülkenin kriz sürecine girmesiyle istifa eden Yorgos Papandreu ise Andreas Papandreu’nun oğludur.

EDA'nın eski ve yeni milletvekilleri, tanınmış aydın, devrimci ve demokratlar bulunuyordu. Her türlü engellemeye rağmen dört kişi yürüyüşün başlayacağı noktaya ulaşmış ve Atina'ya doğru yürüyüşe geçmişlerdi. Dört kişi içinde EDA milletvekili Grigoris Labrakis'de vardı. Labrakis ve yanındakiler defalarca dövülmüş, yerlerde sürüklenmişti. Polis, yol üstündeki yerleşim bölgelerinde oturan ve Labrakis'e destek veren halka karşı vahşi bir şiddet kullanmıştı. Labrakis ise tek de kalsa yürüme kararından vazgeçmemişti. Polis çareyi Atina'ya yakın bir mesafe kala Labrakis'i zor kullanarak polis arabasına bindirip emniyete götürmekte bulmuştu. Kitlesel yürüyüş yapılamamış ama başkent'in tüm yolları ve meydanları direniş alanına dönüşmüştü.

Yaklaşık bir ay sonra Grigoris Labrakis, 22 Mayıs günü "Demokratik Sendikal Hareket" tarafından örgütlenen barış paneli ve kapalı salon etkinliğine katılmak için Selanik kentine gitmişti. Panelin yapılacağı binanın bulunduğu sokağa açılan tüm yollar polis ve provokatörlerce tutulmuş, baskı ve sloganlarla katılıma engel olmaya çalışılmıştı. Tüm bunlar panel ve etkinliğin ertelenmesini sağlamaya yetmemiş, her şeye rağmen az bir katılım olsa da gerçekleştirilmişlerdi. Labrakis, gece 22.15 sıralarında binadan ayrılıp kalacağı otele doğru giderken yolda saldırıya uğramıştı. Vahşi saldırı sırasında sert bir cisimle başına darbe aldıktan sonra kaldırılma yığılıp kalmıştı. Ağır yaralanan Labrakis, 27 Mayıs günü hayatını kaybetmişti. Polis saldırıyı gizlemiş, ısrarla trafik kazası demişti.*

* Daha sonraki yıllarda saldırının Yunan hükümeti ve ordusunun aldığı karar doğrultusunda yapıldığı ortaya çıkmış, dosyayı üstlenen ve olayı araştırarak gerçeği ortaya çıkaran dönemin savcısı Hıristos Sercetakı cumhurbaşkanı olmuştu. Labrakis'in öldürülmesi emrini veren emniyet yetkilileri savcının ceza verilmesi talebine rağmen mahkeme heyeti tarafından suçsuz ilan edilmiş ve sadece tetikçi konumundaki iki kişi, Emmanuilidis ve Kocamanis, 8,5 yıllık bir hapis cezası almıştı. Ardından askeri cunta işbaşına geldiğinde de serbest bırakılmışlardı.

EDA milletvekili Grigoris Labrakis. Labrakis altmışlı yılların başında gerici yönetime karşı verilen mücadelenin önderlerinden biriydi. Demokrasi ve özgürlük talepleriyle başlatılan Barış Yürüyüşlerinde yönetimin hedefi durumuna gelmişti. 22 Mayıs 1963'te kontracı güçlerin saldırısına uğrayarak ağır yaralanmış ve sonraki günlerde komadan çıkamayarak hayatını kaybetmişti. Labrakis'in katledilmesinden sonra Barış Yürüyüşü gelenekselleşerek bugüne kadar gelmiştir. Her yıl Mayıs ayının ikinci pazarı, Atina'ya 50 kilometre uzaklıkta bulunan Maratona bölgesinden başlayan yürüyüşe on binler katılmaktadır. EDA'nın kurduğu barış komiteleri hâlâ varlığını sürdürmektedir. Son yıllarda emperyalist işgal ve savaşlara karşı yapılan en kitlesel gösteriler bu barış komiteleri tarafından örgütlendi.

Labrakis'in katledilmesi üzerine tüm ülke genelinde kitlesel gösteriler başlamıştı. On binler cenaze törenine katılmış, terör atmosferi sokaklara dökülen halk kitlelerinin gücüyle kırılmıştı. Terör ve şiddet politikalarıyla halk hareketini dizginlemeye uğraşan Konstantinos Karamanlis hükümeti bir yandan da oluşturulan “devrim ve komünizm” düşmanı cepheyi sağlamlaştırmaya çalışmıştı. Sistemli bir biçimde, “Komünistler evlerimize el koyacak”, “Vatan, din ve aile tehlike altında”, “Ülkeyi Ruslara verecekler”, “İç savaş çıkarma provaları” gibi kara propagandalar yürütülmüştü.*

Cuntalarda ABD ve NATO mühendisliği

1960 ve 70’li yıllar soğuk savaşın tüm yoğunluğuyla yaşanmış olduğu bir dönemdi. NATO ve ABD, hâkimiyetini güçlendirmek ve yaygınlaştırmak için birçok ülkede “komünizm tehlikesi” adı altında ya hükümet değişikliklerini gündeme getiriyor ya da doğrudan darbeler örgütlüyordu.

Yunanistan, Şili, Arjantin, İspanya, Portekiz ve 70’li yılların başında Türkiye, CIA merkezli planlarla darbeci yönetimlerin eline verilmişti. Ortadoğu, Latin Amerika, Afrika ve Asya ülkelerinde ABD “mühendisliği” devreye sokulmuştu. Darbeler, halk hareketinin sokaklara taşıp emperyalizme karşı tehdit boyutlarına vardığı ya da bu ihtimalleri barındıran ülkelerde yapılmıştı. “Bizim çocuklar” darbenin daha ilk sabahında ABD ve NATO’ya

* İç savaş on binlerce kişinin yaşamını kaybetmesine, açlığa, ailelerin dağılmasına, yüz binlerce insanın evlerini, köylerini, kasabalarını terk etmesine neden olmuştu. Bu acı deney, bugün bile devrimci harekete karşı kullanılmaya çalışılıyor. Faşist ve gerici güçler, kitleselleşen her mücadele ve direniş karşısında “iç savaş” tehlikesini gündeme getiriyorlar.

Diğer yandan bu örnek, halkı karşı karşıya getiren hâkim sınıf politikalarının bir ulusa verebileceği zararların boyutlarını ve üzerinden on yıllar geçse bile sarılamayan yaraların faturasının ağırlığını kanıtlayan somut bir veri olması açısından ayrı bir önem taşıyor.

bağlılık yeminleri ile göreve başlamış ve ilk ABD ve NATO ülkeleri tarafından tanınmışlardı.

Bu ülkelerin tümünde darbeleri yapan güçlerin NATO-CIA merkezli çalıştıkları belgelerle ortaya çıkmış bulunuyor. Darbe yapılan ülkelerde ABD ve NATO'ya yapılan bağlılık yeminlerinin ardından yasaklamalar ve demokratik hakların ortadan kaldırılması süreci başlamış, halk hareketlerine karşı tarafsız saldırılar gündeme getirilmişti. Cuntacı yönetimler bu ülkelerde binlerce kişiyi sorgusuz, sualsiz katletmişti.

İkinci Dünya Savaşı'ndan 1970'li yılların ilk yarısına kadar ABD ve NATO müdahalelerinin en yoğun yaşandığı alanlardan biri de Yunanistan'dı. 1967 Albaylar Cuntası ve 1974'te bu cuntayı yine askeri darbe ile yıkarak kendi cuntasını ilan eden General Dimitros İoannidis cuntasında "mühendisliğin" CIA'ya ait olduğunu kanıtlayan sayısız belge mevcut. Bütün bu süreç boyunca Yunan halkı içinde bugün bile varlığını sürdüren antiemperyalist tutum ve tepkiler güç kazanmaktaydı.

1960-1967 yılları

1960'lı yıllarda ABD ve NATO'nun, Yunanistan'ın da içinde bulunduğu geniş coğrafi bölgede emperyalist politika ve stratejilere destek verecek "istikrarlı" gerici, faşist yönetimlere ihtiyacı vardı. Ancak Yunanistan'da istenen istikrar bir türlü sağlanamıyordu. Bütün zorbalık ve zulme rağmen halk hareketinin önüne geçilebilmiş değildi. Diğer yandan iktidara hâkim olmak isteyen burjuva klikler arasında açık bir rekabet söz konusuydu. Özellikle ordu, uzun yıllardan beridir iktidarlar üzerinde kurduğu hâkimiyeti kaybetmek istemiyordu. Bu iki olgu, ABD ve NATO'yu rahatsız eden sürekli istikrarsızlığın temel kaynağı durumundaydı.

Konstandinos Karamanlis tarafından kurulmuş olan ve 1956, 1958, 1961 yıllarında yapılan seçimleri kazanan "Radikal Ulusal

Birlik” (ERE) partisi iktidarında, istikrar sağlanamadığı gibi sorunlar daha da derinleşmişti. Yoksulluk ve işsizlik artarken, halk kitlelerinin demokratik talepleri devlet terörüyle bastırılıyordu. ABD ve NATO ile arka arkaya yapılan anlaşmalar, ülkeyi emperyalist güç merkezlerinin arka bahçesine çevirmiş, yönetimler doğrudan bu merkezlerden direktif alır duruma gelmişti.

Bu süreçte, 1961’de kurulan Merkez Birliği Partisi’nin başında bulunan ve “demokrasi çınarı” olarak adlandırılan Georgios Papandreu, birçok faşist yasayı ortadan kaldırma sözü vermiş ve bunların yerine demokratik hak ve özgürlükleri güvence altına alan yasalar çıkarılacağını vaat etmişti. Parti, İstihbarat teşkilatının CIA ile olan ilişkilerinin yeniden düzenlenerek kendi deyimleriyle “bağımsızlaştırılmasını” ve askeri bütçenin kısılmasını programına koymuş, Kıbrıs sorunun çözümü için sunulan planları kabul etmediklerini açıklamıştı. Halkta Papandreu’nun seçimleri kazanarak istikrarsızlığa son vereceği ve demokratik reformlara gideceği umudu yayılmıştı.

Olası bir Merkez Birliği hükümeti öncelikle ordunun ve sonra sarayın iktidar üzerindeki etkisinin sınırlandırılacağı anlamına geliyordu. Ordu ve saray, bu parti etrafında toparlanan halk hareketi karşısında kaygılarını dile getiriyor, gelişmeleri yakından izliyordu.

1963 ve 1964 yılında yapılan seçimlerde Merkez Birliği Partisi yüzde 52,72 oranında oy alarak hükümet kurma olanağı elde etti. İç savaştan sonra ilk defa ordu ve saraydan bağımsız bir halk alternatifi gündeme gelmiş, geleneksel politik dengeleri altüst etmişti. Ancak kısa bir süre sonra beklenen olmuş, 171 milletvekili ile kurulan Papandreu hükümeti ile kral Konstantinos arasında ciddi sorunlar baş göstermişti.

Kral Konstantinos, Papandreu’nun savunma bakanı Petros Garufalyas’ı ve genelkurmay başkanını değiştirmek istemesine şiddetle karşı çıkıyor, hükümetin ortağı gibi hareket ediyordu. Papandreu ise “sarayın adamı” olarak adlandırdığı Garufalyas’ı

değiştirdikten sonra ordunun hâkimiyetini sınırlayan adımlar atmak istiyordu. Ancak Papandreu, hem ABD, hem ordu ve kralın baskıları sonucu 15 Temmuz 1965 yılında istifa etmek zorunda kaldı. İstifa kararı yüz binlerin sokaklara dökülmesine neden olmuş ve sonrasında ülke genelinde başlatılan şiddet ve tutuklamalar, önceki süreçleri aratır duruma gelmişti.

Belirsiz ve istikrarsız bir süreç başlamıştı 1966 yılının sonuna kadar süren hükümet arayışları milletvekili transferlerine, satın almalara, partiler arasında pazarlıklara ve bölünmelere yol açmış ve istikrarlı bir hükümet kurulamamıştı. Papandreu'nun partisinden ayrılan 48 milletvekilinin desteğiyle iki kukla hükümet kurma girişimi olmuş, ancak çoğunluğa sahip olmadıkları için kısa sürede yıkılmıştı. Merkez Birliği baskılarla ve provokatif yöntemlerle bölünmüş ve zayıf düşürülmüştü. Diğer yandan ezilen emekçi kitleleri ve tabakaları nezdinde ordu, saray ve ABD ilişkileri iyice teşhir olmuş, halk arasında radikal eğilimler güç toplamaya başlamıştı. Özellikle başkent Atina ve diğer büyük kentlerde ordu ve polis kuvvetleriyle halk arasında gündemi değiştirecek boyutlarda çatışmalar yaşanıyordu.

Tam bir belirsizlik ve siyasi istikrarsızlığın hâkim olduğu bu süreçte Konstandinos Karamanlis tarafından kurulmuş olan “Radikal Ulusal Birlik” (ERE) başkanı Panayotis Kanellopulos, ana muhalefet partisi konumundaki Merkezlerin Birliği başkanı Georgios Papandreu ve Kral Konstantinos uzlaşmaya vararak 28 Mayıs 1967’de erken seçime gitme kararı alındı.

İşsizlikle beraber giderek yaygınlaşan açlık ve yoksulluk, devlet terörünün günlük uygulama durumuna gelmesi, demokratik hak ve özgürlük taleplerine karşı tahammülsüzlük halk kitlelerinde öfke ve tepki topluyor, halk hareketi ‘tehlikeli’ bir maddi güce dönüşüyordu. Diğer yandan baskılara rağmen üniversitelerde gelişen gençlik hareketi kitleler içinde destek bulmakla kalmıyor dönem dönem tetikleyici oluyordu. Her an toplumsal direnişlerin patlayabileceği korkusuyla, 17 Nisan 1967’de yapılması planlanan

Rolling Stones konserine bile tahammül edilmemiş, polis ve askerler Atina sokaklarında terör estirerek çok sayıda genci tutuklamıştı. Konserin yasaklanmasına duyulan tepkilerin neden olduğu kitlesel gösteriler günlerce sürmüştü.

Her politik gelişme, kitlelerin sokaklara dökülmesine neden olabilecek bir kıvılcım anlamına geliyordu. Diğer yandan ABD ve NATO ile arka arkaya yapılan anlaşmaların ülkeyi emperyalist güç merkezlerinin arka bahçesine çevirmiş olması, Yunan halkının zaten güçlü olan antiemperyalist duygularını iyice kabartıyordu. ABD ve NATO, yüzyılın başından bu yana ‘çıbanbaşı’ olarak gördüğü bu küçük balkan ülkesini yakından takip ediyor, bölgede izlediği stratejilerde gedikler açacak bir gelişmenin yaşanmasından endişe ediyordu.

Cuntanın ayak sesleri

Demokrasi talebiyle Merkez Birliği etrafında toplanan kitleler içinde kuşkusuz, komünist hareket geleneğine sahip, devrim ve sosyalizm için mücadele eden ciddi bir kesim vardı. EDA 1964 seçimlerinde yüzde 11,8 oy almıştı. Hiç de azımsanamayacak olan bu oran günlük mücadelede yüz binlerle buluşuyor ve gerici yönetime karşı çekim merkezi görevini görüyordu. EDA’nın 1958 seçimlerinde aldığı yüzde 24,43 oy oranı, devrimci işçi-emekçi ve gençlik hareketinin olanaklarının ve kazanıp harekete geçirebileceği tabanın genişliğinin kanıtıydı. Dolayısıyla bilenmiş halk muhalefeti sokaklara taşıtıkça korku giderek katlanıyordu.

Artık cuntanın ayak seslerinin duyulduğu bir sürece girilmişti. İç savaş yıllarında kurulan ve İDEA “Yunan subayların kutsal birliği” adı verilen kontracı örgüt darbe hazırlıklarına başlamıştı. “İDEA doğrudan CIA’dan direktif alıyor, örgüt içi belgelerde temel görevi ‘komünist örgütlenmeleri dağıtmak’ olarak tanımlanıyordu.”* Bu örgütlenmenin en yetkili kişisi ise albay rütbeli

* Spiros Linardatos, İç savaştan cuntaya, sf. 235, Yunanca baskı.

Yorgos Papadopoulos'tu. Sonraki yıllarda Papadopoulos'un CIA'nın aylıklı ajanı* olduğu ortaya çıkacaktı.

“Gelişmeler herhangi bir uzlaşma ile çözülemeyecek bir aşamaya gelmişti. Ya ordu ve sarayın egemenliğini sınırlayacak, geniş haklarla yetkilendirilmiş bir meclis ile demokrasi çıkışı yapılacaktı ya da 1963 yılında açılmış olan parantezi kapatacak askeri bir müdahale gündeme gelecekti.

Mayıs 1967 yılında alınan erken seçim kararı gerçekleştirilmiş olsaydı sol hareket ve Papandreu seçimlerden güçlenerek çıkacaktı. Bu ordunun yetki ve egemenliğinin sınırlandırılması, iç savaş sonrası kurulan politik sistemin sarsılması anlamına geliyordu. Ordunun böyle bir şeyi kabul etmesi ve iktidar üzerindeki egemenliğinden vazgeçmesi mümkün değildi.”**

Cunta iş başında

21 Nisan 1967. Geç saatlere kadar süren bakanlar kurulu toplantısından sonra hükümet yetkilileri evlerine çekilmiş, sabaha karşı radyo istasyonlarının hepsinde generallerin açıklaması okunmaya başlanmıştı: “Ülkeyi komünizm tehlikesinden korumak, huzur ve asayişini temin etmek, milli birlik ve bütünlüğü sağlamak için ordu yönetime el koymak zorunda kalmıştır.”

Yunanistan'da Albaylar Cuntası olarak bilinen faşist darbe gerçekleştirilmiş ve ülke genelinde halka yönelik şiddetli bir terörün fitili ateşlenmişti. Cunta yetkilileri “21 Nisan devrimi” diye adlandırıyordu darbeyi. Radyoda, ulusal ve askeri marşlar arasında okunan bildirilerde 28 Mayıs 1967'de yapılacak erken seçimin iptal edildiği özellikle vurgulanıyordu.

“Ordunun iç savaştan sonra kazandığı güç ve oynadığı rol, Nisan darbesiyle pekiştirildi. Aslında hâkim sınıflar

* The Observer'ın 01 Temmuz 1973 tarihli sayısı.

** Olibios Dafermos, Diktatörlük karşıtı gençlik hareketi 1972-73, sf. 25-26, Yunanca baskı.

Albaylar Cuntasının elebaşları. Soldan sağa; Tuğgeneral Stilianos Pattakos, Albay Yorgos Papadopoulos ve Albay Nikolaos Makarezos. Cuntacılar darbeyi "devrim" olarak tanımlıyor ve "komünizm tehlikesine" karşı gerçekleştirildiğini söylüyorlardı.

Darbenin gerçekleştirdiği günün sabahından bir görüntü. Cunta daha ilk günden itibaren tutuklamalara yönelmişti. Demokratik hak ve özgürlükler ortadan kaldırılmış, yasaklar getirilmiş ve yıllarca terör estirilmişti.

Papandreu'nun programını –hiçbir noktada mevcut burjuva devletin sınırlarını aşmıyordu– kabul etmişti. Dolayısıyla albayların öne sürdüğü darbe gerekçeleri geçerli olmaktan uzaktı. Hâkim sınıfları korkutan asıl neden toplumsal direniş ve mücadelelerin kontrolden çıkma olasılığının güçlenmiş olmasıydı.”*

Yunan halkı bir kez daha acı, kan ve zulümle karşı karşıyaydı. Tuğgeneral Stilianos Pattakos, albaylar Yorgos Papadopoulos ve Nikolaos Makarezos'un anayasayı geçersiz ilan ederek açıkça bildirdikleri faşist diktatörlük tam yedi yıl üç ay sürdü.

Zırhlı birliklerden çıkan tanklar ve askerler sabah saat üç otuz sıralarında meclisi, radyo kurumlarını, postaneleri, bakanlıkları ve sarayı abluka altına almış, başkentin tüm stratejik noktalarını işgal etmişti. CIA ve NATO'nun emir ve direktiflerinin yer aldığı yönergelere göre hareket ediliyordu.

Bu yıllarda birçok ülkede NATO'nun “Prometheus” adı verilen planı uygulanıyordu: NATO, “komünizm tehlikesi karşısında” silahlı birliklerin nasıl harekete geçirileceğini, stratejik noktaların nereler olduğu ve nasıl işgal edilecekleri, devrimci hareketin üye ve liderlerinin nasıl yakalanacağı, bir plan dâhilinde tüm NATO ülkelerine iletmiş ve plan birçok ülkede hayata geçirilmişti.

Albaylar Cuntası daha ilk günden itibaren bütünüyle bu plana bağlı kalarak devrimci harekete ve önderlerine karşı büyük bir operasyon başlatmış, tutuklamalara girişmişti. Ordu güçleri her yerde operasyonlar yapıyordu. Genelkurmay başkanının, askeri polislerden oluşan “ESA” tarafından tutuklanmasından sonra yerine atanan Genelkurmay Başkanı Odissea Aggeli, tüm ordu birliklerine “asayişin sağlanması ve devrimin korunması” için “devrime muhalefet edenlere karşı” taviz verilmemesini emretmişti. Bu doğrultuda binlerce gazeteci, devrimci, parti yöneticileri, aydınlar, sendikacılar tutuklanmış ve Atina'nın Cicifies mahallesinde bulunan hipodroma götürülmüştü. EDA partisinin kapatıldığı duyurulmuş, yöneticileri

* Age., aynı yerde.

tutuklanmıştı. Tutuklamalar sırasında EDA yöneticilerinden Panayoti Eli ve Maria Kalava, güvenlik güçlerinin “emrini” dinlemedikleri gerekçesiyle katledilmişti. Tutuklananlar arasında Georgios Papandreu’nun oğlu Andreas Papandreu ve eski güvenlik bakan yardımcısı Mixalis Papakonstantinos ile solun tanınan önderlerinden Manolis Glezos* ve Leonidas Kirkos’da vardı.

Aynı günün sabah saatlerinde darbeciler Kral Konstantinos’un sarayına gitmiş ve kendisinden atadıkları hükümeti onaylamasını istemişlerdi. Saray tanklarla çevriliydi. Kral “kan akmasını önlemek” gerekçesiyle cunta hükümetini onaylamıştı. Hükümetin başına kusursuz bir uşak ve halk düşmanı olan Anayasa Mahkemesi Başkanı Konstantinos Kollias getirilmişti. Darbeden on gün sonra, 6 bin 509 kişinin tutuklandığı açıklanmıştı.

* Yunan halkının ulusal kahraman olarak gördüğü Manolis Glezos, Nazi işgali sırasında Akropolis tapınağına asılan Nazi bayrağını indirerek Yunan bayrağı çekmişti. Glezos, SYRİZA’nın (Radikal Sol Koalisyon) Avrupa Parlamentosu milletvekili seçildikten sonra partinin AB ve emperyalist politikalara boyun eğdiğini söyleyerek SYRİZA’dan istifa etti.

CUNTA YILLARI

Yıl 1973. Albaylar Cuntası altı yıllık iktidarında ne işçi ve emekçiler içinde toplumsal bir taban oluşturabilmiş, ne de getireceğini iddia ettiği istikrarı sağlayabilmişti. İktidar klikleri arasında süren sürtüşmeler istikrarsızlığı iyice artıran nedenlerin başında geliyordu. Öte yandan Yunan halkının, gençliğin, işçi ve emekçilerin “Ekmek, eğitim, özgürlük” talebi, dünyada etkisini sürdüren ve döneme damgasını vuran antiemperyalist mücadele ve direnişlerin de etkisiyle giderek büyüyordu. ABD ve NATO, çok sayıda ülkede faşist ve gerici yönetimlerden ve operasyonlardan sorumlu tutuluyor, halklar nezdinde tecrit oluyorlardı. Yunanistan cuntasının örgütleyicisi ve destekçisi olan ABD emperyalizmi, Şili’de halkın iradesi ile seçilmiş olan Allende hükümetinin devrilmesinden ve başta Allende olmak üzere yüzlerce antifaşistin katledilmesinden doğrudan sorumluydu.

ABD ve NATO politikaları dolaysız yollardan halkların özgürlük ve demokrasi taleplerini hedef alıyor, oluşan uluslararası konjonktürel durum, emperyalist plan ve saldırganlıkları iyice su yüzüne çıkarıyordu. İsrail-Arap savaşları patlak verdiğinde, ABD, Arap halklarını da operasyonlarla ve petrol kuyularını bombalamakla tehdit ediyordu.

Böyle bir gelişmenin yaşanması halinde bütün Yunanistan’ın askeri bir üs gibi kullanılması kaçınılmazdı. Cuntanın ABD ve NATO’ya bağımlılığı, Yunan halkının her an maceralara sürüklenebileceği anlamına geliyordu. Cunta tarafsız kalınacağını ilan ediyordu ama 6. Filo Pire ve Elefsina limanlarından

ayrılmıyordu. Kıbrıs politikası ise büyük adanın ABD ve NATO üssüne çevrilmesine yeşil ışık yakan bir tutuma işaret ediyordu. Yakın tarihin deney ve tecrübelerinden acı dersler çıkarmış olan Yunan halkı yaklaşan tehlike ve tehditlere karşı büyük tepki duyuyordu.

Bu süreç aynı zamanda antiemperyalist hareketlerin güçlü çıkışlar yaptığı bir döneme de denk düşüyordu. Tayland halkının ve gençliğinin ayaklanması, Vietnam halkının zafer kazanması, Afrika kıtasında arka arkaya antiemperyalist hareketlerin ortaya çıkması ve mücadeleye atılması, Filistin halkının siyonizme karşı kahramanca direnişi, 68 gençlik ayaklanması vb. gelişmeler mücadele ve direnişleri tetikleyen bir rol oynuyordu.

Diğer yandan petrol krizi adı da verilen ekonomik kriz Yunanistan ekonomisini oldukça olumsuz yönde etkilemiş işçi ve emekçilerin zaten karşı karşıya oldukları zorlukları ikiye katlamıştı. 1929 yılından sonraki büyük kriz olarak adlandırılan kriz sürecinde Yunanistan'da enflasyon devasa boyutlara ulaşmıştı. Sokak aralarına kurulan halk pazarlarına gidebilmek için bile çanta dolusu paralara gereksinim oluşmuştu. En aktif sektör olan inşaat sektörü durmuş, yabancı şirketlere verilen ihalelerin her birinin altından skandallar çıkmıştı. Albaylar Cuntası giderek teşhir ve tecrit oluyordu. Çareyi baskı ve terörü artırmakta bulan cunta, işçi, emekçi ve gençlik hareketine azgınca saldırıyor, baskı, işkence ve yasakları daha sistematik bir duruma getiriyordu.

Cuntanın baskıları nedeniyle yurt dışına çıkan antifaşistler ve komünistler güçlü bir kamuoyu çalışması yürütüyordu. Bütün Avrupa'da cuntayı protesto eden gösteriler gerçekleştiriliyor, uluslararası destek çağrıları yapılıyordu.

Avrupalı emperyalist merkezler, Yunanistan'da devam eden askeri faşist diktatörlüğün emperyalist çıkarlara ters düşer konuma geldiğini görüyor, aşamalı olarak liberal bir yönetime geçilmesi politikasını benimsiyordu.

Yükselişe geçen halk muhalefeti

Cuntayı tehdit eden en güçlü olgu, kuşkusuz giderek büyüyen halk hareketiydi. Hareket her dönem varlığını sürdürmüştü ama cuntayı tehdit edecek boyutlara varmamıştı. 1973 yılı halk ve gençlik hareketinin güçlendiği ve sokaklara dökülmeye başladığı yıl olmuştu. Pasif direniş ve tepkiler yerini güçlü sokak gösterilerine ve direnişlere bırakmaya başlamıştı. Önceki yıllarda gündeme getirilemeyen talepler artık kitlesel gösteri ve direnişlerin temel sloganı olmuştu. 8 saatlik iş günü, sendikal hak ve özgürlükler, ücretlerin yükseltilmesi, sosyal güvenlik sisteminin işçi ve emekçiler lehine değiştirilmesi, grev ve toplu sözleşme hakkı vb. gibi... Bu taleplerin birçoğuna, sindirilmiş olan ve cunta politikaları karşısında pasif ve edilgen kalan işçi konfederasyonları bile sahip çıkmış, çıkmak zorunda kalmıştı.

1973 yılında, Pire işçi merkezi taleplere sahip çıkan bir bildiri yayınlamış ve işçileri genel kurul toplantılarına çağırılmıştı. Açıkça grevden yana bir tutum vardı. Kavala'da balıkçılık sektöründe çalışan emekçiler, Atina'da basımevi işçileri, havaalanında çalışan teknisyenler, enerji ve ulaşım işçileri greve gitmişlerdi. Grevler çok büyük olmasa da yarattığı etkiler oldukça yaygın ve güçlü olmuştu.

Aynı yıl işçi eylemleri kadar güçlü olmasa da köylülerde de bir hareketlilik başlamıştı. Ülke genelinde ürün teslim etmeme biçiminde bir tepki ortaya çıkmıştı. Teselya ovası kentlerinden olan Larisa'da yapılan köylüler toplantısına, tüm Yunanistan genelinden katılım sağlanmıştı. Birçok bölgede düşük taban fiyatlarının protesto edildiği gösteriler örgütleniyor talepler dile getiriliyordu.

Sanatçılar, aydınlar ve eğitim emekçileriyle beraber esnaf ve sanatkarlar da sesini yükseltiyordu. Gerçek muhalefetin ayak sesleri duyulur olmuştu fabrikalardan, tarlalardan, okullardan...

Alternatif EFEE'nin basıp dağıttığı "yasadışı" el ilanları. (Foto: Rıza Özlütaş)

Üstteki ilan:

Diktatörlük karşıtı EFEE bütün öğrenci gençliği
48 saatlik protesto boykotuna katılmaya çağırıyor
Hep birlikte mücadeleyle
Tutuklamalar, askere almalar ve sürgünler durdurulsun.
Faşizme ölüm
Amerikalılar dışarı

Alttaki ilan:

Pahalılığa, karaborsacılığa hayır.
Yevmiye ve aylık ücretler artırılsın.
Kahrolsun devlet terörü. Halka özgürlük.
Kahrolsun diktatörlük.
Yaşasın demokrasi.

Öğrenci gençlik harekete geçiyor

Öğrenci gençlik hareketi tüm cunta yılları boyunca inişli çıkışlı bir yol izlemiş olsa da esas olarak kitleselliğini ve mücadeleci geleneğini korumuştur. Diktatörlüğün öğrenci gençlik hareketini kontrol altına almak için kurduğu Yunanistan Ulusal Öğrenciler Birliği (EFEE) karşıtı Alternatif EFEE kurulmuştur. Alternatif EFEE bir süre illegal olarak örgütlenmiş, hatta yasadışı yayın bile çıkarmıştı.

1972 yılının Ocak ayında bütün yüksekokullarda öğrenci genel kurul toplantıları için çağrılar yapılmıştı. Genel kurul toplantılarında, cunta tarafından atanan yöneticilere rağmen, izlenen politikalara ters düşen veya reddeden kararlar alınıyordu. Okul yönetimlerinin aldığı kararlar açık genel kurul toplantılarında bütün öğrencilerin katıldığı kararlarla geçersiz ilan ediliyor, yönetim kararları paçavraya çevriliyordu. Cunta gelişen hareket karşısında çaresiz kalınca geri adım atmış ve yönetim kurulu seçimlerinin Kasım 1972’de yapılacağını duyurmuştu. Ancak bu açıklamanın hemen sonrasında tüm üniversitelerde azgın bir terör ve tehdit furyası başlatılmış, arkasından askerlik yaşı gelen öğrencilerin askere alınacağı duyurulmuştu. Cuntanın amacı ortadaydı: Her türlü yol ve yöntemi kullanarak gençlik hareketinin sahip olduğu potansiyeli eritmek ve kontrol altına almak.

Belirlenen tarihte yapılan seçimler sırasında güvenlik güçleri, kontracılar, ajan ve provokatörler öğrencilere saldırmış, tehditler savurmuş, tutuklamalara girişmişlerdi. Tüm bu olaylara rağmen Tapu ve Kadastro Fakültesi ile Kimya Fakültesi’nde öğrenciler gerçek temsilcilerini seçmeyi başarmışlardı. Bazı gençlik örgütlenmelerinin seçimleri boykot etme ya da yok sayma tutumunun yanlışlığı ortaya çıkmış, öğrenciler ülke genelinde saldırıları ve seçimlere hile katılmasını geniş bir biçimde teşhire yönelmişlerdi. Seçim sonuçları, cuntanın okullarda kontrolü sağlamasına yol açmadığı gibi var olan sorunları derinleştirmiş, geniş gençlik kitlelerini demokratik ve bilimsel eğitim talepleri etrafında bir araya getiren bir rol oynamıştı. Öğrenciler, kararlı bir biçimde askere alınmaya karşı çıkıyor, N.D.

93/1969 ve 180/1970 No'lu disiplin yasalarının iptal edilmesini talep ediyorlardı. Bu yasalar öğrencilere her türlü politik faaliyeti yasaklamakla sınırlı kalmıyor, okulla ilişkisini keserek askere gönderilmelerini öngörüyordu. Öğrenciler söz konusu disiplin yasalarının kaldırılması talebini ön plana çıkararak Atina ve Selanik'te kitlesel gösteriler yapmış, arkasından boykot kararı almışlardı. Politeknik'e (Atina Teknik Üniversitesi) bağlı fakültelerin tümünde uygulamaya konan boykot bir aydan fazla sürmüştü. Protesto ve gösterilerin önü alınamıyordu. 1972 yılının 21 Nisan ve 1 Mayıs'ında ve gene aynı yılın sonlarında, cunta ve Amerika karşıtı sloganların yoğun bir biçimde atıldığı kitlesel gösteriler örgütlenmişti.

Albaylar Cuntası, 1973 yılının başlarında yükselen gençlik hareketine karşı yeni saldırı dalgaları başlatmıştı. Cunta tarafından kurulup yönetilen "Yüksek Öğrenim Kurumu", "Tüzük Haritası" adı altında yayınladığı kararlarda yabancı dilde eğitim veren üniversitelerin açılacağını duyuruyordu. Fakültelerin çoğu İngilizce eğitim veren özel okullara dönüştürülecek, yeni yönetmelikler getirilecek ve müfredat değiştirilecekti. Ancak daha ilk adımlar atılmadan öğrencilerin tepkisi sokaklara taşmıştı bile. Birçok okulda disiplin yönetmeliklerine dayanılarak, hareket içinde ön plana çıkan öğrenciler hakkında soruşturmalar açılıyor, amfilerin içinde bile terör estiriliyordu. Her hareket, her etkinlik onlarca gencin elinden okuma hakkının alınması, cezaevi ve mahkemelerde sürdürülmesi anlamına gelse de hareket yaygınlaşarak, kitleselleşiyordu.

İngilizce eğitim veren fakültelerin açılması ve yeni disiplin yönetmelikleri beklenen sonucu vermemiş, tersine anti Amerikancı radikal tutumları güçlendirmişti. Aynı yılın Şubat, Mart ve Nisan aylarında hareket protesto ve boykotlarla sınırlı kalmıyor, okul işgalleri ve talepler etrafında çatışmalara girme eğilimi güç kazanıyordu.

Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin 21-22 Şubat'ta 4 bin öğrenci tarafından işgali bu yöndeki ilk büyük eylemdi. Okulun kapılarına zincirler vurulmuş, arkasına barikatlar kurulmuştu. Öğrenciler dağıttıkları bildirilerde ve yaptıkları açıklamalarda "etten duvar"

ördüklerini vurguluyor, Yunan halkını, işçi ve emekçileri cuntaya karşı direnişe çağırıyorlardı. İşgal 48 saat sürmüştü. Yapılan pazarlıklar sonucu disiplin yönetmeliklerinin iyileştirileceği ve öğrencilere dönük tutuklama ve soruşturmaların durdurulacağı sözü verilmişti.

22 Şubat akşam saatlerinde öğrenciler okuldan çıkmış ve okul çevresinde biriken binlerce kişi ile birleşerek sokaklara taşmıştı. “Yunanistan, cezaevinde olanların vatanıdır”, “Bir tek başkan vardır o da halktır”, “İş, eğitim, özgürlük, kahrolsun faşist diktatörlük” gibi sloganlar eşliğinde yapılan gösteriler saatlerce sürmüş ve katılım on binlere varmıştı. Cunta ertesi gün, borazanı durumuna getirdiği medya organları aracılığıyla “kökü dışarıda”, “terörist”, “yıkıcı ve bölücü” güçlerden bahsediyor, kin kusuyordu. Ancak öğrenci gençlik içinde moraller yükselmiş ve yakalanan kitlesellik, hareketin daha ileri mevzilere çekilmesi olanaklarına sahip olduğunu göstermişti.

16 Mart’ta bu defa da tıp öğrencileri okulun kapılarını kapatmış ve saatler sonra okuldan çıkarak kitlesel gösteriler yapmışlardı. 20 Mart’ta ise 300 kadar öğrenci Hukuk Fakültesi’nin çatısına çıkmış, marşlar eşliğinde sloganlar atmışlardı. Cunta çok sayıda asker, polis ve kontracı güçlerle hukuk fakültesine saldırmıştı. Öğrenciler önce azgınca dövülmüş, ardından gözaltına alınmışlardı. Mahkemeye çıkarılanların çoğu tutuklanmıştı. Bu arada üniversite yönetimleri tehditlerini aralıksız sürdürüyor ve bundan böyle “eğitime engel olanların” ibretlik biçimde cezalandırılacakları tehditlerini savuruyordu. Ancak tehdit ve saldırılar hukuk öğrencilerini sindirmemiş, bu defa da boykot kararı almışlardı. Hemen arkasından Patra ve Selanik şehirlerinden de boykot ve gösteri haberleri gelmişti. Bu gelişmeler, Hukuk Fakültesi yöneticilerinin, okulda yönetimi belirlemek amacıyla özgürce seçimlerin yapılacağı ve boykota katılan öğrencilerin devamsızlıktan dolayı okuldan atılmayacakları sözünü vermesine neden olmuş, boykot sonlandırılmıştı.

Verilen sözlerin yerine getirilmemesi üzerine 6-10 Nisan arası yeniden boykot ilan edilmiş, boykot nedeniyle bir tek ders bile yapılamamıştı. Gösteriler artık günlük yaşamın bir parçası durumuna

Hukuk fakültesi öğrencileri işgal sırasında alınan kararları oyluyorlar. Bütün kararlar kitlesel olarak yapılan öğrenci genel kurul toplantılarında mutlaka açık oylamaya sunuluyordu. Bu durumda alınan tüm kararlar hem meşruluk kazanıyor hem de genel öğrenci kitlesinin desteği sağlanmış oluyordu.

gelmişti. Arka arkaya gündeme gelen direnişler nedeniyle her gün değişik bir alanda bir araya geliniyor ve gösteriler yapıyordu.

Darbenin yıl dönümü olan 21 Nisan’da cunta direnişler karşısında baskı ve saldırıların dozunu artırmış sokaklarda terör estirmeye başlamıştı. Artık üç kişinin bir araya gelmesi suç teşkil ediyordu. “Yeni antiterör” yasaları çıkarılıyor, gençlik hareketine karşı şer cep-heleri ve kara propagandalar devreye sokuluyordu. Birçok fakültede dersler tamamlanamadan yarıyılın sonuna gelinmişti. Tutuklananların sayısı artık bilinmiyor gibiydi. Polis eylem ve etkinliklerde yakaladığı öğrencileri doğrudan askerlik şubesine götürüyor, işlemleri tamamlandıktan sonra askeri birliklere gönderiyordu.

1973 yılında yükselen işçi, emekçi ve gençlik hareketi, günlük ekonomik, demokratik hakların talep edildiği mücadeleden, politik taleplerin öne çıktığı bir mücadeleye dönüşmekteydi. 1 Mayıs kutlamalarında cunta karşıtı, ABD emperyalizmi ve NATO karşıtı sloganlar atılmış, özgürlük ve demokrasi talep edilmişti. Her direnişi ve her muhalefeti “ulusa ihanet” olarak damgalayan cunta, işçi, emekçi ve gençliğin başlattığı hareketin çığ gibi büyümesini engelleyemediği gibi burjuva muhalefet de hoşnutsuzluğunu ifade etmeye başlamıştı.

Bu durum ordu içinde cuntaya karşı olan ama üzerindeki “ölü toprağını” atamamış ve atıl kalmış muhalif askerleri harekete geçirmişti. 1973 yılının en önemli gelişmelerinden biri de cuntaya karşı direniş hazırlıkları yapan ve planın uygulanacağı tarihten iki gün önce yapılan operasyonlarla yakalanan antifaşist “Denizciler Hareketiydi.”* Hareketin başında deniz binbaşı Spiros Mustaklis vardı.**

Plana göre denizciler adalardan birini işgal edecek ve ülkenin demokrasiye dönüşü için cunta ile pazarlık edilecekti. Kara ve hava kuvvetleri içinde yer alan subayların bir kesiminin de harekâtın haberi vardı ve planı desteklediklerini dile getirmişlerdi. Plan 23

* Dimitris Haciosokratis; *Politeknik* 73, sf. 29, Yunanca baskı.

** Spiros Mustaklis, gözüaltına alınmış ve 47 gün boyunca gördüğü işkencelerden dolayı sakat kalmıştı.

Mayıs 1973 yılında uygulamaya konacak biçimde tasarlanmıştı ancak 21 Mayıs'ta operasyonlar başlamış ve çok sayıda subay gözaltına alınmıştı. Planın uygulanmasında önemli görevler üstlenen savaş gemisi "Velos" gelişmeler üzerine NATO tatbikatından ayrılarak İtalya'ya gitmiş ve mürettebat İtalyan yetkililerden politik iltica talebinde bulunmuştu.

Dünyada ve Avrupa'da gündem olan bu gelişme, Albaylar Cuntasının uluslararası planda teşhir olmasını sağladı. Cunta, planı açığa çıkarmış, muhalif subayları tutuklamıştı ama "meşruluğu" tüm dünya da tartışılır olmuştu. Yönetim içindeki klikler arasındaki çekişmeler, tüm dünyayı etkileyen ekonomik krizin yarattığı olumsuz etkiler (enflasyon, üretimin düşmesi, devasa boyutlara varan dış borçlanma), Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) giriş sürecinin askıya alınması, Kıbrıs'taki gelişmelerin yarattığı sorunlar ve Amerika merkezli iktidar odaklarının cuntaya ilişkin kaygıları ve gözden çıkarma yönündeki tutumları faşist diktatörlüğü çıkmaza sürüklüyordu.

Giderek güç kaybeden cunta, altı yıllık iktidardan sonra en ciddi geri adımı atmak zorunda kaldı. Cunta yönetiminin bakanlar kurulu 1 Haziran 1973'te Papadopoulos'un ağzıyla demokrasiye geçiş planı açıklamak zorunda kaldı. Plan bir yandan kontrollü bir biçimde liberal demokrasiye geçişe ilişkin bir harita sunarken bir yandan da cuntayı meşrulaştıran bir içerik taşıyordu. 29 Temmuz 1973 günü halkoylaması yapılacak ve monarşinin kaldırılması ile Papadopoulos'un cumhurbaşkanı olması halkın oyuna sunulacaktı. Papadopoulos aslında bir taşla birçok kuş vurma niyetindeydi. Monarşinin kaldırılması adı altında kendisine karşı direnen egemen sınıf kliklerini tasfiye edecek, cumhurbaşkanlığıyla da yarı askeri faşist diktatörlüğü meşrulaştırmış olacaktı.

Açıklanan tarihte halk oylamasına gidildi. Toplam seçmen oylarından 3 milyon 870 bin 124'ünün evet, 1 milyon 064 bin 300'ünün ise hayır çıktığı duyuruldu. Halk oylaması süreci boyunca tam bir devlet terörü estirilmiş, sandıklarda her türlü hileye başvurulmuştu.

Cunta karşıtı olan Alekos Panagulis Yunanistan'ın tanınmış aydınlarından biriydi ve cunta yılları boyunca sŸrdŸrdŸė faaliyetleri ile tanınıyordu. 13 Ağustos 1968'de Papadopoulos'a karşı başarısız bir suikast girişiminde bulunmuş ve aylar sŸren işkencelere karşı dayanmış ve devrimci militan tutumundan taviz vermemişti.

Seçmen listesinin olmadığı tek seçim olarak Yunan tarihine giren halk oylaması sonucunda 20 Ağustos 1973'te Papadopoulos, cumhurbaşkanı olarak yemin etmişti. Düzenlenen yasalara göre 1981 yılının Haziran ayına kadar bu görevde kalacaktı. Bu arada Papadopoulos, zaman kaybetmeden bir reform paketini açıklamayı da ihmal etmedi:

- 21 Nisan'da 1967'den beri süren sıkıyönetimin kaldırılması,
- Başta Alekos Panagulis olmak üzere siyasi tutuklu ve hükümlülere af getirilmesi
- Basım, yayın öncesi yapılan önlem amaçlı sansürün kaldırılması
- Anayasa Mahkemesinin çalışmalarına başlaması

Papadopoulos bu açıklamanın hemen ardından ordunun yönetimden el çektiğini kanıtlamak için 1967'den beri varlığını sürdüren Nikolaos Makarezos hükümetinin istifa ettiğini açıklamış, 8 Ekim'de ise Spiros Markezinis hükümeti kurulmuştu. Markezinis, iç savaş ve sonrası yıllarda kurulan gerici hükümetlerde önemli görevler üstlenmiş bir tarihçiydi.

Markezinis hükümeti, Yunancada çok bilinen bir deyimle “kestaneyi ateşten çıkaracak” maşa bir hükümetti. Yemin etmesi ile birlikte gerici yüzünü gösterdi. Değişen bir şey yoktu. Arka arkaya halk karşıtı yasalar çıkarıyor, demokratik hak ve özgürlük taleplerine sırt çevirmekle kalmayarak devlet terörüne başvuruyordu.

Halk hareketi ise demokrasi talebiyle sokaklarda olmaya devam ediyor; 28 Ekim'de* yapılan güçlü gösterilerde bir kez daha hak ve özgürlük özlemini dile getiriyordu. Yunan gençliğinin efsanevi Politeknik direnişine sayılı günler kalmıştı.

* Yunan halkının, Mussolini İtalyası'nın Yunanistan'ı işgal etme amaçlarına ulus olarak “Hayır” dediği bayram. “Hayır” bayramı olarak da bilinir.

DİRENİŞİN ÜÇ GÜNÜ

Ülkede olduğu gibi üniversitelerde de oldukça gergin bir hava vardı. Olaylar aslında daha 1 Kasım'da başlamıştı. Eğitim Bakanlığı, yönetim seçimlerinin önlerindeki 15 Şubat'ta yapılacağını açıklamıştı. Karara göre seçimler mahkeme görevlilerinin gözetiminde yapılacak ve divan en başarılı öğrencilerden oluşacaktı. Öğrenciler bu karara, göstermelik bir seçim planlandığını söyleyerek tepki göstermiş, karşı çıkmışlardı. Onların, yabancı dilde eğitim verecek okulların açılması kararının iptal edilmesi, disiplin yönetmeliklerinin kaldırılması, askerlik için tecil hakkı, polisin okullardan çıkması, atılan öğretmenlerin görevlerine dönmesi gibi talepleri vardı. Bu nedenle tüm fakültelerde genel kurul toplantılarına çağrı yapılması ve tüm öğrenciler adına ortak bir tutum alınması eğilimi güç kazanmıştı.

Georgios Papandreu'nun ölüm yıldönümü vesilesiyle 4 Kasım gününe çağrısı yapılan eylemler cuntaya karşı direnişe ivme kazandıran gelişmelerden biri oldu. Ne eylemler öncesinde tutuklamaların başlamış olması ne de sokaklara konuşlandırılan binlerce asker ve polis, yüz binlerin gösterisini durdurabilmişti. Eylemler cunta karşıtlığına dönüşmüş, halkın biriken öfkesi sokaklara, alanlara taşmıştı. Bir gün sonra çıkan gazeteler 70 yaralı ve 37 gözaltı olduğunu yazıyordu. Yaralananların ve gözaltına alınanların çoğu üniversite öğrencisiydi. Gözaltına alınanların on yedisi tutuklandıktan kısa bir süre sonra 8 Kasım'da mahkemeye çıkarılmış, 13 Kasım'da ise mahkeme sonuçlanmıştı. On iki kişi beraat ederken, beş kişi beşer yıl hapis cezasına çarptırılmıştı.

Georgios Papandreu'nun ölüm yıldönümünde düzenlenen eylemler, cunta karşıtı antifaşist gösterilere dönüşmüş, polisin vahşice saldırısında onlarca kişi yaralanmış, onlarcası gözaltına alınmıştı.

Hem bu gelişme hem de Eğitim Bakanlığının kararı üniversite-lerdeki havayı hareketlendirmiş, tüm fakültelerde, verilen gözdağı- na karşı sessiz kalınmaması fikri hâkimiyet kazanmıştı. İlk adımı felsefe ve ekonomi fakültelerinde bir araya gelen öğrenciler atmıştı; boykot ve değişik eylemler üzerinde hemfikir olmuş, kararlarını diğer okullara da iletmişlerdi. Bu arada Selanik ve Patra'da bulu- nan üniversitelerde de gergin bir atmosfer olduğu ve direniş karar- larının alındığı haberleri geliyordu.

13 Kasım sabahında yaşanan diğer bir gelişme de Merkezins hükümetinin Eğitim Bakanı Panayotis Sifneos'un Politeknik'e ani gelişi olmuştu. Bakanın okulu ziyaret edeceğine dair öğrenci- ler önceden haberdar edilmemişti. Bakan, seçilmiş öğrenci temsilcileri ile yaptığı toplantıda öğrencilerin taleplerine cevap vermek yerine tehditler savurmuş ve eğitim kurumlarının “anarşi yuvalarına” dönüştürülmesine izin verilmeyeceğini sert ifadeler- le dile getirmişti. Ancak öğrenci temsilcileri, okul yönetimi seçimleri için verilen tarihi kabul etmemiş, tarihin öne çekilmesinde diretmişlerdi.

Aynı gün okulun bahçesinde yapılan kitlesel gösteride tüm fakültelerde genel kurul toplantılarının gerçekleştirilmesi için çağ- rılar yapılmıştı. Merkezins hükümetine verilecek en iyi cevap, genel kurul toplantılarıydı. Genel kurul toplantıları öğrencilerin ortak iradesi anlamına geliyordu. Genel kuruldan çıkan kararların çiğnenmesi öyle kolay değildi. Çiğnense dahi öğrenciler, meşru bir zemin üzerinde durmanın verdiği güçle kitlesel direniş olanakları- nı genişletebiliyor, propaganda ve teşhirde daha etkili bir çalışma içine girebiliyorlardı.

14 Kasım Çarşamba

14 Kasım günü sabah saatlerinde Politeknik Üniversitesi bünyesindeki tüm fakültelerde öğrenci genel kurulları gerçekle- ştiriliyordu. Gündemin birinci maddesi okul yönetimleri seçimle-

riydi. Seçimlerin en geç 4 Aralık'ta yapılması ve pazartesi gününe kadar okulun boykot edilmesi önerisi genel kabul gördü. Karar okul yönetimine iletilmiş, ancak yönetim talepleri geçiştirerek muğlak cevaplar vermişti. Bu gelişme üzerine öğrencilerin ezici çoğunluğu, okulun işgal edilmesi önerisini tartışmaya başlamıştı.

Fakültelerin amfileri dolup taşmış, söz alan konuşmacılar, "işgal ve sonuna kadar direniş" demişlerdi. Genel kurul toplantısını erken bitiren Tapu Kadastro ve Kimya Fakültesi öğrencileri okulun bahçesine inmiş ve gösterilere başlamıştı bile. Yumrukları havada attıkları sloganlarla ortalığı inletiyorlardı.

Okulun önünden geçen arabalar, trolleybüsler yavaşlayarak, yaya- lar durarak ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Öğrenciler, başken- tin ana caddelerinden biri olan Patission Caddesi üzerinde bulunan ana giriş kapısından çıkarak halkla konuşup, taleplerini sıralamıştı. Meraktan duranlar, seslere gelenler, öğrencilerin arasına karışarak öğrencilerle birlikte slogan atanlar olmuştu. Caddeyi trafiğe kapat- mak gibi bir karar almamışlardı ancak gösteri kitleselleştikçe cadde kendiliğinden trafiğe kapanmıştı. Okul içinden ve Patission'dan "Eğitim, ekmek, özgürlük", "Kahrolsun cunta" sloganları yükseli- yordu.

Eylem sürerken gelen polis gençlere saldırmış, arbedeler yaşan- mış, öğrenciler okulun bahçesine çekilmişti. "Politeknik'e dolduk ama işgal için gitmemiştik. Niyetimiz hukuk fakültesinde başlayan eylemi Politeknik'te sürdürmektir. Politeknik'e vardığımızda canlı bir atmosfer oluştuğuna tanık olduk. Daha önce hukuk fakültesi işgali deneyimimiz vardı ve cunta ile güçlü bir hesaplaşma içine girme eğilimi taşıyorduk. Kısacası işgal için gitmemiştik Politeknik'e"*

Genel kurul toplantıları nedeniyle Politeknik bünyesindeki tüm fakültelele bağlı öğrencilerin hemen hepsi orada yerini almış-

* Dimitris Hacısoğratıs; Politeknik 73, sayfa 102, Yunanca baskı.

14 Kasım günü okul içinde başlayan protestolar okul dışına taşmış, polisin müdahalesi bardağı taşıran son damla olmuştur.

tı. Olayın duyulması üzerine toplantılarına devam eden fakültele-
rin öğrencileri de dışarı çıkmış, okulun içinde bir koşuşturmaca
başlamıştı. Öğrenciler küçük gruplar halinde toplanıyor, kendi
aralarında kısaca konuştuktan sonra sağa, sola dağılıyorlardı.
Öğretmenlerse pencerelere çıkmış olup biteni seyrediyor neler
oluğunu anlamaya çalışıyordu.

Bütün okulu aniden saran eylemler içinde yer almak istemeyen
az sayıdaki öğrenci alelacele okulu terk ederken, cuntadan yana
eğilim taşıyanlar telefonlara koşarak gelişmeleri emniyete, valiliğe
ve bakanlığa aktarıyordu.

Bir anda toplananların sayısı binlere ulaşmış, öğrenciler hara-
retle dışarıda toplanan meraklı kalabalığa ve birbirlerine seslenme-
ye başlamıştı. “Cuntayı yıkmamanın tek yolu işçilerin, emekçilerin ve
gençliğin tek yumruk, tek yürek olarak mücadeleye atılmasıdır. Bu
ülkenin bağımsızlığı ve özgürlüğü için her türlü bedeli ödemeye
hazırız. Özgürlük istemi tanklardan da, toplardan da güçlüdür.
Tüm halkımızı dayanışmaya çağırıyoruz” diyorlardı. Okulun pen-
cerelerinden, ana giriş kapılarından, bahçesinden benzeri konu-
şmalar duyuluyordu.

Politeknik öğrencilerinin başlattığı direniş haberi hızla tüm
Atina’ya yayılmış, semtlerden tek başına ya da gruplar halinde
çıkanlar Politeknik’e akın etmişti.

Politeknik’te başlayan beklenmedik gelişme karşısında okul
yönetimi hemen toplanmış kısa bir durum değerlendirmesinden
sonra polisin okula müdahale etmemesi doğrultusunda karar almış
ve kararını bakanlığa bildirmişti. Bakanlık yetkilileriye bu kararı
yönetime tehditler savurarak karşılamış, “yasadışı eylem ve terör”
kapsamına giren gösterilerin hemen önlenmesini talep etmişti.

Kısa süre sonra üniversiteye çok sayıda polis eşliğinde gelen
savcı da öğrencilere derhal dağılmalarını emretmiş, tehditler savu-
rup gitmişti. Öğrenciler savcıya sloganlarla cevap vermiş, kararlı-
lıklarını vurgulamışlardı.

Politeknik'in öü. Beton kolonların üzerinde "Amerika dışarı",
"NATO dışarı", "Kahrolsun cunta" yazıyor.

Bu arada her eyleme şimşek hızıyla müdahale etmesine alışkın oldukları polisin Politeknik çevresinde henüz ciddi bir önlem almamış olması öğrencilerin dikkatini çekmiş, “halk çekildikten sonra saldıracaklar” yorumlarına sebep olmuştu. Hızlı ve örgütlü hareket etme ihtiyacı duyan öğrenciler hemen ortak karar almak üzere genel kurul çağrısında bulundular. Çok geçmeden bütün fakültelerin katılacağı genel kurul önerisi kabul görmüş, 800 öğrenci mimarlık fakültesinin amfisinde durum değerlendirmesi yapmak üzere toplanmıştı. Öğrenci genel kurulunda ana gündem maddesi işgal ve direniş şartlarının olup olmadığıydı.

Yunanistan Komünist Partisi gençlik örgütünün (KNE) güçlü olduğu Alternatif EFEE yöneticilerinin büyük kısmı, işgale doğrudan karşı çıkmamakla birlikte eylemin başarı şansı konusunda kuşkularını dile getiriyordu. İşgalin “cunta yönetimiyle açık bir hesaplaşma” anlamına geleceğini, böyle bir eylem biçimi için gerekli hazırlıkların yapılmadığını hatırlatırken, bazı yöneticileri de açıkça işgalden yanaydı.

Rigas Fereos’a* bağlı gençler ise, “İşgal, cuntayla cepheden savaş başlatmak anlamına gelmektedir. Halkın mücadele ve örgütlenmesine uygun düşmeyen bir savaşın başarıya ulaşması mümkün değil”** dese de cuntanın teşhir edilmesi amacıyla işgali savunuyorlardı.

Genel olarak işgallere karşı çıkan ve işgalleri “üst mücadele” biçimlerinden biri olarak değerlendiren Yunanistan Kurtuluş Hareketi’ne (PAK)*** bağlı gençler de, yakalanan kitlesellik ve

* Yunanistan Komünist Partisi 1968 yılının Şubat ayında büyük bir bölünme yaşamıştı. 15 Şubat 1968 yılında, ülkedeki durumu değerlendirmek üzere Budapeşte’de Yunanistan Komünist Partisi 12. genişletilmiş merkez komitesi toplantısı yapılması kararlaştırılmıştı. Avrupa komünizmi çizgisine sahip olan bazı MK üyeleri partiden ayrılarak Yunanistan Komünist Partisi-İç adıyla yeni bir oluşuma gitmişlerdi. Parti içindeki çoğunluk ise Yunanistan Komünist Partisi-Dış olarak adlandırılmıştı. Rigas Fereos Yunanistan Komünist Partisi-İç’in gençlik örgütüydü.

** Dimitris Hacısoğratıs; *Politeknik* 73, sf. 102, Yunanca baskı.

*** PAK cuntanın yıkılmasından sonraki süreçlerde uzun yıllar başbakanlık yapacak olan Andreas Papandreu tarafından 1968 yılında Stokholm’de kurulmuştu.

oluşan mücadeleci atmosfer karşısında işgalden yana tutum almışlardı.

İşgalden yana olan gençlik örgütlerinin arasında, okulda etkin örgütlerden biri olan Yunanistan Devrimci Komünist Hareketi'nin (EKKE)* öğrenci gençlik içindeki örgütü olan Yunanistan Antifaşist-Antiempyralist Öğrenciler Birliği (AASPE) ve Yunanistan Marksist-Leninist Örgütü (OMLE)** bulunuyordu. Gençlik içinde kitlesel güçleri olmayan anarşistler ve Troçkistler de işgali savunuyordu.

Gençlik örgütlerine bağlı olmayan ama demokrasi talebini savunarak demokratik, bilimsel, özerk üniversite isteyen çok sayıda öğrenci direnişe sahip çıkıyor, kitlesel gücü esas olarak bu kesim oluşturunuyordu.

Sonuçta, işgal konusunda farklı düşünceler olsa da genel atmosfer ve eğilim genel kurul kararını belirlemişti: Okuldan çıkılmayacak, direnilecek!

Direniş kararı, öğrencileri temsil etme ve karar alma yetkisine sahip olan bir Eylem Koordinasyon Komitesi'nin kurulmasını gerektirmişti. Genel kurula katılan tüm öğrencilerin ortak iradesiyle kırka yakın öğrenci eylem komitesine seçildi. Böylelikle direniş, sekte ve grupçu tutumlara izin vermeyecek kadar kolektif bir temel kazanmıştı.

Başvurdukları demokratik yöntemler, her gelişme ve kararın kitle iradesini yansıtmaması öğrencilerin direniş boyunca en güçlü silahını oluşturacaktı. Ancak bir eylem koordinasyon komitesi seçmeleri yeterli değildi, savunma ve güvenlik komiteleri de kurmaları

* 1970'li yıllarda Batı Berlin'de Yunan ilticacılar tarafından kurulmuş Maocu örgüt. O yıllarda Yunanistan'da kitlesel olan örgütlerden biriydi.

** 1964 yılında Doğu Avrupa ülkelerinde bulunan Yunan ilticacılar ve ülke içinde KKE ile ideolojik ayrılıklar yaşayan güçler tarafından kurulmuş Maocu bir örgüttü. Sonradan Yunanistan Komünist Partisi Marksist-Leninist olarak isim değiştirdi. Sovyetler Birliği'nin sosyal emperyalist olduğunu savunuyordu.

gerekiyordu. İçeridekilerin yaşamını tehlikeye atacak saldırı ve provokasyonlara karşı, olası karalama kampanyalarına karşı önlem alabilmek, tüm binaları ve iyi donanımlı laboratuvarları korumak önemliydi. Savunma ve güvenlik komitelerinin özellikle herkes tarafından tanınan ve güvenilen kişilerden oluşturulmasına dikkat edilmişti. Ayrıca atılan her adımın, yapılan her şeyin tam bir kolektivizm ve disiplin içinde yürütülmesi için yemek, temizlik, propaganda ve ajitasyon, basın sözcüleri vb. komiteler de kurulmuştu.

15 Kasım Perşembe

Ertesi gün, sabah erken saatlerde beklenmedik bir gelişme yaşandı. 250 vat gücünde ve 1050 frekansından yayın yapan bir radyo istasyonu, Yunan halkını dayanışma ve mücadeleye çağırıyordu: “Burası Politeknik... Burası Politeknik! ... Özgürlük mücadelesi veren öğrencilerin radyo istasyonu size sesleniyor!.. Özgürlük mücadelesi veren emekçilerin radyo istasyonu...”

Hükümet şaşkınlık, direnişçi öğrenciler ve halk sevinç içindeydi. Diktatörlük yıllarında çok sayıda örgüt ve kişi tarafından korunan radyo istasyonları kurulmuş ve etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmıştı. Bu konuda amatör çalışmalar yapmış olan öğrenciler, üniversitenin teknik olanaklarını kullanarak bütün Atina’ya yayın yapabilen bir radyo istasyonu kurmayı başarmıştı.

Radyo istasyonundan bütün öğrencilerin iradesini yansıtan bildiriler okunuyor, halk cuntaya karşı direnişe çağırılıyordu; “Atina halkı... Mücadelemize destek verin... Ya şimdi ya hiçbir zaman...” Ajitasyonlar aralıksız devam ediyor, devrimci marşlar, Mikis Teodorakis ve Manos Loizos çalınıyordu: “Bir kırlangıç ve bahar/ Güneşin dönmesi için çok işimiz var/ Dişliler arasında binlerce ölü / Ve yaşayanların kanları var...”

Direnişin sesi, okulun Patission Caddesi üzerinde bulunan ana giriş kapısıyla Sturnara kapısının üstüne kurulan dev megafonlar

aracılığıyla şehrin sokaklarına, meydanlarına yayılıyor, evlerin pencerelerinden içeri giriyor, işten çıkanlara, yolda yürüyenlere yoldaşlık ediyordu. Her evle, fabrikayla, inşaatla, büroyla doğrudan ilişki kuruyordu.

Megafonlar ihtiyaç halinde koordinasyon için de kullanılıyordu: “Güvenlikten sorumlu arkadaşlar Tosiça’da bulunan giriş kapısına! ... Mimarlık fakültesinden arkadaşlar Ginis Amfisine! ... Öğrenciler tarafından tanınmayanların okula girmesine izin verilmeyecektir!”

Her geçen saat, direnişin daha fazla duyulması anlamına geliyordu. Binlerce kişi toplanmıştı Politeknik önüne. Halk okulun içine giriyor, amfileri geziyor, öğrencilerle konuşuyordu. Tika basa dolu amfilerde sosyalizm, devrim, gençlik vb. konularda seminerler ve tartışmalar yapılıyordu. Bütün binaların koridorları, merdivenleri öğrencilerle doluydu; bağdaş kurmuş oturanlar, sohbet edenler, pür dikkat birbirini dinleyenler, şen şakrak kahkaha atanlar, bir köşeye çekilmiş kendi aralarında sohbet edenler...

Bazı amfilerde ise hummalı bir çalışma vardı; bezlerin üzerine sloganlar yazılıyor, mücadeleyi sembolize eden resimler çiziliyordu. İpek baskı yapan öğrenciler hiç ara vermiyor, basılan bildirileri okulun önünde ve çevresinde propaganda ve ajitasyon yapmakla sorumlu olan arkadaşlarına gönderiyorlardı. Diğer yandan temizlik yapanlar, yemek hazırlayanlar, erzak taşıyanlar. Her şey kolektif olarak yapılıyordu. Üniversite hem bayram hem direniş alanına dönüşmüştü.

Aralarında eylem koordinasyon komitesi üyelerinin de olduğu bir grup öğrenci, son dönemlerde okulda cirit atan istihbaratçıların, ihbarcılarının ve polisin kullandığı odanın kapısını kırarak içeri girmiş, çok sayıda dosyaya el koymuştu. Dosyaların içeriği, hemen hemen bütün öğrencilerin fişlenmiş olduğunu gösteriyordu; öğrencilerin özel yaşamından, aile durumuna, arkadaşlarına, alışkanlık ve politik eğilimlerine kadar ayrıntılar işlenmişti.

Direnİşe ekmek taşıyan öğrenciler.

En hareketli yer okulun önüydü, ana giriş kapısının sağında ve solunda bulunan sütunların birine “ABD dışarı” diğerine de “NATO dışarı” yazılmıştı. Gelen geçen herkese direniş anlatılıyor, destek olmaları isteniyordu. Ana caddeden geçen otobüs ve trolley-büsler durduruluyor, yolculara bildiriler dağıtılıyor, araçlara taleplerini içeren dövizler asılıyordu.

Halktan gelen tepkiler değişkendi, bazıları korku dolu ifadelerle konuşurken bazıları sessiz kalmayı tercih ediyordu. Ama açıkça öğrencilerden yana tutum alanlar çoğunluktaydı. Çalınan bir korna, halktan bir kişinin zafer işareti ya da bir emekçinin öğrencilerin arasına karışarak yaptığı bir konuşma, aniden ortalığın canlanmasına neden oluyor, sloganlar daha bir gür atılıyordu. Okulun etrafındaki demir parmaklıklara yüzlerce sayfa yazı asılmıştı. Destek olmaya gelenler, öğrencilerden aldıkları A4 kâğıtlarına o anda içlerinden geleni yazıyor, sonra bunları parmaklıklara asıyordu; şiirler, talepler, dilekler, sloganlar, protesto yazıları... Çeşitli semtlerden dayanışma amacıyla gelenler beraberlerinde mutlaka yiyecek ve içecek getiriyordu. Yiyeceklerden sorumlu komite üyeleri getirilenleri okulun mutfağına taşıyordu.

İki gün önceki ağır atmosfer dağılmış, Politeknik bir mücadele ve bayram yerine dönüşmüştü. Bir kısmı dayanışmacı olmak üzere, okul içinde altı bin kişi toplanmıştı. Akşam saatleri yaklaştığında okulun ana giriş kapısının bulunduğu Patission’da en az on beş bin kişi toplanmıştı.

İktidarın güdümündeki günlük gazeteler direnişi “küçük politik grupların” oyunu olarak tanımlıyordu. “Ülke demokrasiye doğru adımlar atıyorken”, “sivil hükümet reform paketleri hazırlarken” diye başlayan haberlerinde özgürlük ve demokrasi tale eden öğrenci ve halk kitlelerinin eylemlerini “toplumsal huzuru bozan kargaşalıklar” olarak yansıtıyorlardı.

Gün içerisinde eğitim bakanı, cumhurbaşkanının başkanlığında, başbakanın, kendisinin ve Emniyet Müdürü Nikos Daskalopulos’un

katıldığı bir değerlendirme toplantısı gerçekleştirildiğini açıklamıştı kamuoyuna. Eğitim bakanı, emniyet müdürüne okul çevresinde tahrik edici önlemlerin alınmaması emrinin verildiğini ve Politeknik'e herhangi bir müdahalede bulunulmayacağını ifade etmişti.

Akşam saatlerinde öğrenciler okulun matbaasını da kullanmaya başlamış, artık binlerce bildiri basacak duruma gelmişlerdi. Aynı gece "Özgür Politeknik" adıyla bir gazete bile çıkarılmıştı. Büyük bir ilgi ile okunuyordu. Eylem koordinasyon komitesinin açıklamaları, yaşanan gelişmeler, dayanışma mesajları ve cuntaya karşı direnişin yanı sıra birçok konu yer alıyordu sayfalarında.

Gece boyunca Politeknik'ten slogan sesleri yükselmeye devam etti. "Ekmek, eğitim, özgürlük", "Amerika dışarı", "NATO dışarı", "Faşizm de sökmeyecek", "Kahrolsun cunta", "Yaşasın işçilerin, köylülerin ve gençlerin ortak mücadelesi", "Halk açlık çekiyor", "İktidar halka" sloganları atılıyordu. Direnişin başladığı ilk saatlerdeki heyecan katlanarak büyürken, doğrudan cunta karşıtı sloganlar ağırlık kazanmıştı.

Eylem koordinasyon komitesi, en geniş kitlelerin desteğini sağlamayı tayin edici önemde buluyor, kamuoyu desteğini büyütmek için herkesi göreve çağırıyordu. Tanıdıklar, hocalar, aydınlar, gazeteciler, işçiler tek tek aranmalıydı... Telefonlar ediliyor, destek çağrıları yapılıyordu. Politeknik'te basılan ve "Her yer direniş alanı olmalıdır" çağrısının yer aldığı bildiriler ve kuşlamalar geceleyin türlü zorluklar altında okullara, mahallelere, iş yerlerine ulaştırılıyordu.

Aylardan beri devam eden öğrenci eylemleri, "Ya şimdi ya hiçbir zaman" ... "Cunta bu gece yıkılacak" diye cuntanın karşısına dikilen bir isyana dönüşüyordu.

16 Kasım Cuma

Gece boyunca okul içinde ve çevresinde hareketlilik durulmamıştı. Sabah erkenden Politeknik'in önünde ve yan sokaklarında

binlerce kişi toplanmış, direnmeye kararlı olan öğrencilere destek vermeye gelmişti. Eli boş gelen neredeyse yoktu. Yiyecekler, kutu kutu sigaralar okulun kalın korkulukları üstünden öğrencilere veriliyor, yüksek sesle cuntaya karşı kin ve nefret dile getiriliyor, öğrenciler sloganlarla karşılıklı veriyordu.

İşçiler, emekçiler, kadınlar, yaşlılar, ortaokul ve liseli gençler gurur ve sevgiyle bakıyordu Politeknik bahçesinde tek yumruk, tek ses olmuş ğrencilere. “Geleceğimiz sizlersiniz”, “Korkmayın, yılmayın Yunan halkı arkanızda”, “l bedenlerimiz üstünden geçmeden size dokunamazlar” diye bağırıyor, sloganlara eşlik ediyorlardı.

Atina halkının çocuklarına sahip çıkması, direnişçi öğrencileri cesaretlendiriyor, mücadele ruhunu yükseltiyordu. Radyo istasyonuna bağlanmış megafonlardan durmadan dayanışma çağrıları yayılıyordu: “Burası Politeknik! Yaşasın boyun eğmeyen nesil! Yaşasın kahraman Yunan halkı!” Cuntanın üstüne üstüne yürümenin mutluluğu vardı yüzlerinde; bedel ödemeye hazır, direnmeye kararlı, korkusuz ve isyankr.

Politeknik’e gelen işçiler içinde oldukça fazla sayıda inşaat işçisi vardı. Cunta yıllarında dahi örgütlülüklerini diri tutmayı başaran inşaat işçileri, üniversitede patlak veren olayları duyar duymaz, ilişkilerinin olduğu her işyerine ve alana haber uçurmuştu. Eğitim, sağlık, ulaşım, enerji ve daha birçok sektöre dayanışma çağrısı içeren notlar gönderilmişti. Çevrede bulunan fabrika ve atölyelerden emekçilerin, politikacıların, aydın ve sanatçıların öğrencilerle dayanışma içinde olduklarını dile getiren mesajları megafonlardan okunuyordu.

Orta dereceli okullardan gelen öğrenciler ise Politeknik’te bir toplantı yapmış ve mümkün olduğu kadar fazla sayıda ğrenciyi Politeknik’e getirme kararı almışlardı.

İşgal ve okulun çevresinde başlayan gösteriler tüm ülkede duyulmuş, başka şehirlerden de alanlara çıkıldığı haberleri gelmişti. Patra ve Selanik’te bulunan üniversitelerde genel kurul toplantısı çağrıları yapıldığı haberleri heyecanı daha da artırmıştı.

16 Kasım Cuma günü Politeknik bahçesinin Patission Caddesi üzerinde bulunan giriş kapısı.

Okul yönetimi aynı saatlerde eylem koordinasyon komitesine yaptıkları toplantının sonucunu aktarıyordu. Yönetimin aldığı karar doğrultusunda basına; okulda asayiş ve disiplinin öğrenciler tarafından sağlandığı, okul yönetiminin özerkliği ihlal edecek olası polis operasyonlarına karşı olduğu ve öğrenciler tarafından okula herhangi bir zarar verilmediği açıklanacaktı. Bu oldukça önemli bir gelişmeydi.

Saat 12.00 sıralarında eylem koordinasyon komitesi, üzerinde hemfikir olunan basın toplantısının nasıl örgütleneceğini tartışmak üzere mimarlar amfisinde toplantıya geçti.

Halk direnişi kucaklıyor

Öğlen saat iki sıralarında eylem koordinasyon komitesi basın toplantısına hazırlanırken Atina’da, özellikle Politeknik çevresinde esnaf kepenk indirmiş ve içinde inşaatçıların, esnafın, büro çalışanlarının, diğer işçi ve emekçilerin olduğu kalabalık bir kitle okula doğru yürüyüşe geçmişti. Atina’nın merkezi meydanlarından Omonia’da, Vatis Meydanı’nda, Patission, Aleksandras, Triti Septemvriu, Kaniggos caddelerinde kalabalık gruplar oluşuyordu. İki yüz bine yakın kitle toplanmıştı okulun çevresinde ve şehrin değişik alanlarında. Her sokaktan marşlar, alkışlar, cunta karşıtı sloganlar eşliğinde yaşlılar, kadınlar, çocuklar, emekçiler, memurlar akın ediyordu. Trafik durmuş, her yer direniş ve gösteri alanı olmuştu. Politeknik bahçesinde, ana caddelerde, meydanlarda, sokaklarda, mahallelerde “Faşizme ölüm halka hürriyet” sloganları çınliyordu.

Basına ve kamuoyuna

Aynı saatlerde radyo istasyonundan basın toplantısı yapılacağı duyuruluyor, basına çağrı yapılıyordu. Basın toplantısı saat 15.30’da yapılacaktı.

Basın toplantısı, cuntacı borazanların yalan ve karalamalarını boşa çıkarmak, halka gerçekleri aktarmak ve taleplerinin haklılığını ortaya koymak için önemli bir fırsattı. Çok sayıdaki gazetecinin piyeyi deve yapmak için okula gönderileceğinden şüphe yoktu. “Fazladan bir şey istediğimiz yok, bize ait olanları, umutlarımızı, rüyalarımızı, geleceğimizi istiyoruz. Bizim rüyalarımız faşist diktatörlüğün sınırlarına sığmıyor” diyecek, ülkenin geleceğinin gerçek sahipleri olan gençlerin “vandal” olmadığı, tersine okullarını, amfilerini, laboratuvarlarını gözleri gibi korudukları gösterilecekti.

Bütün bu ayrıntıları göz önünde bulunduran eylem koordinasyon komitesi içinde yer alanların çoğu, sol siyasi parti ve örgütlere, faşist diktatörlük karşıtı olan tüm güçlere, işçi ve emekçilere açık ve net bir tarzda genel grev çağrısı yapmayı öneriyordu. Ancak komitenin bazı üyeleri cuntanın yıkılmasını hedefleyen genel grev çağrısının direnişin boyutlarını aşacağını söylüyor ve taleplerin öğrenci gençliğin talepleri ile sınırlandırılmasını savunuyorlardı. Uzun tartışmaların ardından, genel grev çağrısının yapıldığı paragrafta değişiklikler yapıldı.

Kararlaştırılan saatte, yirmi beş yerli ve yabancı gazeteciyle “flaş” kareler çekmeye hazır foto muhabiri gelmişti okula. Aralarında cuntanın sesi görevini üstlenen gazetelerin muhabirleri hemen belli oluyordu. Kapıda güvenlikten sorumlu olan öğrenciler sıkı bir kontrolden sonra içeri almıştı basın mensuplarını. Basın görevlilerine karşı duyulan saygı ve ilgi neyi gerektiriyorsa o yapılmış, işlerini kolaylaştıracak tüm ayrıntılar düşünülmüştü.

Öğrenci temsilcileri basın mensuplarını selamladıktan sonra hemen konuya girmiş ve öncelikle Politeknik içinde fotoğraf çekilmesine izin verilmeyeceğinin altını çizmişlerdi. Basın toplantısı sonunda soru da kabul edilmeyecekti.

Kararlı ve sert bakışlarla misafirlere bakan bir kadın öğrenci, tüm öğrenciler tarafından seçilen eylem koordinasyon komitesinin kaleme aldığı bildirinin okunulması ile yetinileceğini açıkladıktan sonra sözlerini şöyle sürdürmüştü:

Halkın direniş e sahip çıkması gençleri
daha militan bir tutum almaya itm işt i.

“Beyler, sizi buraya çok şey söylemek için çağırmadık. Kaldı ki içinde bulunduğumuz bu süreçte çok söz söylemenin bir faydası da yok. Komitemiz, üniversitemize bağlı olan olmayan tüm okullardan ikişer öğrenci ve Politeknik içinde çalışanları temsilen iki emekçiden oluşmaktadır. Zaman kaybetmeden bildirinin okunmasına geçeceğiz.”

Birçok basın mensubu, ‘uzlaşma arayışı’ olarak böyle bir basın toplantısına gerek duyulduğu kanısında olduğundan, genç kadın öğrencinin açıklaması karşısında şaşkınlığa düştü. Beklediklerinin tam tersi bir atmosferle karşılaşmışlardı. Direnişçi öğrenciler haklılıklarını güce dönüştürmüş olmanın verdiği kararlılıkla konuşuyordu:

“Bütün yüksek okullara bağlı öğrenciler olarak; şimdiye kadar ki tüm eylem ve direnişlerimiz boyunca, eğitim sisteminin yeniden düzenlenmemesinden ve demokratikleştirilmemesinden kaynaklanan sorunlarımızın çözüme kavuşturulamayacağına bilincine varmış bulunuyoruz. Bunun kanıtı ısrarla sürdürülen eğitim politikalarıdır. Politeknik’e kapanan biz gençler ve Yunan emekçiler bu direnişin zaferle sonuçlanması için halkımıza mücadele ve direniş çağırısı yapıyoruz:

1. Halkın karşı karşıya kaldığı bütün sorunların çözümünün olmazsa olmazı ancak cuntacı yönetimin yıkılması ve yerine halkın egemenliğinin kurulmasıdır.
2. Halkın egemenliği ve ulusal bağımsızlık kopmaz bağlarla birbirine bağlıdır. Yıllardan beridir yabancı çıkar merkezleri ülkemizdeki zulmün destekleyicileri olmuşlardır. Bu sistemin böyle kalmasına ve böyle sürmesine karşı verilecek en iyi cevap Yunan halkının kitlesel mücadelesi ve direnişidir. Halkımıza sesleniyor ve diyoruz ki; Halkın egemenliği ve ulusal bağımsızlık talepleri ile ekonomik ve toplumsal talepler birbirinden ayırt edilemeyecek ölçüde iç içe geçmiştir. Dolayısıyla grevlerle, kitlesel gösteri ve direnişlerle, dayanışma eylemleri ve diğer mücadele biçimleriyle dikta-

törlüğün yıkılması talebini içeren genel grev gerçekleştirilmelidir. Bizim direnişimiz sadece halkın birleşmesi ve mücadelenin kitleselleşmesi için atılmış bir adımdır. Ulusal bağımsızlık ve demokrasi için tüm halkımızı birliğe çağırıyoruz.”*

Kısa bildirinin okunmasından hemen sonra basın mensupları amfilere götürülmüş ve işgalci öğrencilerin kullandığı tüm alanlar gezilmişti. Her şeyin disiplin içinde işlediği, laboratuvarların korunduğu, temizlik yapıldığı, görevli öğrenciler dışında her yere giriş ve çıkışa izin verilmediği açıkça görülüyordu. Her şey ortadaydı, okunan bildirinin içeriği de yeterince açıktı. Bunun dışında söylenecek her söz “yoksulluk” demekti.

Selanik, Patra, Yannena... Direniş yayılıyor!

Basın mensuplarının okulu terk etmesinin hemen ardından Selanik ve Patra üniversitelerinde yapılan genel kurul toplantılarının sonuçlarına ilişkin haberler gelmişti. Selanik Politeknik Üniversitesi ve Patra Üniversitesi de işgal edilmiş, Yannena şehrinde ise öğrenci gösterileri başlamıştı. Haber oldukça sevinç yaratmıştı. Dayanışma sloganları atılıyordu. “Yaşasın Selanik, yaşasın Politeknik”, “Yaşasın Selanik, Patra, Atina direnişi”. Daha sevinç sarhoşluğu geçmeden ve sloganlar durulmadan yeni bir haber açıklanıyordu; “Selanik Politeknik’te de radyo istasyonu kuruldu ve şu anda ülkenin tüm kuzey kesimlerine yayın yapıyor! Taleplerimiz ve gürleyen sloganlarımızın duyulmadığı yer kalmayacak!”

Kitlesel bir direniş sırasında elde edilen başarıların moral gücü yükselebileceği en yüksek noktaya ulaşmıştı. “Biz bir kişiyiz, iki kişiyiz, üç kişiyiz, biz binlerce kişiyiz” sloganı hiçbir zaman bu kadar gür ve canlı atılmamıştı. Sadece Atina halkını değil, bütün Yunan gençliğini ve halkını saran isyan ateşinin haberleriydi duydukları.

* Dimitris Hacısoğratıs; Politeknik 73, sf. 137, Yunanca baskı.

Orta dereceli okul öğrencileri direnişe katılıyor

Bu arada işgalin birinci günü Politeknik içinde 800 kadar ortaokul ve lise öğrencisi vardı. Gelişmeler üzerine onlar da bütün Atina'yı kapsayan orta dereceli okullar için genel kurul çağrısı yapmış iki saat süren toplantı süresince, okuldan çıkmak mı, yoksa kalmak mı gerekir sorusunu tartışmışlardı. Çıkılması durumunda abi ve ablalarını yalnız bırakmış olacaktı. Peki kalınması durumunda nasıl bir faydaları dokunacaktı? Yaşları henüz 13-14 olan çocuklar bile vardı aralarında. Gece saat bir sıralarında çoğu okuldan ayrılmış, geriye 200 kişi kalmıştı. Alınan karar gereği, eylem koordinasyon komitesinin kararlarına bağlı kalacaklar, abi ve ablalarıyla direnişe katılacaklardı. İçlerinde koordinasyon komitesi dışında bağımsız hareket etmeyi savunanlar da olmuştu. Toplantıda ayrıca orta dereceli okul öğrencilerinin temel talepleri şöyle sıralanmıştı;

1. Orta dereceli okullarda sendikal tipte gençlik örgütlenmesine izin verilmesi.
2. Üniversitelere sınavsız giriş.
3. Askerlik süresinin 12 aya indirilmesi.

Öğrenciler toplantıdan sonra güvenlik önlemlerinin alındığı noktalara dağılmış, abi ve ablalarının yanında çatışmaya hazır, nöbet tutmaya başlamışlardı. Okuldan ayrılanlar ise öğrenci genel kurulu toplantısının kararlarını içeren ve öğrencileri mücadeleye çağırان bildirileri yanlarına alarak Politeknik'ten ayrılmışlardı. Çünkü sabah ilk yapacakları iş, okullarda bu bildirileri dağıtmak ve öğrencileri yürüyüşlerle şehrin merkezine getirmektir. Genel kurulda okula kapanıp kalmanın bir fayda sağlamayacağı söylenmiş ve ezici çoğunluğun sabah okullara giderek propaganda yapması gerektiği üzerinde durulmuştu. Karar etkili olmuş, birçok orta dereceli okul kitlesel olarak sabah yapılan gösterilere katılmıştı. Cuma akşamı okulda kalan orta dereceli öğrencilerin sayısı 600 dolayındaydı.

Güvenlik önlemleri ve komiteler

Gelişmeler çok hızlı yaşanıyordu. Hemen her dakika ya bir direniş, ya bir eylem, ya bir destek haberi geliyordu. Bunların çoğu teyit edildikten sonra kitleye duyuruluyordu, ancak daha teyit edilmeden duyulanlar da az değildi.

Öğrenciler güvenliği son derece ciddiye alıyor, dikkati elden bırakmıyorlardı. Halkın arasına karışarak provokasyon yapmaya çalışanların bulunduğundan kuşkuları yoktu. Gün içinde çevrede bulunan apartmanların çatı katlarına ve evlerin pencerelerine kurulmuş fotoğraf makinesi objektifleri görmüş, büyük aynalarla güneş ışıklarını yansıtarak etkisizleştirmeye çalışmışlardı.

Yunanistan'da ta işgal ve iç savaş yıllarından bu yana tam bir polis devleti hâkimiyeti vardı. Her türlü olasılığı göz önünde bulundurmaya, önlemleri sıkı tutmaya çabalıyorlardı. Yaptıkları hemen her toplantıda güvenlik sorunu tartışılıyor alınan önlemler değerlendiriliyordu. Daha iki gün önce, yapılan öğrenci genel kurulu toplantısında kim oldukları bilinmeyen şahıslar yakalanmış, okuldan dışarı atılmışlardı. Alınan önlemler soruna verilen önemi ortaya koyuyordu.

Komite üyeleri seçimlerinde oy kullanan her öğrenci bağırarak adını soyadını söylüyor ve kara tahtaya giderek herkesin gözü önünde desteklediği adayın adının yanına artı işareti koyuyordu. Bu yöntem, hem seçimleri demokratik ve şeffaf kılıyor hem de her öğrencinin bütün kitle tarafından görülmesine yarıyordu. En önemli sorun, provokatör ve polislerin okula girişinin engellenmesiydi. Bu nedenle okula girip çıkan her öğrenci kimlik göstermek zorundaydı. Öğrenci kimliği olmayanların girebilmesi için okul içinde bulunanlardan birinin “kefil” olması gerekiyordu. Çok sayıda öğrenci gelip gidenleri izlemek, hareketlerini yakından takip etmek üzere görevlendirilmişti.

Atılan sloganlar, ortak alanların kullanımı, dikkat edilmesi gereken kurallar, dağıtılan bildiriler, yapılan açıklamalar vb. sık sık megafonlardan duyuruluyordu. Dolayısıyla bir öğrencinin alınan karara ters bir tutum içine girmesi, hakkında şüphelerin ortaya

çıkması için yeterli oluyordu. Örneğin kapı ve pencereleri kırmak isteyen ve okulu tahrip etmeye çağıran iki kişi hemen etkisiz duruma getirilmiş ve okuldan atılmışlardı.

Aynı gün, okulun yakınında bulunan ve Sturnara Caddesi'nden görünen Kaniggos Meydanı'nda kim olduğu tespit edilemeyen bazı kişilerin direniş ile ilgili yazılama yaptıkları komiteye iletilmişti. Komitenin izniyle dışarı çıkan bir grup öğrenci, duvarlarda “Yaşasın seks devrimi”, “Yaşasın halkın egemenliği”, “Yaşasın KKE” sloganlarını görmüş, yazılama yapanlara yaklaşıp kim olduklarını sormuşlardı. Yazılamayı yapanlar, eylem koordinasyon komitesi tarafından görevlendirildiklerini ve Politeknik'te öğrenci olduklarını söylemiş, kendilerine “İyi o zaman, komite sizi çağırıyor, okula dönmenizi istiyor” denilince de arkalarına bakmadan kaçmışlardı. Güvenlik komitesine bağlı çok sayıda öğrenci okulun her köşesini, her faaliyeti, her hareketi yakından izliyor gerektiğinde uyarılar yapıyor ya da alınan kararları uyguluyorlardı. Kapı ve gerekli noktalarda devamlı nöbetçiler vardı. İşgalle ilgisi olmayan sorunlar çıkararak birlik ve beraberliğe ters düşen tutumlar içinde olanlar ise yakından izlenen bir başka kesimi oluşturuyordu. Nöbet değişimi ancak güvenlik komitesi gözetiminde gerçekleşiyordu.

Güvenlik komitesi yanı sıra şu komiteler vardı:

Temizlik komitesi: Kuşkusuz herkes temizlikten sorumluydu ama bunun disiplin içinde yapılması gerekiyordu. Güler yüzlü, gün boyu türküler eşliğinde şen şakrak çalışan, biraz da şamatacı öğrenciler üstlenmişti bu görevi.

Yiyecek, içecekten sorumlu komite: Daha çok kadın öğrencilerin yer aldığı bir komiteydi. Yemekhane, makine mühendisleri fakültesine bağlı binanın beşinci katında bulunuyordu. Oldukça donanımlı bir mutfaktı ve yemekhanesi ayırdı. İşgal öncesinden kalma bir yığın yiyecek ve içecek bulmuşlardı buzdolaplarında. Gemilerde çalışmış olan bir emekçi ise gönüllü olarak aşçılığı üstlenmişti. Gün boyu fırınlarda pişen tepsiler dolusu tavuk ve patates, yemek saati gelince kâğıt tabaklar içinde öğrencilere dağıtılıyordu.

Görevli diğer öğrenciler ise gelen yiyecekleri ayırıyor, uygun biçimde depoluyor, yapılan yemeklerin dağıtımını gerçekleştiriyorlardı. Oldukça dikkatli davranıyor, bozuk ve sağlıksız malzemeleri kullanmıyorlardı. Bu şartlar altında olası bir zehirlenme olayı gereksiz sorunların çıkması anlamına gelirdi.

Sağlık komitesi: Çok iyi örgütlenen komitelerden biriydi. Acil durumlarda gerekli olabilecek her türlü malzeme ve ilaç stoku yapılmıştı. Mimar ve inşaat mühendisleri binasının birinci katı ayrılmıştı sağlık hizmetlerine. Tıp öğrencileri gün boyu malzeme taşıyordu okula: Oksijen tüpleri, şişelerce kan, iğneler vb. Destek için gelen doktorlar, diş hekimleri, eczacılar, hasta bakıcılar ve tıp öğrencileri iş bölümü yapmıştı. Hatta acil durumlarda ameliyat yapacak malzeme ve bazı cihazlar bile sağlanmıştı. İki günlük süre içinde 8 ağız içi operasyonu yapılmış, küçük sağlık sorunları kontrol altına alınmıştı.

Yatma, dinlenme hizmetleri komitesi: Bu komitenin elinde Politeknik'te kalan tüm öğrencilerin isimlerinin bulunduğu bir liste vardı. Sayı çokluğundan ötürü uyuma süresi sadece dört saat olarak ayarlanmıştı. Herkes gelişigüzel istediği yere uzanıp yatamıyordu. Yatma sırası gelenler komiteye gidiyor komite yatacağı yeri gösteriyordu. Yatakhane olarak mimarlar fakültesi ile inşaat mühendislerinin amfileri kullanılıyordu. Üzerinde projeler yapılan masalarla diğer masalar birleştirilmiş ve üzerlerine Politeknik'in depolarında bulunan yeni battaniler serilmişti.

Basın ve radyo istasyonu komitesi: En önemli komitelerden biriydi ve doğrudan eylem koordinasyon komitesine bağlı çalışıyordu. Komitenin belirlediği çerçeve dışına çıkmıyor, aralıksız yapılan yayını düzenliyordu. Bildiri ve açıklamaları okuyor, gerekli yerlere ulaştırıyor, komite kararlarını yayınlıyordu. Makine mühendisleri fakültesinde bulunan istasyonun yayınlarını kontrol etmek için kimya mühendisleri fakültesine bir alıcı kurulmuştu. Alıcı hem radyo yayınının teknik olarak kontrolünü sağlıyordu (polis çevreden parazit yaparak yayını engellemeye çalışıyordu) hem de polis arabalarının telsizlerini dinliyordu.

Dışarıyla ile olan telefon bağlantısı ise kesilmişti. Sadece okul içinde kapalı devre telefon ağı çalışır durumdaydı. Su ve elektrik kesilmemişti ama olası kesmelere karşı önlemler alınmıştı. Jeneratörler hazır bekletiliyor, günlerce ihtiyaca cevap verecek miktarda su depolanıyordu. Su içen herkes hemen bardağını dolduruyor ve dolu olarak masaya bırakıyordu. Çok sayıda dolu plastik bardak susayanları bekliyordu. Böylece depolanmış su azalmıyor, tüm bidonlar vb. kaplar dolu olarak bekletiliyordu.

Cunta harekete geçiyor

“Cuntanın başı Papadopoulos, gelişmeleri dakikası dakikasına takip ediyor ve sürekli bilgi alıyordu. Gelişmeler kontrolden çıkmaya başlar başlamaz, kuklası olan hükümetin başbakanını makamına çağırmıştı. Gösteriler genel bir ayaklanmaya dönüşmeden bastırılmalıydı. Başbakan Spiros Markezinis, tüm emniyet güçlerinin hazır beklediğini söylemiş ve jandarmanın da destek vermesi ile gösterilerin bastırılabilceğini ve Politeknik’in boşaltılabileceğini aktarmıştı. Şimdilik jandarma ve polis güçleri yeterliydi. Ancak gerek duyulması durumunda teyakkuz durumundaki ordu da müdahale edebilirdi. Plan üstüne planlar yapılıyordu.”*

Akşam saatlerine doğru şehrin bazı noktalarında polis ve askerler görülmeye başlamıştı. Önlemler alıyor, kimlik kontrolleri yapıyorlardı. Askerlerin başında Dertili adında tescilli bir faşist albay vardı.

“Kamu Düzeni Bakanlığı, emniyet müdürlüğü ve askeri birimlerce hazırlanan operasyon planına göre, okulun etrafı çevrilecek, çevresindeki göstericiler dağıtılacak ve cumartesi sabah saatlerinde okula girilerek işgale son verilecekti. Okula yönelik operasyonu sadece polis kuvvetleri yapacaktı.”**

* Dimitris Hacioskratis; *Politeknik* 73, sf. 139, Yunanca baskı.

** Age., agy.

Cunta yönetimi durumun kontrolden çıkmaya doğru geliştiğini görüyor ve tüm silahlı birimleri teyakkuz durumuna geçiriyordu. Bütün izinler iptal edilmiş, izne gidenler geri çağırılmıştı. Politeknik'in ateş topuna dönüşeceğini belki de akıllarına bile getirmemişlerdi. İki gün içinde büyük şehirlere yayılan direnişlere müdahale etmeye hazırlanıyorlardı.

Polis halka saldırıyor

Polisle ilk çatışma, Atina'nın güney kesiminde yer alan Koukaki ve Kallithea semtleri arasında bulunan Pandio Üniversitesi yakınlarında yaşandı. Saatler 16.30'u gösteriyordu. Öğrenciler okuldan çıkmış yürüyüş halinde Politeknik'e doğru gidiyorlardı. Aniden ortaya çıkan polis güçleri öğrencilere saldırmaya başlamıştı. Ani saldırı karşısında kısa süre direnen öğrenciler ara sokaklara dağılmak zorunda kalmıştı.

Saat 18.30 sıralarında ise Omonia Meydanı'ndan başlayan ve Stadiu Caddesi'nden meclis binasının bulunduğu Sintagma Meydanı'na doğru ilerleyen yürüyüşe saldırmıştı polis. Yürüyüşte binlerce kişi vardı. Polis oldukça güçlü gelmişti. Anacaddenin orta kesimlerinde yer alan Klatmonos Meydanı'nda başlamıştı saldırı. Ancak göstericiler dağılmıyor, polisin kullandığı şiddete karşı koyuyordu. Taşlar, sopalar havada uçuşuyor, polisler düşürdükleri göstericileri, göstericiler de polisleri amansızca dövüyordu. Ortalık savaş alanına dönmüştü. Baş yarılanlar, kolları kırılanlar, yerlerde kan içinde yatanlar. Bu saldırının bilançosu ağırdı; bir ölü, çok sayıda yaralı. Yaralılar içinde ağır olanlar da vardı.

Eolu Caddesi'nden yürüyerek Stadiu Caddesi'ndeki göstericilerle birleşmek isteyen yüzlerce kişilik grup ise saldırıyı öğrenmiş ve Eolu Caddesi üzerinde bulunan valiliği işgal etme girişiminde bulunmuştu. Burada çıkan çatışmada polis silah kullanmış, çok sayıda kişi yaralanmıştı.

Politeknik'e yürüyen halkı durdurmak isteyen polis hemen her cadde üzerinde barikatlar kurmuş ve azgın bir terör başlatmıştı. Her yerden çatışma haberleri ulaşıyordu Politeknik'e.

Politeknik eylem koordinasyon komitesi, olayların duyulmasıyla okulun kapısını kapatmış ve giriş ve çıkışlar yasaklanmıştı. Komitenin izni olmadan hiçbir giriş çıkış olmayacaktı. Kapının önünde biriken çok sayıda inşaat işçisi de ellerindeki kazma saplarıyla güvenliği sağlıyorlardı. İçeride bulunan öğrenci sayısı 30 bin olarak hesaplanıyordu. Özgür Üniversiteliler Radyo İstasyonu ise hiç ara vermeden gelen bilgileri tüm Atina halkına duyuruyordu:

“Polis saldırıları başladı. Halkın toplandığı her yere azgınca saldırıyorlar. Biri Stadiu Caddesi’nde olmak üzere şu ana kadar iki ölü, onlarca ağır yaralı var. Tüm halkımızı yapılan gösterilere katılmaya ve dayanışmaya çağırıyoruz... Kahrolsun cunta! Şimdi birlik zamanı!”

Politeknik’e yakın olan Omonia Meydanı’nda büyük bir kitle vardı. Ara sokaklardan çıkan panzerlerden çok sayıda gaz bombası atılıyordu kitle üzerine. Binlerce polis ve jandarma eşliğinde zırhlı araçlar halkın üstüne sürülüyordu. On binlerce gösterici büyük kitleler halinde Agios Pandleimonas ve Monastiraki semtlerine doğru geri çekiliyordu. Çatışmanın olmadığı bir tek sokak bile yoktu. “Cunta parfümü”nden* dolayı herkesin burnu akıyor, gözlelerinden yaşlar dökülüyordu.

Saat 19.30 sıraları. Bazı noktalarda geri çekilen kitle toplanıp yeniden harekete geçiyordu. Aleksandras Caddesi’nden gelen kalabalık bir yürüyüş kolu ritmik adımlarla yürüyor, Politeknik’e doğru ilerliyordu. Diğer inşaat işçileri de ellerindeki kazma saplarıyla yürüyüşte yerlerini almışlardı. Gür sesleriyle slogan atıyorlardı: “Faşizm de sökmeyecek”, “Faşizme ölüm halka hürriyet”. Kamu Düzeni Bakanlığı, caddeye yakın bir noktadaydı. Bazı işçiler koşarak bakanlığa yaklaşmış, taş yağmuruna tutmuş ama yoğun önlemlerden dolayı kısa sürede geri çekilmek zorunda kalmışlardı.

Çatışmalar Atina’nın geniş bir bölgesine yayılmıştı. Semtlerden şehrin merkezine doğru insan akıyordu. Polis ve jandarma müm-

* Gaz bombasına “cunta parfümü” deniyordu.

kün olduğunca bir araya gelişleri engellemeye çalışıyordu. Kitleler küçük gruplara ayrılıyor, dağılmıyor, çatışmayı göze alıyorlardı. Kornaları siren gibi kullanarak geçen arabalar, taşınan yaralılar, kurulan barikatlar, yakılan ateşler...

Polis hâlâ Politeknik'in çevresini boşaltabilmiş değildi. Tüm yaralılar Politeknik'e taşınıyordu. Çoğu sopa ve taş darbeleri ile yaralananlardı. Politeknik radyosuna bağlanmış dev megafonlardan tıbbi malzeme çağrısı yapılıyordu: "Acil olarak sargı bezi, ameliyat eldivenleri, oksijen tüpleri, gaz maskeleri, makas, dikiş atmada kullanılan malzemeler ve pamuğa ihtiyaç duyulmaktadır!" Bir yandan da gaz bombalarına karşı alınacak önlemler duyuruluyordu. "Gözlerinizi ovalamayın, yüzünüze su vurmayın, çok az ruj veya yağ sürün, solunum zorluğu çekenler burunlarına limon tutarak nefes almaya çalışsın... Ana giriş kapısının önünde arkadaşlar limon dağıtıyor..."

Gaz bombaları direnmeyi güçleştiren en önemli faktördü. Nefes almada güçlük çekiliyordu. Birçok gösterici sigaraların filtrelerini burunlarına takarak bombaların acı, zehir gibi olan kimyevi etkisini sınırlamaya çalışıyordu.

Patission Caddesi'ndeki ana giriş kapısının önünde önceden durdurulmuş on kadar belediye otobüsünün şoförü korkudan anahtarları öğrencilere teslim etmiş ve oradan ayrılmışlardı. Öğrenciler otobüsleri okulun giriş kapılarına çekmiş, lastiklerini indirerek bunlarla barikat kurmuştu.

Panzer ve zırhlı araçlar devrede

Akşam saat 20.30 sıralarında Politeknik'e çıkan ara sokaklarda panzerler ve zırhlı araçlar görülmeye, çok geçmeden de bütün sokaklarda saldırılar olmaya başlamıştı. Panzerler kitlenin içine dalıyor, okulun içine ve dışına yüzlerce gaz bombası düşüyordu. Siren, gaz ve ses bombaları ve hemen arkasından bitip tükenmek

bilmeyen silah sesleri... Ara sokaklarda ve okulun önünde çok sayıda yaralı vardı. Polis ve jandarma yakaladığını linç etmişti.

Okulun etrafını boşaltmak ve okulu abluka altına almak isteyen polis, okul içindeki binlerce öğrencinin eline geçirdiği her şeyle sergilediği direnişle karşılaşılıyordu. ‘Etten duvar örme’ deyişini somutlayan direnişleri, okulun önündeki ana caddenin sık sık el değiştirmesine neden oluyordu.

Saat gece on sıralarında okulun önünde hâlâ öğrencilerin hâkimiyeti vardı. Parmaklıklara yapışmış, avazları çıktığı kadar “Kahrolsun cunta”, “Ekmek, eğitim, özgürlük” sloganları atıyorlardı. Yeniden silah sesleri gelmeye başlamış, okulun parmaklıkları önünde bulunan öğrencilerden bazıları yere düşmüştü. Çok geçmeden çevredeki binaların çatı katlarına yerleşen keskin nişancılardan hedef gözeterek ateş ettikleri anlaşılmıştı. Ancak kaçmıyordu öğrenciler. Tersine yeni öğrencilerin gelişiyle parmaklıkların arkasındaki etten duvar durmaksızın güçlendiriliyordu.

Politeknik radyo istasyonunun yayını da aralıksız sürüyor, giriş kapılarına konan megafonlar zangır zangır titreyerek yardım çağrılarını yineliyordu: “Burası Politeknik... Burası Politeknik! Acil olarak ameliyat malzemelerine ihtiyacımız var... Ambulans istiyoruz... Yaralıları diplomat plakalı arabaların almasını istiyoruz... Halkımızı direnişe çağırıyoruz...”

Çok geçmeden savaş alanı görünümündeki Politeknik’e ambulanslar geliyor, ancak hepsi içeri sokulmuyordu. Sağlık görevlileri kılığına girmiş polisler de oluyordu ambulanslarda. Tartışmalar yaşanılıyordu. Çok sayıda yaralı ambulanslara bindirilerek hastanelere gönderilirken, ağır yaralıların bile ambulansların içindeki polislerin hışmına uğradıklarına, darp edildiklerine şahit olunuyordu. Bazı hastanelerde ise doktorların yaralıları gereken müdahaleyi yapmadıklarına rastlanılıyordu.

Okulun içinde ise oldukça gergin bir hava hâkimdi. Koşuşturmalar, ilk yardımlar, direniş sloganları... İçeride bulunan

doktorlar, yaralıların çokluğu nedeniyle her yaralıya müdahale edemiyordu. Okul dışındaki direnişlerden getirilenlerle, okul içinde yaralananların sayısı çok fazlaydı. İlerleyen saatlerde ise ne olacağı belirsizdi. Koordinasyon komitesi toplantı çağrısı yapıyor, ancak aralıksız süren saldırılar nedeniyle toplantı gerçekleştirilemiyordu.

Dışarı ile temas koptuğu için nelerin yaşandığı tam olarak bilinmiyordu. Ama her yerin savaş ortamına dönüştüğü belliydi. Daha soğukkanlı olanlar, dağınıklığı toparlamaya, direnişin örgütlü yapısını korumaya çalışıyordu. Slogan sesleri hiç durmuyor, polisin “Teslim olun” anonsları direniş sloganları ile bastırılıyor, megafonlardan cuntayı lanetleyen açıklamalara devam ediliyordu.

Katledilen ilk öğrenci: Diomidis Komninos

Parmaklıklara yapışarak göğsünü siper eden gençlerden biri, 17 yaşındaki Diomidis Komninos, yere düştü. Polisin karşı kaldırımdan açtığı ateşle vurulmuştu. Göğsü kanlar içindeydi, çok geçmeden düştüğü yerde son nefesini verdi. Diomidis, Politeknik’te yaşamını kaybeden ilk direnişçi gençti. Öğrenciler öfke ve kin dolmuştu. Okulun bahçesinde, kaldırımlar üzerinde dev ateşler yakıyor, tek ses oluyorlardı: “Eğitim, ekmek, özgürlük!”

Aynı saatlerde 3 Eylül ve Marnis sokaklarının kesiştiği yerde bulunan Kamu Düzeni Bakanlığı, göstericilerin ablukası altındaydı. Gaz bombalarına, panzerlere ve polisin azgın saldırılarına rağmen geri çekilmiyorlardı. Kitleye yayılım ateşi açılmış, çok sayıda kişi yaralanmış, 26 yaşındaki Vasilis Famellos yaşamını burada kaybetmişti.

Cunta güçlerinin sürekli takviye edilmesine ve kitlelerin üzerine ateş açılmasına rağmen halk marşlarla yeniden birleşiyor, sloganlarla yürüyor, yumruklarıyla direniyor, “Olmaz, özgürlük olmadan olmaz” diyordu.

Patission Caddesi'nde Politeknik'e çok yakın bir noktadaki Minion mağazasının önünde, Politeknik'in önünden Ekserhia Meydanı'na çıkan Sturnari sokağında, Heyden ve Aleksandras caddelerinde barikatlar kuruluyor, ateşler yakılıyordu. Her yerden ateş ve duman yükseliyordu. İnsanlar, çevredeki inşaatlardan aldıkları kalın kalaslar ve demir çubuklarla silahlanıyor, polis ve jandarma güçlerine bunlarla karşı koyuyordu.

Direnişler kontrolden çıkar duruma gelmiş, birçok yere artık panzerler de giremez olmuştu. Park halinde bulunan çok sayıda otomobil yolların ortasına çekilmiş, aşılması zor barikatlar oluşturulmuştu. Aşılamayan barikatların arkasında toplanan büyük kitleler, "Cunta bu gece ölecek!" diye haykırıyordu.

Saat gece 23.00 sıralarıydı. Cuntanın radyo istasyonları ve belediyelerin megafonları bas bas bağıırıyordu: "Emniyet müdürü asayişin sağlanması için ordunun göreve çağrıldığını açıkladı." Papadopoulos'un, "Şimşek Planı"nı devreye soktuğunun ilanıydı bu. "Karardan mecliste bulunan siyasi partiler de haberdar edilmiş ve konuya ilişkin detaylı bilgiler verilmiştir" diye devam ediyordu açıklama.

Atina'da işgalin kanlı manzarası

Cuntanın yaptığı açıklama Politeknik'te hızla duyulmuş, bütün ordu ve polis kuvvetlerinin sokaklara çıkarılacağı belli olmuştu. Haberin duyulmasının üzerinden daha bir saat geçmemişti ki on binlerce asker, Atina sokaklarında konuşlanıyordu. Tanklar ağır paletleriyle manevralar yapıyor, tüm devlet kurum ve kuruluşları abluka altına alınıyordu. Cunta silahlı güçleriyle gövde gösterisi yapıyor, nerede kitle varsa kurşun yağmuruna tutuyor, sokaklar yaralı ve ölülerle doluyordu. Şehirde tam anlamıyla işgal manzarası yaşanıyor.

Halk, birçok direniş noktasından çekilmek zorunda kalmış, ama direniş henüz bütünüyle kırılmamıştı. Politeknik'in biraz

daha uzağında yeni barikatlar kuruluyordu. Patission, İpirou, Marnis, Sturnara, Halkokondili, ve Vatis meydanlarında yeniden bir araya gelen göstericiler, otobüs ve otomobilleri devirerek ellerine geçirdikleri ya da taşıyabildikleri her şeyi kullanarak yeni barikatlar kuruyordu. Silahlı kuvvetler ise çemberi giderek daraltıyor, okulun bulunduğu geniş alana yükleniyor, sürekli ateş altında tutuyordu.

Politeknik'in sınırlarını çoktan aşmış direniş yönetmek öğrenciler için artık mümkün değildi; giderek dağınıklık hâkim hale geliyordu. Bir yandan okul dışındaki gelişmelere ilişkin sağlıklı bilgi alınamıyordu, diğer yandan içeride bulunan binlerce kişinin yaşamı söz konusuydu.

İlerleyen saatlerde Politeknik radyo istasyonu askerlere, öğrenci kardeşlerine karşı silah kullanmamaları için çağrılar yapıyordu. "Asker kardeşlerimiz... Silahsız... Silahsız... Kan dökülmesini istemiyoruz..." Arkasından Yunan ulusal marşı çalınıyordu; "Seni kılıcının korkunç keskinliğinden tanıyoruz!"

AMX-30 tankları Aleksandras Caddesi'nden, Patission Caddesi'ne doğru inmeye başlamıştı. Cadde boyunca göstericilerin kurduğu barikatları yıkan tanklar, homurdanarak yollarına devam ediyordu. Sonia mevkisinde gösteri yapan kalabalık bir grup, kurduğu barikatlardan ayrılmayarak direniyor, bazı göstericiler göğsünü açarak kendini siper ediyordu. Tanklar durmak zorunda kalıyor, tankların sağında ve solunda yürüyen özel kuvvetlere bağlı asker ve polisler barikatlara doğru ateş ediyordu.

Gece 01.00 civarlarında Aleksandras ve Patission caddelerinin bulunduğu noktada başka bir barikatta iki bin kişi yılmadan polisin saldırılarına direniyordu. Devrilen otobüslerden, otomobillerden ve inşaat malzemelerinden oluşturulmuş barikatın arkasındaki halkın direniş polisi püskürtünce, takviye güçler çağırılmıştı. Aleksandras'tan inen tankların önünü açmak için vinç bekleniyor-

du. Barikattan uzaklaşmak zorunda kalan göstericiler, ara sokaklarda bir araya gelerek slogan atmaya devam ederken polis, gösterici kitlesi gördüğü her yere ateş ediyordu.

Politeknik'e yaklaşık bir buçuk kilometre kala Patission ve İthaki'nin kesiştiği yerde bir araya gelen büyük bir grup yeniden barikat kurmuştu. Az ileride ise başka bir barikat, Patission ve İpiru'nun kesiştiği yerdeydi. Her iki barikatta yer alanlar uzun süre direnmiş ve dağılmamıştı. Polis yeniden takviye güç istemişti. Polis telsizleri çok sayıda yaralıdan ve yakılan arabalardan söz ediyordu. Yine, Pireos Caddesi'nde ve özellikle Vatis Meydanı'nda yoğun çatışmaların yaşandığı ve göstericilerin dağıtılamadığı yansıyor polis telsizlerine. Birçok yerde molotof kokteyllerinin kullanıldığı, çok sayıda polis aracının yakıldığı, Kamu Düzeni Bakanlığı'na bağlı bazı binaların tahrip edildiği, Haftion bölgesinde av tüfeği ile ateş açıldığı ve bir komiserin yaralandığı haberleri yayılıyordu.

Emniyet müdürü saat 02.15 sıralarında, yüksek rütbeli asker ve polisler eşliğinde Politeknik'e çok yakın bir noktada bulunan Akropol Otel'i'ne gelmişti. Aleksandras'tan inen tankların dışında Pireos ve Vasilisis Sofia caddelerinden de tankların Politeknik'e doğru ilerlediği haberi gelmişti. Diğer yandan hâlâ direnen barikatlar vardı.

Politeknik radyosu ise yayınını sürdürmeye devam ediyordu: "Asker kardeşlerimiz... Politeknik'in içinde ve dışında bulunan halk sizi bekliyor! Size karşı bir düşmanlık beslenmiyor. Sizler, sadece verilen emri yerine getiriyorsunuz. Kalbinizin bizimle attığını biliyoruz. Sokaklara dökülen halk sizin halkınızdır!"

Sabah saat 02.30 civarında Aleksandras, Pireos ve Vasilissis Sofias caddelerinden Politeknik'in bulunduğu sokağa yönelen tanklar ürkütücü sesler çıkararak Politeknik'e doğru ilerliyor ve okulun önünde sıraya giriyordu. Koca namlular öğrencilere çevriyor, üzerlerindeki dev projektörler okulu aydınlatıyordu.

Tankların Politeknik'e giriş anı. Birçok öğrenci bu sırada hayatını kaybetmişti.

Tanklar okula giriyor

Politeknik içindeki öğrencilerin büyük bölümü okulun bahçesine dolmuş, avazları çıktığı kadar bağırarak slogan atıyordu. Birbirlerine kenetlenmiş, olacakları bekliyorlardı. Demirden koruluklara tutunmuş binlerce öğrenciden okul bahçesi görünmez olmuştu. Sloganlara ara vererek Yunan ulusal marşını söylüyor sonra yeniden sloganlara dönüyorlardı.

“Biz kardeşiz!”, “Kardeş kanı aksın istemiyoruz!”, “Bizim gibi sizler de bu halkın çocuklarısınız.”

“Hepimiz cuntaya karşıyız. Onlar bir avuç ve yabancı efendilerine uşaklık yapıyorlar. Biz, askerlerin öğrenci gençliği bağrına basacağına inanıyoruz...” Susmuyordu Politeknik radyo istasyonu.

Öğrencilerin sık sık yaptığı bu açıklamaya karşı polis şeflerinden biri elindeki megafonla karşılık verdi: “Atina başsavcısı okulu hemen terk etmenizi emrediyor!”

Polisin bu açıklamasına sloganlarla yanıt verilmiş, onlarca öğrenci gömleklerini çıkararak göğüslerini göstermekle yetinmişti. Gergin ve ağır atmosfer içinde süren bekleyişin her dakikası yaşanan heyecanı ikiye katlıyordu. Ağaçların, taraçaların, duvarların, sütunların üstü öğrencilerle doluydu. Arada kısa bir sessizlik çöküyor, arkasından yine gök gürültüsünü andıran slogan sesleri duyuluyordu.

Eylem komitesi bir araya gelerek toplantı yapma olanağı bulamamıştı ama birer, ikişer ayaküstü durum değerlendirmesi yapmış, okulu terk etmek isteyenler için kapının açılabileceğini açıklamıştı. Bir yandan polisin Politeknik’i kana bulamaya cesaret edemeyeceğini, binlerce gencin kaynadığı okula ateş açamayacaklarını düşüncesi, diğer yandan kana susamış katil sürülerinin ablukası vardı. Bir tek kişi bile çıkma eğilimi göstermemişti. Bu tür durumlarda ortaya çıkan, herkesin uyduğu, doğruluğu yanlışlığı tartışılmayan bir tutumdur alınan. Karar bakışlarla, sloganlarla, açıklamalarla, hedef gösterilen döşerle alınmıştı.

Politeknik radyosu yayınına devam ediyor, megafonlar o ağır, hantal görünüşleriyle bas bas bağıyordu: “Şu anda Patission Caddesi üzerindeki giriş kapısının önünde namluları okula dönük iki tank bekletiliyor. Halkımızın geleceği olan gençlerimizin katledilmeyeceğine inanıyoruz.”

Okula açılan tüm sokak başları polis tarafından tutulmuş durumdaydı. Elllerinde silahlar, kalaslar, coplar... Siren sesleri, hızla geçen polis arabaları, tank uğultuları, bağrışmalar...

Haber yapmak ve bir kare çekmek için okulun yakınlarına sokulan Yunan gazeteciler polis tarafından dövülmüş ve okuldan en az 200 metre uzağa sürülmüşlerdi. Gizlice ara sokaklardaki köşelere sinip objektiflerle yakınlaştırdıkları kareleri çekmeye çalışıyorlardı.

Tam bu sıralarda Politeknik’in karşısındaki Akropol Otelinin odasında kamufle olmuş bir gazeteci, heyecan içinde kayıt yapmaya hazırlanıyordu. Hollanda’da yayın yapan Alfa Kanalı için çalışan Kurand adında genç muhabirdi bu. Yoğun polis barikatlarına rağmen onlarca yalan söyleyerek, polisleri gelişmelerden haberi olmayan, tersine rahatsızlığını dile getiren bir turist olarak otele girmeyi başarmıştı. Patission Caddesi’ndeki okulun ana giriş kapısı ve otelin yakınındaki tüm gelişmeleri saniyesi saniyesine kaydetmiş ve kayıt kasetini otelde bulunan turistler aracılığıyla Yunanistan dışına çıkarmayı başarmıştı. Görüntüler daha direnişler devam ederken tüm dünyaya yayılmış ve dünya kamuoyunda geniş tepkilere yol açmıştı.

Tankların homurtusu artıyordu. Durmadan marşa basarak cehennemî bir gürültü oluşturuyorlardı. Olağanüstü bir durumun başlayacağını gösteren hareketlenmeler yaşanıyordu. Politeknik öğrencileri okulun içine park etmiş olan Mercedes marka bir arabayı iterek ana giriş kapısına getirmişti. Tankların girişini önleyecek bir barikat kurmaya çalışıyor, barikatı güçlendirmek için ellerine ne geçiyorsa okulun önüne taşıyorlardı.

Megafonlar bağırıyordu: “Asker kardeşler! Biz kardeşiz! Kardeşlerinizi vurmayın!”

Bazı öğrenciler narenciye ağaçlarından topladıkları yabani portakalları tanklara atmaya başlayınca eylem komitesi hemen megafonlardan uyarı yapıyor ve hiçbir şey atılmamasını söylüyordu. Bu arada okulun önüne üçüncü bir tank daha gelerek diğer tankların yanında yerini almış, diğerleri gibi insanı kör eden projektörlerini ve namlusunu öğrencilere doğrultmuştu.

Saldırının kaçınılmaz olduğu hissedildikçe farklı savunma biçimleri önerileri geliyordu öğrenciler arasından. Molotof kokteylleri, yakıcı ve patlayıcı türünden savunma araçlarının yapılması ve kullanılması önerisi eylem koordinasyon komitesi tarafından kesinlikle reddedilmişti. Provokatif ve bireysel çıkışların katliama yol açması ihtimali çok yüksekti. Bu tartışma üzerine okulun yanıcı ve patlayıcı maddelerinin bulunduğu depo güvenilir öğrenciler tarafından koruma altına alınmıştı. Eylem koordinasyon komitesi, megafonlardan herkesin bahçeye çıkması için anonslar yapmış, çok geçmeden nöbet tutanlar ve ilk yardım sunan doktor ve sağlıkçılar dışında herkes bahçeye çıkmıştı.

“Kahrolsun cunta! Faşizme ölüm halka hürriyet!”

Akropol Otelı önünde karargâh kurmuş olan emniyet amirleri, subaylar, özel kuvvet yetkilileri, etrafa sürekli emirler yağdırırken, emniyet müdürü okula doğru ilerleyerek elindeki megafonla öğrencilere seslenmişti:

“Yarım saat süreniz var! Yarım saat içinde okulu boşaltın!”

Uyarı üzerine Politeknik içinde yaşanan kısa sessizliği radyo istasyonundan yapılan açıklama bozmuştu:

“Arkadaşlar okulumuz hâlâ özgür ve direnişimiz devam ediyor. Onların zırhlı araçlarına ve otomatik silahlarına karşı göğsümüzü siper edeceğiz. Eğer bu fedakârlığımız anlaşılmaz ve direnişimize sahip çıkılmazsa, çekinmeden uğruna canımızı feda ettiğimiz bu ülke yok olacaktır. Biz bu ilkenin ilerlemesini ve halkının insanca

yaşamasını istiyoruz! Kendi kaderini tayin etsin istiyoruz! Ülkemiz bağımsız ve özgür, halkımız egemen olsun diyoruz! Halk kendini yönetenleri özgürce seçebilmelidir. Asker kardeşler! Kardeşlerinize kurşun sıkmak nasıl mümkün olabilir! Kardeş kanı akıtmayın! Hepimiz özgürlüğe inanıyoruz!”

“Bu gece faşizm ölecek, yaşasın hürriyet!” ...

Kısa bir sessizlik molasının ardından eylem koordinasyon komitesi öğrencilere alınan yeni bir bilgiyi iletliyordu. “Yaklaşık bin beş yüz kişilik bir öğrenci kitlesi yürüyüş halinde İthaki Caddesi’nden Politeknik’e doğru geliyor!”

Moraller yükselmişti. Polis ise okulun önünü yeni güçlerle takviye etmeye devam ediyordu. Megafonlardan duyurulan haber üzerine okul ve çevresi sloganlarla yıkılıyordu şimdi. Yeniden direniş çağrıları duyuluyordu. Bu arada öğrenciler parmaklıkların tam arkasında dev bir pankart açmış, “Askerler bizim kardeşimizdir!”, yeniden tüm güçleriyle parmaklıklara tutunarak kenetlenmişlerdi.

İki asker taşıdıkları makineli tüfeği giriş kapısının hemen yanına kurmakla meşgulken tam teçhizatlı piyadeler kapıya yöneliyordu. Geriye kalan asker ve polisler ise harekete geçmiş, köşe başlarına mevzileniyorlardı. Askerlerle öğrencileri sadece birkaç metrelik mesafe ayırıyordu. Az ileride iki caddenin kesiştiği noktada ise birkaç otobüs belirmişti. Politeknik önünde duran otobüslerden inen polisler koşar adımlarla piyadelerin olduğu yere gidiyordu. Piyadeler geri çekilerek karşı kaldırıma gitmişlerdi. Koşturmalar, mevziye yatmalar, tankların hareketliliği, takviye güçler... Her hareketlilik yeni bir gerginlik yaratıyordu.

Albay rütbeli bir asker giriş kapısının önünde bekleyen tankın üzerine çıkarak kin dolu bakışlarıyla önce kısa bir süre öğrencileri süzmüş ve arkasından avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamıştı:

“Dağılmanız için on dakika süre veriyoruz! Ellişer, ellişer dışarı çıkarsanız kimseye dokunmayacağız. Eğer emri dinlemezseniz

sonuçlarına da katlanacaksınız. Gördüğünüz gibi operasyona hazırız. Sanırım daha fazla süre tanımayacağımızı anlamışsınızdır!”

Karşısındaki düşman güçlerini ezip geçmeye kararlı bir komutan edasıyla bir eli silahının üstünde bir eli belinde konuşmasını bitirdikten sonra sert bakışlarla öğrencileri süzmeye devam ediyordu.

Konuşma öğrenciler içinde hiçbir hareketliliğe yol açmamış, bir öğrenci yüksek sesle, ancak uluslararası Kızılhaç, savcılar ve diplomatların gözetiminde okuldan çıkacaklarını bağırarak albaya duyurmuş, arkasından somut bir güvence olmadan dışarı çıkılmayacağını, on dakika gibi kısa bir süre içinde binlerce öğrencinin karar vermesinin mümkün olmadığını da sözlerine ekleyerek konuşmasını bitirmişti. Bir başka öğrenci ise tüm güvenlik güçlerinin bölgeden ayrılması talebini eklemişti.

Albay cani bakışlarını öğrenciler üzerinde gezdirdikten sonra, “Sersem! Orduyu rezil edeceğinizi mi sanıyorsunuz. Ordu pazarlık yapmaz! Teslim olmazsanız şimşek operasyonu başlayacak!” diyerek tanktan inmişti.

Öğrencilerin bir kısmı hâlâ saldırıyı göze alamayacaklarını umut ediyordu. Saldırı olması durumunda çok sayıda ölü çıkacağını, binlerce öğrenciye karşı kanlı bir saldırı gerçekleştirilmesinin yaratacağı sorunların cuntayı zor durumda bırakacağını düşünüyorlardı.

Amfilerde pencerelere sinmiş ve dışarıdaki hareketliliği gözleyen öğrenciler dışında içeride kimse kalmamıştı. Gözlerine çarpan her hareketi hemen okulun bahçesinde toplanmış olan arkadaşlarına bildiriyorlardı. Kısa süre önce radyo istasyonu da susmuştu. Mikrofonun başında bulunan üç kişiden biri son olarak şöyle seslenmişti: “Burası özgür öğrenciler, özgür Yunanlar radyo istasyonu... Değerli dinleyiciler, yayınıma kısa bir süre ara veriyoruz. Sizleri bütün gelişmelerden haberdar edeceğiz. Radyolarınızın başından ayrılmayın! Az sonra!” ... Bu açıklamadan sonra onlar da dışarı çıkmışlardı.

Saat üçü geçmişti. Kapının önünde bulunan bütün araçlardan siren sesleri yükselmeye başlamıştı. Mermilerin namluya sürülmesi sırasında silah mekanizmalarının çıkardığı şakırtılar duyuluyordu her yandan. Kapıya odaklanmış projektörlerin kör edici ışığı öğrencilere görüş açısı bırakmıyordu. Öğrenciler kapıya yapışmış etten duvarın arkasında bekliyorlardı. Kaçan yoktu.

Her şey bir anda olmuştu. Tank harekete geçip birkaç metre geriledikten sonra hızla kapının üzerine çullanıvermişti. Büyük bir gürültüyle yerinden çıkan demir kapı öğrencilerin üzerine düşerken, kapının sağında ve solunda bulunan mermer kaplı beton sütunlar kırılarak devrilmişti. Toz bulutu, bağışmalar, kaçışanlar, korunacaklarına inandıkları uygun yerlere sığınanlar, amfilere koşanlar... İnleme ve feryat sesleri duyuluyordu az önce tankın yıkıp geçtiğı giriş kapısından. Sütunların üzerinde bulunanlar kanlar içinde yerde yatıyor, yardım istiyorlardı. Bazıları en az 6 kişinin tanklar tarafından ezildiğini söylüyordu. Bazıları iki ya da üç kişi diyordu. Başı kopan bir erkek ve paletlerin altında ezilen bir kız öğrenciden bahsediliyordu.* Söylenenler belirsizlikleri daha fazla artırıyor oluşan paniğı daha da büyütüyordu.

Bahçeye giren tank geri çekilirken piyadeler ve özel polis kuvvetleri koşar adımlarla giriyordu içeri. Hepsi tam teçhizatlıydı ve ellerinde otomatik silahlar vardı. Öğrencilerin üzerine gelişi güzel ateş açıyorlardı. Panik içinde binaların kapısına yönelen öğrencilerden bazıları vurularak merdivenlere düşüyor, kargaşada düşüp ezilenler oluyordu. Silah sesleri ortalığı çınlatırken keskin bir barut kokusu yayılıyordu. Polisler vurularak yere düşmüş olanların kafasına, karnına tekmeler savuruyor, yardım isteyenlere silah doğrultup adeta linç ediyorlardı. Okula giren asker ve polisin ardı arkası kesilmemişti. Sağa sola koşturuyor,

* Sonraki yıllarda başı kopan öğrencinin bronzdan yapılan tasviri tankın girdiğı giriş kapısının yanına yerleştirildi. Her yıl yapılan Politeknik anmaları tasvire çiçek ve çelenkler konmasıyla başlar.

odalara dalıyor, önlerine çıkan masa, kapı, pencere ne varsa kırıp, döküyorlardı. Yakaladıkları öğrenciler saniyeler dolmadan kanlar içinde yere seriliyordu. Atılan her kurşun, yarılan her kafa, kırılan her kolla, cuntacı yönetime başkaldıranların, demokrasi ve özgürlük talebiyle sokaklara dökülenlerin sonunun ne olduğunu görsünler istiyorlardı adeta.

Atina Emniyet Müdürü Loukas Xristouloukas, kalabalık bir polis grubuyla önce radyo istasyonunun bulunduğu odaya girmişti. Odada kırılıp dökülmeyen hiçbir şey kalmamıştı. Hemen arkasından revir olarak kullanılan odaya yönelmişlerdi. İçeride çok sayıda yaralı vardı. Çoğu silahla vurulmuştu, aralarında durumları ciddi olanlar vardı. İlaçlar ve diğer tıbbi malzemeler yerlere dökülürken doktor, hemşire, onlara yardım eden kim varsa, büyük bir kinle linç edilmiş, yaralılara bile saldırmışlardı. Odada ayakta olan kimse kalmamıştı.

Siren sesleri hiç durmayan ambulanslar aralıksız yaralı taşıyordu. Okulun her amfisinde, her koridorunda, odasında, depolarda tam bir kâbus görüntüsü vardı. Askerler, okulun her üç çıkış kapısına kadar koridorlar oluşturmuştu. Amaç, öğrencileri “güvenli” bir biçimde tahliye etmekti! İlk yirmi metreden sonra asker koridoru bitince, polis koridoru başlıyordu. Ellerindeki kalas, cop ve her türlü sert aletle öğrencilere vuruyor, sonra karga tulumba ederek ya da yerlerde sürükleyerek askerî cemselere adeta istif ediyorlardı.

Eski adı Atina Genel Hastanesi olan, bugün Yorgos Yennimatas olarak bilinen devlet hastanesine götürülüyordu bütün yaralılar. Hastanede bulunan tüm hasta refakatçileri hastane dışına çıkarılmıştı. Çocuklarını merak edip gelenler hemen gözaltına alınıyordu. Çok azına tıbbi müdahale yapılıyordu. Gerisi yerlerde, koridorlarda acılar içinde kıvranıp duruyordu. Binbaşı Vasilis Bouklakos emrindeki yüzlerce asker ve polisle, şiddet kullanmaya ara vermiyor, yaralılar tekmelenip darp ediliyordu.

Atina Emniyet Müdürü Loukas Xristoloukas, Politeknik'e yanında kalabalık bir gazeteci grubuyla girer girmez ilk işi radyo istasyonunun bulunduğu odaya gitmek oldu

“İsyan örgütleyip elebaşılık yapan” 860 kişi gözaltına alınıp askeri okullara ve işgal yıllarında Nazilerin toplama kampı olarak kullandıkları yerlere götürülüyorlardı.

En az dört bin öğrenci saldırı başladığında ve sonrasında dışarı çıkmayı başarmıştı. Bunlardan iki bin kadarı okulun hemen yakınında bulunan Ekserhia Meydanı'nda toplanmış ancak burada da polis ve askerin saldırısına uğramışlardı. Çok sayıda öğrenci yaralanmış ya da tutuklanmıştı.

Okulun bulunduğu geniş alanda kaçanların yakalanması için öğrenci avı başlatılmıştı. Silah ve siren sesleri duyuluyordu her yerden. Koşuşturmalar, bağrışmalar, güçlü patlama sesleri... İç savaş ve sonrasındaki yıllarda toplumsal direniş ve mücadelelere alışık olan tüm Yunanlar kapılarını açarak çok sayıda öğrenciyi içeri almış, ilk yardım müdahaleleri ev sahipleri tarafından yapılmıştı.

Sıkıyönetim ilan ediliyor

Saat sabahın beşine geliyordu. Politeknik boşaltılmıştı. Okulun her alanında, her amfisinde büyük bir vahşet sonrası manzara kalmıştı geriye, her yer talan edilmiş, tahrip olmuştu. Okul dışında akşamdan başlayan gösteriler ise henüz tam olarak bastırılammıştı. Yakın semtlerin birçoğunda direnişler sürüyordu. Hatta bazı semtlerde daha büyük bir kitlesellik göze çarpıyordu. Halk kurşunlara karşı taşlı, sopalı saldırılara geçiyor, polisi püskürtüyor ve ilerliyordu. Cunta, Politeknik ve çevresinde kontrolü sağlamış olsa da, gösterilerin şehrin merkezine kaymasından endişe ediyordu. Ekserhia ve Omonia meydanlarıyla, Aleksandras ve Patision caddelerinde dağıtılan göstericiler çok geçmeden yeniden bir araya gelerek polisle çatışmaya başlamıştı.

Politeknik içinde 30 kadar öğrenci katledilmişti. Ölü sayısının tam olarak bilinmesi mümkün değildi. Çünkü cunta yönetimi

sayıyı açıklamak bir yana, saklamak için her yola başvuruyordu. Ayrıca resmi açıklamalar ısrarla ölümlerin okul içinde değil, dışında olduğunu yansıtıyordu.

“Resmi açıklamalarda ölü sayısı 13 olarak geçiyordu. Ancak tüm veriler ve tanıklar en az 350 kişinin öldürüldüğü doğrultusundaydı. (Politeknik direnişi sırasında ve sonrasında, okul içinde ve dışında süren direniş ve gösteriler sırasında katledilenlerin tümü bu sayı içindedir.)”*

Hastanelere giden ya da götürülen yaralı sayısı ise iki binin üzerindeydi. Semtlerde ve şehrin merkezinde yaralanan ve hastaneye gitmeye çekinen çok sayıda yaralı dikkate alındığında sayı binleri buluyordu. İçlerinde çok sayıda ağır yaralıları vardı.

Yorgos Yennimatas hastanesinde görev yapan tüm doktor ve çalışanlara ölü ve yaralıları hakkında bilgi vermek yasaklanmış, cezalandırılmakla tehdit edilmişlerdi. Aynı şekilde ölülerin cenaze şirketlerine ya da ailelere teslim etmek de yasaklanmış, cenazelerin polis tarafından alınacağı bildirilmişti.

Günün aydınlanmasıyla on binler yeniden sokaklara çıkmıştı. Merkezi meydanların birçoğunda gösteriler yapılıyor cunta ve katliam karşıtı sloganlar atılıyordu. Halk asker ve polislerin üstüne üstüne giderken, polis bütün noktalarda karşı saldırıya geçiyordu. Cuntanın başı Yorgos Papadopoulos’un emriyle kışlalara dönmüş olan tanklar “Atina’da huzur ve asayiş sağlamaya üzere” yeniden meydanlara çıkmış, ana caddelerde yerlerini almıştı.

Gelişmeleri, “Ülkenin birlik ve bütünlüğünü tehdit eden yasadışı olaylar” olarak tanımlayan Papadopoulos ve Başbakan Markezinis, durum değerlendirmesi yapmak üzere saat dokuz sıralarında toplantıya geçmişti. Saat on bir sıralarında sıkıyönetim kararı alındığını açıklamışlardı. Radyolarda art arda sıkıyönetim bildirileri okunuyor, tehdit ve şiddet içeren açıklamalar yapılıyor, sokağa çıkma yasağı ilan ediliyordu.

* F. Kavvadia; Edo Polytechnio [Burası Politeknik], Atina; Sakkoulas, 1974, sf. 134.

Her yıl düzenlenen Politeknik anmaları, tankın giriş yaptığı kapının yanına yerleştirilen başı kopan öğrencinin bronzdan tasvirine çiçek ve çelenkler konmasıyla başlar.

DİRENİŞ SONRASI

Sabah saatlerinde olayların duyulması üzerine başlayan kitlesel gösteriler tüm Atina'ya yayılmıştı. Hükümetin sokağa çıkma yasağı on binler tarafından ihlal edilmiş, karar kâğıt üzerinde kalmıştı. Merkezi meydanlardan Omonia'da yapılan kitlesel gösteriyi dağıtmak için gönderilen tanklar etten barikatlar karşısında alandan zorunlu olarak ayrılmıştı. Pencerelelerden sarkanlar, yoldan geçenler, bürolarda çalışanlar polis ve askerleri protesto eden hareketler yaparak “Katiller”, “Amerika uşakları” diye kin ve öfkelerini dile getirmişlerdi.

Esnaf ve sanatkârlar sadece birkaç saatlik çalışmadan sonra kepenk indirirken üniversite ve liselerde dersler yapılmamıştı. Birçok lisede kapıları kapatılmış, öğrenciler pencerelerden atlayarak gösterilere gitmişti. Cuntacı yönetimin son çare olarak başvurduğu devlet terörünün sokaklarda kırılması karşısında Başbakan Markezinis askerî bir radyo istasyonundan halka seslenerek, “Anarşist ve inşaatçılardan oluşan bir grup bakanlığı işgal etme girişiminde bulunmuştur. Anarşistlere destek vermek için sokaklara çıkanlar sonuçlarına da katlanmak zorundadırlar” diyordu.

Öğleyin, saat bir buçuk sıralarında Yorgos Papadopoulos televizyon ekranında boy göstererek tehditler savuruyordu: “Şu ana kadar olayların durması doğrultusunda elimden gelen tüm çabayı sarf ettim. 1964 yılından bu yana bozulan toplumsal asayişî sağlama çabaları sonuç vermeye başladığı anda ne yazık ki anarşistler yeniden ortaya çıktılar. Sağlanan asayişî bozmak istiyorlar. İyi niyetli insanları ve taleplerini kullanarak tehlikeli bir ortam oluşturuyorlar. Onurlu vatandaşlarımızı kandırıyorlar. Bütün bunlar toplumsal asayişî bozmaya yöneliktir.”

Cuntanın kurduğu hükümetin başbakanı Markeziniş.

Papadopoulos'un açıklamasının üzerinden henüz birkaç saat geçmişken Atina'da kendini "Yeni Özgür Radyo" olarak tanıtan ve korsan yayın yapan bir radyo istasyonu, halka Papadopoulos'a inanmama çağırısı yapıyor, halkı sokaklara çağırıyordu.

Cuntanın tehditleri ve uyguladığı devlet terörü beklenen sonuçları vermiyordu. Tüm ülke genelinde gösteriler devam ediyordu. Haber ajansları başkent Atina'da toplanan kalabalık bir gençlik kitlesinin Politeknik'i yeniden işgal etmek için üniversiteye yürüdüğü haberini geçiyordu. Gerçekten Omonia Meydanı'nın yakınlığında bir araya gelen kitlesel bir gençlik grubu ellerindeki kanlı bayrakla Politeknik'e yürüyordu. Politeknik'e yapılan operasyon sırasında ölen bir öğrencinin kanının bulaştığı kanlı bayrağı sallayarak sloganlar atıyorlardı.*

Politeknik önündeki güçlü asker ve polis kuvvetleri, gençleri Omonia Meydanı'na doğru püskürtmüştü. Gerginlik içinde geri çekilen gençler, caddeyi meydana bağlayan yerde bir belediyeye otobüsünü ateşe vermiş, Amerikan bankasının şubesini kundaklayarak kırıp dökmüşlerdi. Ara sokaklardan silah sesleri geliyordu. Çok geçmeden polis kitlenin bulunduğu alana kurşun yağdırmaya başlamıştı. Kitle ara sokaklara kaçmış ama dağılmamıştı. Bu arada şehrin değişik noktalarında yapılan gösteri ve direnişlerde teyit edilmesi güç olan ölü ve yaralı haberleri geliyordu.

Gençlere müdahale etmek isteyen bir polis otosu ateş açarak gösterinin içine dalmışken bir anda tüm camları tuz buz olmuş ve içindekiler yaralanmıştı. Az sonra radyolardan yapılan açıklamalardan, yaralılarından birinin bölgedeki karakolun komiseri olduğu ve durumunun ciddi olduğu öğrenilecekti. Göstericiler savunma yöntemleri geliştirmiş, kortejin etrafında yürüyenler molotof kokteylleri, kalaslar ve diğer yakıcı maddelerle silahlanmıştı.

* Her yıl yapılan Politeknik yürüyüşlerinin en önünde hâlâ bu bayrak tutulur. Bayrak, Andreas Papandreu'nun kurduğu ve uzun yıllar hükümet olan Tüm Yunanistan Sosyalist Hareketi (PASOK) gençliğinin elinde bulunmaktadır.

Tanımadıkları hiç kimseyi korteje almıyorlardı. Mümkün olduğunca kitlesel hareket ediliyordu.

Gösteri ve direnişlerin artması nedeniyle hükümet yeni bir açıklama yapmak durumunda kalmıştı: “Vatan düşmanları ülkemizde seçimlerin olmasını engellemeye çalışıyorlar... Aralık olaylarını* geri getirmek isteyenler var. Politeknik’e yapılan ve kan dökülmeden sonuçlanan operasyon tam da bu nedenlerle gerçekleştirilmiştir. Kamu Düzeni Bakanlığı olaylarda ısrar edilmesi nedeniyle orduyu göreve çağırmak zorunda kalmıştır. Halkın güvenlik ve huzurunun daha fazla tehdit edilmesine göz yummak mümkün değildir. Gösterilerde ısrar edenlerin ulus karşısında sorumlu olduklarını, olacaklarını hatırlatırız. Hükümetin önümüzdeki süreçte yapılması planlanan seçimlerle ilgili basın toplantısı ise iptal edilmiştir...”

Cuntanın yaptığı bu son açıklamanın hemen ardından kışlalar boşaltılmış, askerler Atina meydanlarına, ana caddelerine ve devlet kurumlarının önlerine konuşlandırılmıştı. Tanklar tüm hızlarıyla caddelere, meydanlara giriyor, polis göstericilerin üzerine ateş açıyordu. Ne tutuklananların ne ölülerin ne de yaralıların sayısı biliniyordu. Olaylarla ilişkisi olmayan vatandaşlar da kurşunlara hedef oluyordu. Egiptu Meydanı’nda 22 yaşındaki Markos Karamanis makineli tüfekle açılan ateş sonucu, 17 yaşındaki Alekos Spartidis, Viktoria semtinde tren istasyonundan çıkarken, Mihalis Miroyannis adlı vatandaş eve giderken, ünlü illüzyonist Alekos Korakas ise evinin önünde silahla vurularak öldürülmüştü. Zografou semtinde ise 5 yaşındaki Dimitris Teodoru tank altında kalarak yaşamını kaybetmişti.

Cuntacıların gözü, hareket eden her canlıya, her nesneye ateş edecek kadar dönmüştü. Şiddetli devlet terörüne rağmen irili ufaklı gösteriler gece geç saatlere kadar devam etmişti.

Pazar sabahı, saat dokuz-on sularında bazı semtlerde yeniden gösterilerin yapıldığı duyuluyordu. Şehrin merkezine yürümek iste-

* Aralık olayları: 1944 yılının Aralık ayında Atina’da, gerici hükümet güçleriyle devrimciler arasında günlerce süren kanlı çatışmalar yaşanmış çok sayıda kişi yaşamını kaybetmişti.

yenlere ateş açılmış, bütün semtlerde operasyonlar başlatılmıştı. Genç, saçlı uzun ya da sakallı olmak, gözaltına alınmak için yeterli delil sayılıyordu. Yüzlerce kişi hipodroma ve Sintagma Meydanı'nın yanındaki Zappio alanında yapılmış geçici gözaltı merkezine götürülmüştü. Çok sayıda ölü ve yaralıdan bahsediliyordu.

“Otopsi doktoru Kapsaskis, 9 kişiye otopsi yapıldığını ve 110 da yaralı getirildiğini söyledi. Yaralıların otuz sekizinin polis olduğunu anlattı. Atina, Ahaia ve Selanik’te sokağa çıkma yasağının uzatıldığı açıklamaları yapıyor, Başbakan yardımcısı Zournacis tarafından ülke genelinde Olağanüstü Hal Mahkemelerinin kurulduğu ilan ediliyordu.”

Bütün o günler içinde gözaltına alınıp haklarında yasal işlem yapılanların olağanüstü hal mahkemelerinde yargılanacaklarını açıklıyordu başbakan yardımcısı Zournacis. Pazartesi günü ilk beş kişi alalecele, “Halkı yasadışı gösterilere teşvik etmek” suçlamasıyla mahkemeye çıkarılmıştı.

Aynı gün Zournacis basın mensuplarını Politeknik’e çağırarak okulu gezdiriyor “Öğrencilerin okula verdikleri zararları” anlatıyordu uzun uzun. Halkın malı olan üniversitelere zarar veren “vandalları” yakalamak için yapılan operasyonların devam edeceğini söylüyordu. Başbakan yardımcısının basına verdiği bilgiler arasında; Eylem Koordinasyon Komitesi’nin topladığı 1 milyon drahmiye ve 100 bin drahmi değerindeki erzaklara el konulduğu bilgileri de bulunuyordu.

“Hükümet açıklamalarında toplam gözaltı sayısı 866 olarak geçiyor, bunun 716’sının erkek, 150’sinin kadın olduğu duyuruluyordu. Yakalananların 475’i işçi, 49’u Politeknik, 268’i başka okulların öğrencisi, 74’ü ise orta dereceli okul öğrencileri olarak açıklanıyordu.”

Cunta, hizmetindeki tüm basın yayın organlarını kullanarak yapılan katliam ve zulme gerekçe yaratma gayreti içine girmiş, var

* F. Kavvadia; Edo Polytechnio, sf. 139.

** Age., sf. 140.

Devlet güçlerinin vahşi saldırısından sonra
Politeknik girişi.

gücüyle bir karalama kampanyası başlatmıştı. Cunta taraftarı eğitimcilerle Politeknik'te vandalizm yaşandığını ve işgalde yer alanların okulla ilişkisi olmadığı açıklaması bile yaptırılmıştı. Aynı gün başbakan Markezinis, Genelkurmay Başkanlığında generallerle yapılan toplantıda aynı yönde açıklamalarda bulunmuştu. Generaller askerin Politeknik'te silah kullanmadığını yineliyor, gün boyu Yorgos Papadopoulos'un yaptığı açıklamaları teyit ediyordu.

Politeknik Dekanı Ladopulos'un öğrencilerin okulu korumak için ellerinden geleni yaptıklarını, tahribatın üçüncü kişilere ait olduğuna ilişkin açıklaması, Papadopoulos ve hükümetin sert tepkilerine yol açmıştı. Bu arada 10 Aralık'a kadar tüm yüksek okullarda eğitime ara verme kararı alındığı kamuoyuna duyuruluyordu. Yüksekokullara "çeki düzen" verilecek, tasfiyeler yapılacak, yönetimler değiştirilecek, terör amfilere sokulacaktı...

Bütün bu gelişmeler yaşanırken bu kez lise ve ortaokullardan tepkiler yükseliyor, gündem olmaya başlıyordu. Birçok lise ve ortaokulda öğrenciler katledilenlerin anısına siyah elbiseler giyiyor, pencerelere kanlı bayraklar asıyor ya da bayrakları yarıya indiriyorlardı. Orta dereceli okullara sivil polisler cirit atıyor, müdürler tehdit ediliyor, 13-14 yaşındaki çocuklar takip altına alınıyordu. Direnişler yatağına sığmayan sel suları gibi kendine akacak yeni yataklar oluşturunuyordu.

Dünya basınına yansıyanlar

Politeknik işgali öncesi ve sonrasında çok sayıda yabancı gazeteci gelişmeleri yakından takip etmişti. İletişimin günümüzdeki kadar yaygın olmadığı düşünülüğünde yapılan her haber özellikle dünya kamuoyunun bilgilendirilmesi açısından büyük değer taşıyordu. Reuters, BBC, Deutsche Welle haber kaynaklarının başında gelen ajanslardı. Reuters gelişmeleri şöyle aktarıyordu:

"Başkent Atina'da bugünden itibaren Olağanüstü Hal ilan edildi. Belli caddeler hâlâ trafiğe kapalı. Şehrin önemli noktaları tam teçhizatlı askerler ve tanklar tarafından tutulmuş durumda. Basın sansür altında ve ancak resmi açıklamalarla ya da serseri

kurşunlarla vurulanlarla sınırlı haberler veriliyor. Resmi açıklamalara göre yaşamını kaybedenlerin sayısı on bir. Oysa genel kanı verilen sayının çok üstünde. Figaro gazetesi, güvenilir kaynaklara dayanan bugünkü haberinde 100'ün üstünde ölüden bahsediyor. Çok sayıda aile ellerinde çocuklarının fotoğraflarıyla polis karakollarını geziyor ve uluslararası Kızılhaç'tan yardım istiyor.”*

Reuters haberin devamında, cuntacılar tarafından Politeknik'e çağrılmalarına ilişkin olarak da şu görüşlere yer veriyor:

“Hükümete bağlı basın bürosu, dün öğrencilerin tanklarla okuldan çıkarılmasından sonra Politeknik'te meydana gelen tahribat konusunda bilgiler verdi. Associated Press'in geçtiği telgrafta, Yunan hükümetinin operasyondan üç gün sonra basın mensuplarını okula çağırdığı belirtiliyor ve şu bilgilere yer veriliyor: Birkaç gün önce öğrencilerin yaptığı basın toplantısı sırasında gördüğümüz Politeknik ile bugün gördüğümüz Politeknik arasında tam bir zıtlık var. Geçen cuma günü binlerce gencin bulunduğu okulun her yerinde “Tahribat yapmak yasaktır” levhaları vardı. Şimdi okulda sağlam kalmış hiçbir şey yok. İskandinavlı bir gazeteci, başbakan yardımcısına tahribatı yapanların işgalci öğrenciler olmadığını söyledi. Başbakan yardımcısı bu sözler karşısında sadece susmakla yetindi.”

BBC ise oldukça ironik bir haber geçiyordu:

“Muhabirimizin az önce Atina'dan verdiği habere göre; Başbakan Merkezini ve Genelkurmay Başkanı Zagorianakos kameraların karşısına geçerek basın mensuplarının sorularını yanıtladılar. Zagorianakos operasyon sırasında hiçbir öğrencinin gözetilmesine alınmadığını ve askerlerin operasyondan sonra kışkıllarına döndüklerini söyledi.

Başbakan Merkezini ise operasyona katkıları nedeniyle silahlı kuvvetleri tebrik ederek, ordunun iç ve dış düşmanlara karşı ülkeyi koruduğunu savundu. Başbakan ayrıca Papadopoulos ile tam bir fikir beraberliği içinde olduklarını dile getirdi.”**

* Reuters, 20.11.1973.

** BBC, 20.11.1973

POLİTEKNİK'E GİREN TANKIN SÜRÜCÜSÜ A. SKEVOFİLAKS ADLI ASKERİN TANIKLIĞI

Sözler yapılanları silmeye yetmez ki!

“O gün operasyona giden askerlerin içinde ben de vardım. 10 aylık askerdim. Gudi kışlasında zırhlı araçlara ilişkin eğitim veriyordum. ‘Karaberefililer’ dendim. Karaberefililer seçkin askerî güçlerdi. Olayların başlaması ile biz de alarm durumuna geçmiştik. ‘Komünistler Atina’yı yakıyor’ diye söylüyorlardı, biz de inanıyor-duk. İçimizden bazılarında küçük radyolar vardı ve Politeknik radyo istasyonunu dinleme olanağı buluyorduk. Gülüyor, ‘Sefil komünistler, sizin hakkınızdan biz geleceğiz’ diyorduk.

16 Kasım gece saat 24.30’da kışladan çıkma hazırlığı yapmamız emri verildi. Bizden 9 tank çıkacaktı; Fransız yapımı AMX-30’lar. Yola koyulan ilk tankı ben kullanıyordum. (Aynı tankın içinde rütbeli Mihalıs Gunelas yardımcısı Labros Konstantellos, çavuş Stelios Emvalomenos ve Yannis Tirpas vardı.) Saat 01.30 sıralarında Aleksandras ve Kifisias caddelerinin keşiştiği kavşağa varmış-tık. Ancak az ileride Sonia durağında durmak zorunda kaldık, çünkü yol kapalıydı. Ateşe verilmiş barikatlar vardı ve otobüslerle yolu kapatmışlardı. Sağ-sol, ileri-geri yaparak barikatı aştık ve yola devam ettik. Aleksandras ve Patission caddelerinin keşiştiği nokta-ya geldiğimizde bize durmamız için emir verildi. Bir saat kadar bekledik orada. Gösteri yapanlar bize ‘Asker kardeşlerimiz! Biz kardeşiz!’ diye bağıryorlardı. Ama biz onları vatan düşmanı para-zitler olarak görüyorduk.

Göstericiler püskürtüldükten sonra harekete geçtik ve okula çok yakın bir noktada durduk. Namlular okula çevriliydi. Yüzlerce öğrenci parmaklıklara yapışmış sloganlar atarken bir o kadarı da panik içinde sağa sola koşturuyordu. Öğrencileri böceklerle benze-tiyor, paletlerin altında ezmek istiyordum.

Bir ara yanıma gelen subay hazır olmamı söyledi. Kapıyı kırarak içeri girecektik. Tankı uygun bir duruma getirip hareket ettim. Görüş açım iyi değildi. Artık tankın içinden bakıyordum. Kapıya 10 santim kala durdum. Bunu bilerek yaptım. Video görüntülerinde de var. Fren yapmamla birlikte korku içindeki öğrenciler geriye doğru kaçmaya başladılar. Eğer fren yapmasaydım onlarca öğrenciyi paletlerin altına almış olacaktım. Çünkü çok sayıda öğrenci demir kapıya kenetlenmişti.

Demirkapı hemen düştü. Kapının hemen arkasında bir Mercedes otomobil vardı. Öğrenciler barikat olarak oraya getirmişti. Silindir gibi geçtim üstünden. Kapının düşmesiyle polisin içeri girmesi bir oldu. Az sonra tanktan inip binaya girdim. Polisler önüne çıkana saldırıyor ve amansızca dövüyorlardı. Bazı askerlerle polisler arasında tartışmalar yaşanıyor. Neler olduğunu anlamıyordum. Okulun bahçesinde çok sayıda yaralı vardı. Bazıları hareketsiz yatıyordu. Ölü mü değil mi diye bakan yoktu. Ben de bakmadım. Bir ara öğrencilerden biri hışımla üzerime yürüdü: 'Ne anladın şimdi! Ne yaptın içeri girmekle!' Silahımı çıkarıp şakağına doğrulttum ve bağırarak, 'Kes ulan piç! Gebertirim seni!' dedim. Üstelememle canını kurtardı. Üsteleseydi sıkardım. İşte böyle biriydim... Bir faşist!

Her şeye rağmen öğrenciler bize çok iyi davrandılar. Oysa biz onlara düşmanca davranmıştık. Kendimi affedemiyorum. Ne yapmaya gitmişim ki oraya...

Kışlaya döndüğümüzde beni kahraman olarak karşıladılar. Subaylar beni tebrik ediyordu. Kendimi bir yerlere koymaya başladım. Koltuklarım kabarıyordu. Vatani komünistlerden kurtaran

kahraman edasına büründüm. Kendimle gurur duymaya başladım. Bir faşisttim artık.

Bir hafta sonra bizi gene yollara çıkardılar. Genelkurmay Başkanlığı'nın bahçesine konuşlandık. Oraya neden gittik, onu hiç bilmiyorum. Bir şey de söylemediler. Gudi'ye kışlaya döndüğümüzde Papadopoulos yönetiminin yıkıldığını söylediler. İçimde bir şeylerin değiştiğini hissettim. Papadopoulos'u tanrı gibi görenler şimdi ona küfrediyordu. Olup bitenlere bir anlam veremiyordum. Rüzgârın estiği yöne dönüyordu herkes. Bu kadar mı satılmışlardı. Hatırlıyorum kışlaya gelen ESA'cılar* Mihalis Gunelas'ın rütbelelerini sökmüş ve onu gözaltına almışlardı.

Karamanlis şöyle demişti: 'Tanklar sınırlara gitsin.' O sıralar Kıbrıs sorunu başlamıştı. Aleksandropolis'e** gittik. Altı ay sonra izne ayrıldım. 22 ay sonra teskere almam gerekirken 30 ay sonra aldım. Uzattıkça, uzattılar. Teskere aldığımda çok şeyler değişmişti içimde.

Yaşam savaşı verirken her anlamda 380 derecelik bir değişim yaşadım. Geçinmek için bulduğum her işte çalışıyordum. İşçiyle, patronun taleplerinin aynı olmadığını anladım. Komünistlerden nefret etmeyi öğretilmişlerdi bana ama ben iki defa KKE'ye*** oy verdim.

Yıllar önce çalıştığım bir işyerinde biri isimimden hareketle Politeknik olayları sırasında asker olup olmadığını sordu. 'Evet söylediğin adam benim kuzenim olur, ama bir trafik kazasında öldü' dedim! Evet hiçbir zaman 20 yaşında olmadım ve A. Skevofilaks'i trafik kazasında öldürdüm. Hâlâ arkadaşlarımdan ve mahalleliden gizliyorum kendimi. Sadece eşime açılabilirdim. Ona da evlendikten yıllar sonra söyledim. Okula tankla giren kişi olduğumu çocuklarıma da açamadım. Onlardan da gizledim, gizliyorum.

* ESA: Yunanistan jandarma kuvvetleri.

** Dedeoğaç.

*** Yunanistan Komünist Partisi.

Kendimden utanıyorum. Herkes benim yerimde olabilirdi. Fakat bu kendimi aklamam için yeterli değil. Evet, tankla Politeknik'e ilk giren bendim. Ancak bu kâbusu tüm yaşamım boyunca çekeceğim.

Hepsi yiğit insanlardı. Delikanlıydılar. Bir anlamı olur mu bilmiyorum ama onlardan özür dilemek isterdim. Tankla yaralanan Pepi Rigopulo adlı genç kızla karşılaşsam ona ne derim bilemiyorum. Bütün bu yıllar boyunca onu bulmak istedim. Fakat cesaret edemedim. Sözler yapılanları silmeye yetmez ki!”*

* Dimitris Papahristos, Politeknik Yaşıyor, sf. 358, Yunanca baskı.

GİZLENEN KATLİAM VE KARA PROPAGANDA

Üzerinden kırk yılı aşan bir süre geçmesine rağmen hâlâ faşist ve cuntacı gerici kesimler tarafından, hayatını kaybedenlere yönelik kara propaganda yapılmaya devam ediliyor. Politeknik Direnişi sırasında ve sonrasında kimsenin katledilmediği bunun solcular tarafından uydurulan bir “mit” olduğu söyleniyor. Bu propaganda özellikle Neonazi bir örgüt olan Hrisi Avgi (Altın Şafak) tarafından faşist Papadopoulos yönetimini aklamak için sistemli bir biçimde dile getiriliyor.

Faşist ve gerici güçler 1973’ten bu yana konuya ilişkin yayınları bütün yazılarda ısrarla bu konu üzerinde duruyor “Papadopoulos’un ‘kimse ölmedi’ söylemini bugüne taşımaya çalışıyor. Politeknik Direnişi’nin cuntanın yıkılmasına neden olan en önemli direnişlerden biri olması, doğal olarak direnişin hedef olarak görülmesine yol açıyor.

5 Ağustos 1975 yılında Politeknik katliamının görüldüğü Yargıtay mahkemesinde “Şimdiye kadar bilinen 23 ölü ve 180-200 arası yaralı”dan söz edilmektedir. Atina Başsavcısı Dimitriu Ceva’nın hazırladığı iddianamede ise 34 ölü olduğu üzerinde durulmakta ve şöyle söylenmektedir: “Resmi açıklamalarda ölü sayısı 15 olarak açıklanmışsa da yapılan incelemelerde açıklanan isimlerle uyumayan ve bütünüyle değişik kimlik bilgileri olan 16 ölü daha tespit edilmiştir. Kimlik bilgilerine ulaşılan 3 kişiyle beraber sayı 19’a çıkmaktadır.”

“Atina genel devlet hastanesine polis tarafından çok sayıda ceset getirildiği ve morgda yer kalmadığı bilgileri alınmıştı hastaneden. Tanıklar, 401 Askeri Hastanesi için de aynı şeyleri söylüyor-

du: Çok sayıda yaralı ve ölü getirilmişti. Ölü sayısının 105 olduğu söyleniyordu. Aynı günlerde günlük gazetelerin birçoğunda trafik kazalarından bahsediliyordu ve bu kazalarda ölenlerin hemen hepsi genç yaştaki insanlardı.”*

Cuntanın yıkılmasından sonra da Politeknik Direnişi’nde ve dışarıdaki gösterilerde katledilenlerin sayısı tam olarak araştırılmamıştır. Öncelikle ilgili devlet kurumlarının araştırmalarına dayanan raporların hiçbirini teyit etmemektedir. Bu süreçten çok sonraları bir Yunan istihbaratçısı, Deutsche Welle’ye yaptığı açıklamada en az 500 kişinin öldüğünü itiraf etti.

Soruna ilişkin çok sayıda kaynak bulunmasına rağmen devlet ve ‘derin’ devlet organlarının baskı ve sansür politikaları nedeniyle delillere ulaşılamamış ve gerekli araştırmalar yapılamamıştır. Örneğin, tam da olayların yaşandığı sırada çok sayıda gencin cesedinin “trafik kazası” sonucu denerek ailelerine teslim edildiği bilinmektedir. Hastanelerde tedavi gören çok sayıda devrimci, farklı kimlik bilgileri kullanmış ya da hastanelerde çalışan antifaşist sağlık emekçileri tarafından koruma amaçlı olarak bilgiler değiştirilmiştir. Polis tarafından vurulan çok sayıda kişinin doktorlar tarafından “iş kazası”, “trafik kazası”, “patolojik” nedenlere dayalı hastalar olarak kayıt altına alındığı, teyit edilen bilgiler arasında bulunuyor. Gözaltı ve işkencelerden korkulduğu için birçok devrimcinin hastanelerden kaçtığı ya da kaçırıldığı, yaşamını kaybedenlerin ise aileleri tarafından sessiz, sedasız gömüldüğü bilgisine ulaşan çok sayıda araştırma yayınlanmış bulunuyor.

Cuntanın yıkılmasından birkaç yıl sonra, saldırılara hedef olmuş ve sakat kalmış mağdurlara malulen emeklilik hakkı tanındı. Ancak çok sayıda mağdur, hastanelerde değişik kimlik bildirimleri ile yattığı için, istenen kanıtları sunamamış ve emekli olma hakkını elde edememişti. Bu yönde değişik dönemlerde basına yansımış çok sayıda tanıklık bulunuyor.

* Dimitris Hacısoğrat; Politeknik 73, sf. 174, Yunanca baskı.

POLİTEKNİK TARİHİNİN EN KARANLIK SAYFALARI

Günlük TO VİMA Gazetesi 09 Kasım 2003 tarihinde, yani direnişten 30 yıl sonra, döneme ilişkin bir dosya yayınladı. Dosya oldukça önemli bilgi ve kanıtlar içeriyor. Dosyanın bir bölümünde şunlar kaydedilmiş:

“1974 yılında Politeknik Direnişi sırasında hastanelerdeki durumu araştırmak üzere görevlendirilen deney ve tecrübe sahibi savcılar şahitlerin anlattıklarıyla, buldukları kanıtlar karşısında ne söyleyeceklerini bilemiyorlardı. Araştırma ilerledikçe akla hayale sığmaz barbarlıklar ortaya çıkıyordu.

Devlet hastanesinde yaşanan vahşetin önü arkası yoktu. Koma halindeki hastalara saldırmalar, refakatçilere tekme tokat vurarak yapılan gözüaltılar, tüm ameliyat odalarının işgal edilmesi, tedavi sırasında ya da sedye ile yaralı taşındığı anda kullanılan amansız şiddet!

‘Politeknik tarihinin en karanlık ve vahşet dolu sayfaları Atina Genel Devlet Hastanesi’nde yazıldı’ demişti iddianameyi hazırlayan savcı Nikos Ganosis. ‘Son nokta bu hastanede konuyor, bu hastanede katliama devam ediliyordu’ diye de ekliyor. Sağlık bakanlığının savcı Dimitris Cevas’ı görevlendirerek yaptırdığı araştırmanın raporunda, yaşanan vahşet bir kez daha gözler önüne seriliyordu.

‘Politeknik’ten ilk yaralılar hastaneye getirildiğinde cunta yönetimince uygulanan barbarlık da ortaya çıkmıştı. Gelen yaralılar tedavi amaçlı değil, polislerin yamyamca işkencelere devam etmesi amacıyla getirilmişlerdi adeta.’ Bir yıllık bir araştırmanın

sonucunda hastanede işlenen suçlara ilişkin başlayan mahkemede hâkim Nikos Ganosis’de aynı sonucu çıkarmıştı.

Politeknik operasyonunun başlamasıyla birlikte yaralılar da getirilmeye başlanmıştı. Hastane adeta işgal altındaydı. Her yerde polisler vardı. Hastane bahçesi Roma arenasına dönmüştü. Bir yandan da durmadan yaralı gençler, işçiler, öğrenciler getiriliyordu. O dönemde hastanede görev yapan Kiryakos Huhulidakis, ilk izlenimlerini anlatırken şunları aktarıyor: ‘Hastane bahçesine girdiğimde çok sayıda polis olduğunu gördüm. İçeri giren herkes saldırıyorlardı. Bir yandan da yaralılar getiriliyordu. İşkence yapılıyordu bahçede. Acımasızca dövülüyordu insanlar. Sarı saçlı bir polisi hatırlıyorum. Delirmiş gibiydi. Kuduz gibiydi ve ağzından köpükler çıkararak saldırıyordu. İnsan değildi sanki.’

Doktor Nikos Sguras ise şöyle dile getiriyor tanık olduklarını: ‘Hastane bahçesi ringe dönmüştü. Polis önüne çıkan herkesi dövüyordu. Hatırlıyorum, komünistler sağlık bakanlığını ve telekomünikasyon idaresini işgal etmek istemişler şeklinde asılsız bir haber yayılmıştı.’ Sguras’ın meslektaşısı olan ve tüm cerrahlar gibi üç gün boyunca hastaneden ayrılması yasaklanan İoanni Teopisto da aynı bilgileri veriyor: “Hastane içinde ve dışında sadece üniformalı polisler değil, sivil polisler, istihbaratın adamları ve tanınmayan çok sayıda kişi vardı.’

17 Kasım sabahı hastanenin çalışanlarından biri olan hemşire Vaso Statopulo, kardeşlerinin akıbetini öğrenmek için hastaneye koşmuş. Ayakkabı bile yokmuş ayaklarında. Hastane personeli olduğunu gösteren belgeleri göstermesine rağmen polis içeri almamış. Bir ara içeriye girme fırsatı bulmuş, tanıdık doktorlardan birine kardeşlerini ve genel durumu sormuş. ‘Kardeşlerimi araması için yalvardım doktora. Çünkü odalara girmeme izin verilmiyordu. Doktor bana döndüğünde benzinin soluk olduğunu gördüm. Hastane yönetimindeki yöneticilerden bazılarının ellerindeki kalaslarla hastaları dövdüklerini anlattı. Doktor elbisesi giymiş

polislerin odalara dalarak yaralıları işkence yaptıklarını ve serumlarını çıkardıklarını, arkasından koridorlarda sürükleyerek karakollara götürdüklerini söylüyordu. Hastane müdürü Buklaku bile elindeki kalasla yaralı dövüyormuş.’

Aynı gün görevde olan Doktor Yorgos Pefanis’de aynı görüntüleri anlatıyor: ‘Doktor elbisesi giymiş bir üniversite öğrencisi benden ilk yardım malzemeleri istedi. Yanıma alıp hastane müdürü Buklaku’ya götürdüm. Buklako ordudan emekli olduktan sonra hastaneye müdür olarak atanmıştı. Odada bulunan iki polisle beraber yanımdaki öğrenciye saldırıp kıyasıya dövdüler. Ağladım! Dayanamadım! Amacım bu gence yardım etmekti ama onu kendi ellerimle kurtlara yem ettim.’

Hastane çalışanlardan başka birinin savcı Dimitris Ceva’sa verdiği ifadeden bir bölüm: ‘Bütün bu insanlık dışı saldırı ve uygulamalar gün boyu devam etti. Polislerin kuduzluğu ancak yaralıları son nefeslerini verdiklerinde geçiyordu. Bir yaralı ve hasta yakınıını öldürdüklerine şahit oldum.’

Doktorlar ve diğer sağlık emekçileri hastalarını kurtarmak için harekete geçmiş ve hastaların kaçmasına ya da kaçırılmasına yardımcı olmak için seferber olmuşlar. Sağlıkçıların bu insani tutumu sağlık bakanlığının yaptırdığı inceleme raporunda şu sözlerle anlatılıyor: ‘Doktorlar ve geriye kalan diğer sağlıkçılar insanı kışkandıracak ve duygulandıracak kahramanlıklar yapmışlardır. Bu kahramanlıklardan biri de hastaların kaçırılmasında bir koridor oluşturmuş olmaları.’

Doktorların anlatımı: ‘Ameliyat odalarının arkasında iki oda vardı. Bu odaların penceresinin dış bölümünün önüne bürolarda kullanılan masaları koyduk. Yaralıları masaya basarak iniyor ve hemen bir rampayı aşarak yanımda bulunan Sotiria* hastanesine geçiyorlardı. Burada yakalanmaları oldukça güçlü.”

* Sotiria Hastanesi, Atina Genel Hastanesi’nin hemen bitişiğinde çok geniş ve ormanlık bir alana kurulu göğüs hastalıkları hastanesidir.

BAŞINDAN SONUNA DİRENİŞE KATILAN SİFİS KAFKALAS:

“Yeni Politeknik'lere ihtiyacımız var ”

Politeknik işgaline katılmış, başından sonuna kadar direniş içinde yer almış olan Sifis Kafkalas o tarihte Harita ve Kadastro Mühendisliği 2. sınıf öğrencisiymiş. Emekli olan ve Atina'da yaşayan Kafkalas, Yeni Sol Hareket – Komünist Kurtuluş (NAR) örgütünün yöneticilerinden biri. Devrimci hareketle 70'li yılların başında tanışmış. Yunanistan Komünist Partisi'nin (KKE) gençlik örgütü olan KNE'nin (Yunanistan Komünist Gençliği) aktif bir yöneticisi olarak yer almış Politeknik Direnişi'nde.

Politeknik için yapacağımız söyleşi için buluştuğumuzda yüzünde çocukça bir ifadenin belirmiş olduğunu gördüm. Direnişi yeniden yaşıyor gibiydi. Daha soru sormaya bile fırsat kalmadan “Burjuvazi de, devrimci sınıf hareketi de önemli dersler çıkardı Politeknik'ten” diye kendisi başlatmıştı söyleşiyi.

“Politeknik, Yunanistan'ın yakın tarihinde ulusal kurtuluş savaşından sonraki en önemli direniştir. Yaşayan bir efsanenin adıdır. ‘Yaşayan bir efsane’ diyorum çünkü sermaye sınıfları ve gericiiler sistemli bir biçimde Politeknik Direnişi'nin tarih olduğunu söylüyorlar. ‘Cuntanın bitmesiyle Politeknik'ler de bitti’ diyerek günümüzün sınıf mücadelesiyle ilişkilendirilmesini önlemeye çalışıyorlar. Sınıfsal temellerinden, demokrasi ve özgürlük taleplerinden, antiemperyalist ve antifaşist karakterinden soyutlanmış, “Mitolojik bir direniş” algısı yaratılmak isteniyor. Oysa Politeknik'i

Politeknik yapan tam da bu özellikleridir. Politeknik'te öne çıkan taleplerin hepsi bugün de geçerlidir. '68 gençliğini ayağa kaldıran talepler eskidi mi? Eskimedi. Tersine ikiye katlandı.

Bugün hem tek tek ülkelerde hem dünya genelinde, emperyalist-kapitalist sistemin her alanda halklara yönelik saldırılarının önüne geçmek için yeni Politeknik'lere ihtiyacımız var. Hem de çok!"

Sanırım sonunda söylenecek olanı başından söyledin...

Bazen en sonunda söylenecek olanı başından söylemek yanlışlığı düşmek değil, ilkesel hareket etmektir. Evet, yeni Politeknik'lere çok ihtiyacımız var.

14 Kasım 1973'te öğrenci gençlik hareketi ne durumdaydı? Hangi talepler ön plandaydı?

1972 yılında başlamıştım üniversiteye. Yükseköğrenim gençliği içinde sokaklara, meydanlara, amfilere taşan bir potansiyel vardı. Bilimsel demokratik eğitim, özerklik, polisin okullardan çekilmesi, üniversite seçimlerinin özgürce yapılması, örgütlenme özgürlüğü vb.

1973 yılında gençlik hareketi yükselişe geçmişti. Cuntanın eğitim politikalarına yönelik tepkiler, boykot ve işgallere dönüşüyor, geniş bir kitle harekete geçiyordu. Cuntayı rahatsız eden taleplerin başında, seçimlerin özgürce yapılması istemi vardı. Öğrencilerin kararlı ve örgütlü tutumları nedeniyle iki okulda özgürce seçimler yapılmış ve alternatif listeler kazanmıştı. Bu okullardan biri Harita ve Kadastro Mühendisliği Fakültesi'ydi. Cunta terörü ve politikalarının iki okulda kırılmış olması moralleri yükseltmiş, kendimize olan güveni artırmıştı. Öğrenciler artık cunta güçleriyle karşı karşıya gelmekten korkmuyordu. Her etkinlik ve tepki, saldırılara hedef olmak anlamına geliyordu.

Sifis Kafkalas

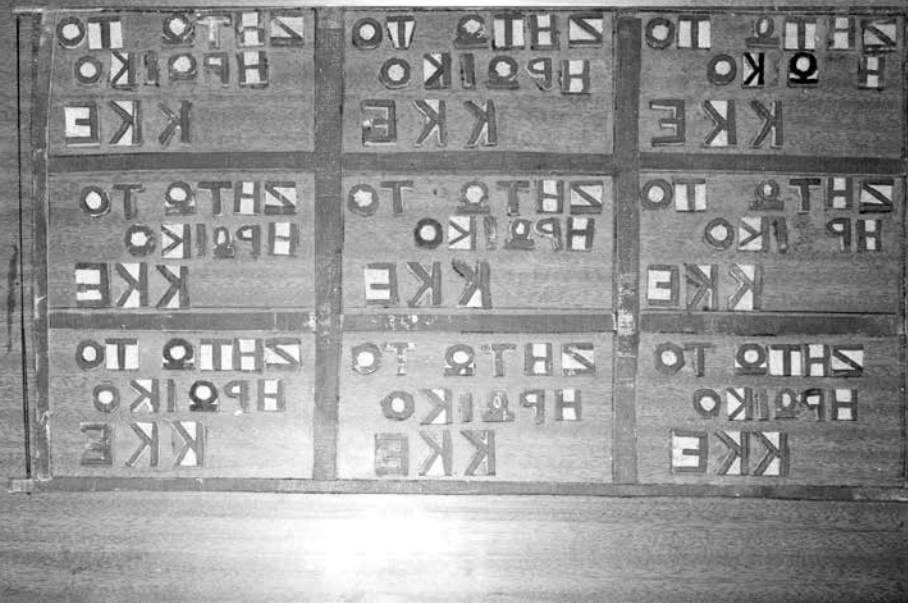
Örneğin 1973 yılının Ocak ayında cunta güçleri Politeknik’e saldırmıştı. Amaçlarının gözdağı vermeye ve terörle baş eğdirmeye yönelik olduğu belliydi. Ancak beklediklerini bulamamışlardı. Tüm binalarda, amfilerde, merdivenlerde göğüs göğüse çatışmış, operasyonun başından sonuna kadar “Kahrolsun cunta” sloganları atarak okulu terk etmemiştik.

Hatta o gün bana pahalıya patlayan bir yanlışlık yapmıştım. Polis saldırınca hemen dekanlığa yönelmiştim. Amacım dekanlığa gidip saldırıyı protesto etmek ve hemen müdahale etmelerini talep etmekti. Dekanlık toplantı halindeydi. Konuşmaya fırsat kalmadan kendimi yerde buldum. Adeta linç ettiler. Ağzım gözüm kanlar içinde kaldı...

Sanırım Hukuk Fakültesi işgali de aynı günlerde olmuştu?

Evet doğru. İşgal 21 Şubat’ta başlamış ve üç gün sürmüştü. Üzerinde çok durulmayan ve bugün bilinmeyen bir şeyi söyleyeyim. Aslında bu eylemlerin çoğunda esas rolü, yerel gençlik örgütlenmeleri oynuyordu. Bu ne anlama geliyor, onu biraz açmak istiyorum.

Öğrencilerin sendikal ya da politik olsun tüm örgütlenme çabaları cuntanın saldırılarına hedef olmak anlamına geliyordu. Ağır cezalar veriliyor ve yaptırımlar uygulanıyordu. Yunanistan’ın hemen her şehrinden öğrenciler vardı okulda. Bu durumda öğrencileri yerel temelde bir araya getiriyorduk. Örneğin ‘Giritliler Yardımlaşma Koordinasyonu’, ‘Selanikliler Birliği’, ‘Patralılar Yardımlaşma ve Dayanışma Koordinasyonu’ vb. Bu örgütlenmeler oldukça kitleseldi. Hemen her genç birliklerden biri içinde yer alıyordu. Aynı zamanda bir araya gelmenin ve ortak faaliyet sürdürmenin yasal zeminini oluşturuyorlardı. 1972-1973 yıllarında yapılan kitlesel gösterilerin gerçekleştirilmesinde ve tepkilerin örgütlenmesinde bu birlikler önemli rol oynadılar.

Politeknik Direnişi sırasında kullanılan lastik baskı kalıbı.
"Yaşasın kahraman KKE" yazıyor. (Foto: Rıza Özlütaş)

Kuşkusuz politik ya da sendikal gençlik örgütleri de vardı değil mi?

Elbette vardı. Yerel birlikler bizim yasal örgütlerimizdi diyelim. Politik örgütlenmeler bütünüyle illegaldi. Sendikal örgütlenmelerin durumu ise döneme göre değişiyordu. Onlar da tam legal örgütlenmeler değildi. Çoğu zaman illegal bir yapıları vardı demek daha doğru olur.

Cuntadan sonra dağıldı mı bu birlikler?

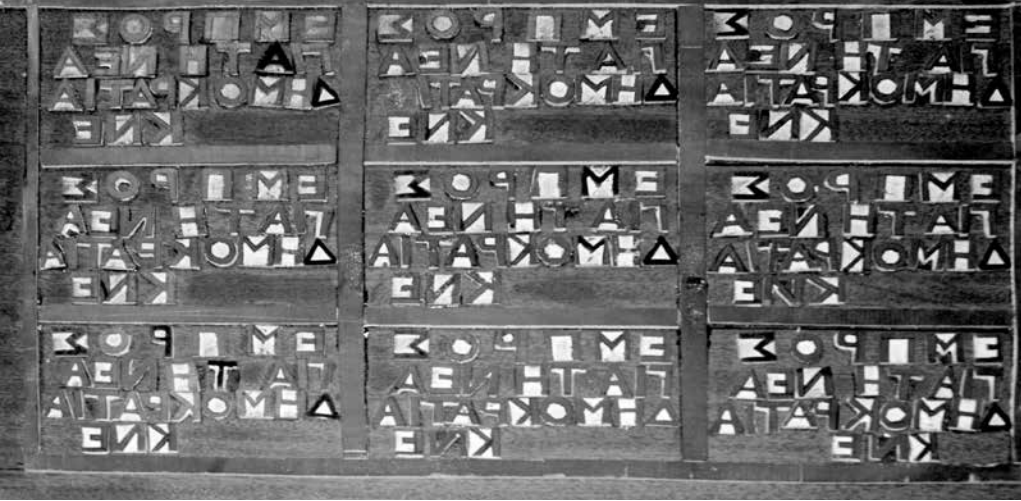
Ne yazık ki cuntadan iki, üç yıl sonra tümü dağıldı. Cuntaya karşı bu kadar önemli bir rol oynamalarına rağmen bugün bu birlikler pek hatırlanmıyor. Yeni nesil bilmiyor bunları! Bu birlikler içinden birçok doğal gençlik önderleri de çıktı. Örneğin mücadele ve kararlılığıyla bilinen İuanna Karisyan, 'Giritliler Birliği'nin başkanıydı.

Georgios Papandreu'nun ölüm yıldönümünde yüz binlerin sokaklara çıkması halk hareketi açısından ne ifade ediyordu?

Evet, 4 Kasım 1973'te Georgios Papandreu'nun ölümünün beşinci yıl dönümü dolayısıyla on binlerin katıldığı bir gösteri yapılmıştı. İşçiler, emekçiler, gençler, esnaf, sokaklara çıkmış demokrasi ve özgürlük talebini haykırmışlardı. Cunta, halk hareketinin bu potansiyelini hafife alan bir görünüm oluşturma çabası içindeydi. Ama panik havası da gizlenemiyordu. Özgürlük ve demokrasi talebinden taviz vermeyen bir tutumun giderek yaygınlaşmakta olduğu pratik olarak da ortaya çıkmıştı. Atina savaş alanına dönmüş, sokaklarda barikatlar kurulmuştu. Patlamaya hazır birikmiş bir öfke vardı. Kısacası Politeknik'te çıkan kıvılcım sokakların yanmasına neden oldu.

Politeknik Direnişi nasıl başladı? Var mıydı işgal düşüncesi?

Ne işgal düşüncesi vardı ne de böyle bir öneri. Hukuk Fakültesindeki eylemden sonra topluca Politeknik'e gitmiştik.

Lastik baskı kalıbı. Altında Yunanistan komünist partisinin gençlik örgütü olan KNE imzası var. "Demokrasi için mücadeleye" yazıyor.
(Foto: Rıza Özlütaş)

Amacımız toplantı yapmaktı. Takvim 14 Kasım Çarşamba gününü gösteriyordu. Mühendislik fakültelerinin çoğu genel kurul toplantısı için çağrılar yapmıştı ve ortalık oldukça gergindi. Genel kurul toplantılarının esas gündem maddesi, okul yönetimleri için yapılacak olan seçimlerdi. Seçimlerin özgürce yapılması ve okullarda devlet terörüne son verilmesi isteniyordu.

Bu arada bazı öğrenci gruplarının sadece o gün için Politeknik'te kalma önerileri yaptığını hatırlıyorum. Amaç, genel kurul toplantılarını bitirmek ve ortak bir karar almaktı. Bütün öğrenci örgütleri var olan gidişattan dolayı huzursuzluklarını dile getiriyordu. Bir arayış vardı. Herkes eylemlerin yaygınlaştırılmasından yana bir tutum içindeydi. Daha çok yürüyüş, propaganda ve ajitasyon faaliyetleri, kitlesel protestolar vb. konuşuluyordu.

Bu arada okulun bahçesine çıkmış olan bazı fakültelere bağlı öğrenciler sloganlar atmaya başlamıştı. Çok geçmeden polis okulu sardı. Giriş, çıkışlar yasaklanmıştı. Tabii kaçınılmaz olarak çatışmalar başladı. Çatışmaların başlamasıyla toplantıda bulunan tüm fakülteler dışarı çıkmıştı. Zincirlerinden boşanmış gibiydi öğrenciler. Birden değişmişti atmosfer. Sanki ortak bir karar vardı ve herkes sabırsızlıkla direniş anının gelmesini beklemişti. Kendiliğinden bir işbölümü oluşmuştu. Birileri elle yazılan kuşlamalar hazırlıyor, diğerleri okulun parmaklıklarına asılarak talepleri sıralıyor, ötekiler güvenlik önlemleri alıyordu. Yani koşturmayla ve görev üstlenmeyen yok gibiydi.

Direniş başladığında siz ne görev üstlendiniz?

Ben propaganda ve ajitasyon yapan gruplar içindeydim. Daha çok küçük el ilanları yazıyordum elle. Baskı olanağımız yoktu. Daha çok “Kahrolsun faşizm”, “Kahrolsun devlet” vb. sloganlar yazıyordum. Hatırlıyorum bir ara direnişin önderlerinden İuanna Karitsian adındaki genç kadın yanıma geldi yazdığım sloganlara baktı ve: “Nedir bunlar! Kahrolsun cunta! ABD dışarı, NATO

dışarı! Cuntayı yıkana kadar genel grev genel direniş! sloganlarını yaz!” dedi. Hemen işe koyuldum ve söylediği sloganları yazmaya başladım. Elle kuşlama, afiş, bildiri ne kadar yazılabilirdi ki... Arkadaşlar durmadan sıkıştırıyordu: “Daha hızlı, daha hızlı!” Sonradan baskı makinesi çalıştırılınca bu defada parmaklıkların arkasından halka yönelik konuşmalar yapmaya başladım.

Bütün sol örgütler direniş içinde yer aldılar mı?

Bütün örgütler vardı. Yunanistan Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi Marksist- Leninist, Maoçu Yunanistan Devrimci Komünist Hareketi, Troçkistler, anarşistler, Andreas Papandreu’nun kurduğu Tüm Yunanistan Kurtuluş Hareketi, Yunanistan Sosyalist Hareketi, Yunanistan İç Komünist Partisi vb. Bunlardan bazıları oldukça kitleseldi. Örneğin Yunanistan Komünist Partisi’nin gençlik örgütü olan Komünist Gençlik. Komünist Gençlik, Alternatif EFEE adı altında örgütleniyordu.

Grupçu tutumlar ortaya çıktı mı?

Kesinlikle çıkmadı. Arada bir parazit yapanlar oluyordu. Örneğin polisle açıkça çatışmayı savunanlar vb. Ama ana kitleyi oluşturanlarda, gerçekten grupçu bir tutum gözlemlenmedi. Herkes omuz omuza direniyordu. Tek yürek, tek yumruk olunmuştu. Birçok öğrenci bu dayanışma ve birlikten etkilenmişti. Çünkü birlik sorunu herkesin talebiydi. Bir de direniş alanında sağlanan birlikler çok anlamlı ve çok sağlamdır. İnsanın yüreğini ısıtır. Gücünü ikiye katlar.

Siz hangi örgüt üyesiydiniz?

Yunanistan Komünist Partisi gençlik örgütü (KNE) üyesiydim. KNE diğer gençlik örgütleri gibi illegal bir örgüttü. Okullarda sendikal tipte örgütlenmeler vardı. KNE olarak içinde örgütlendi-

ğımız Alternatif EFEE, sendikal tipte bir örgütlenmeydi. Tüm öğrenciler EFEE'nin doğal üyesi sayılıyordu. Kararlar demokratik bir tarzda alınıyordu. Öğrencilerin ortak iradesini ve taleplerini içeren bir örgütlenme biçimi olduğundan oldukça ilgi çekiyordu.

İşgal kararının alındığı genel kurul toplantısında sol hareketlerin hemen hepsi işgal eylemini, Yunanistan'daki işçi, emekçi ve gençlik hareketinin subjektif durumuna denk düşmeyen “üst mücadele biçimleri” olarak değerlendirmiş ve işgalden yana açık bir tutum almamışlar. Neye dayanarak bunu söylüyorlardı? Tersini savunanlar var mıydı?

Evet vardı, ama genel olarak protesto eylemlerini aşan mücadele ve direniş biçimleri genel halk ve emekçi hareketinin durumuna denk düşmeyen biçimler olarak değerlendiriliyordu. Genel direniş şartlarının olmadığı söyleniyordu. Halk ve emekçi hareketi dönem dönem yükselişe geçse de, cuntanın yıkılmasını merkezine alan direnişlere dönüşmemişti. Dolayısıyla Politeknik Direnişi'nin halk ve emekçiler tarafından sahiplenilmemesi durumunda yenilgiyle sonuçlanacağı endişesi, işgal konusunda temkinli açıklamalara neden oluyordu. Yunanistan Devrimci Komünist Hareketi (EKKE) genel grev ve genel direniş çağrısı yapan bir hareketti. Politeknik Direnişi sırasında da açıkça işgalden yana bir tutum almışlardı.

Politeknik, bardağı taşıran son damlanın düştüğü bir andı. Siyasi hareketler işgale katılmadıkları ya da katılmayacakları doğrultusunda bir karar alsalardı eminim bu karara kimse uymazdı. Biz KNE olarak, çok sonraları, partinin direnişe tereddütlü yaklaş-tığını öğrendik.

Direnışin daha başında ortaya konan halkla bütünleşmek gerektiği tutumu direniş konusundaki kuşkulardan mı kaynaklanıyordu yoksa genel olarak kitlelerin mücadele ve gücüne duyulan inançtan mı?

Yok, kitlelerin desteğini alamayan direnişlerin ya yenilgiye uğrayacağı ya da marjinalite sınırları içinde kalıp harekete bir katkı sağlayamayacağı herkes tarafından genel kabul görüyordu. Bu konuda Yunanistan'ın yakın tarihinde oldukça öğretici deney ve tecrübeler bulunuyor. Kitlelerin desteğinden yoksun hiçbir hareket toplumsal mücadele içinde tayin edici roller oynamamıştır. Oynayamamıştır. Bu görevi ancak örgütlü ve kitlesel hareketler yerine getirebilir. Politeknik Direnişi'nin başından sonuna kadar halk hareketinin bir parçası olduğumuzu ısrarla söyledik ve halkı mücadeleye çağırdık. Cuntaya karşı başlatılan sınırlı bir gençlik direnişinin ciddi kazanımlar elde edemeyeceği açıktı.

Değirmeden geçemeyeceğim başka bir nokta daha var: Orta öğrenime bağlı gençler direniş içinde önemli roller oynadılar. Çağrımıza en önce onlar cevap verdi. Hem okul içinde hem dışarıda direnişler içinde yer aldılar.

On binlerce emekçi okulun önüne dolduğunda ve sonrasında sokaklarda çatıştığında içeride nasıl bir hava oluştu?

Gerçekten o anki duyguları ifade etmek zor. Yüksek bir moral vardı. 'Eylem nasıl biterse bitsin başarıya ulaştı' diyenlerin sayısı az değildi. Yalnız kalmamış, kitlelerle kucaklaşmıştık. Aramızdaki kenetlenme daha bir artmış delice bir cesaret gelmişti herkese. Daha bir kararlılıkla direniyorduk.

Sanırım cunta saldırmaya cesaret edemez diye bir düşünce hâkimmiş. Özellikle halk desteği sağlandıktan sonra...

Cuntanın bütünüyle sessiz kalacağını kimse beklemiyordu. Saldıracaklarını, tutuklamalar olacağını vb. düşünüyorduk. Tanklarla saldıracaklarını düşünmemiştik. Daha doğrusu direnişin bir halk ayaklanmasına doğru gelişeceğini hesaplayamamıştık. Halk sokaklara döküldüğünde ve "Bu gece cunta gitmeli!" dediğimizde artık her şey olabilirdi. Yani tanklar da ortaya çıktığında

artık durumun kesin bir hesaplasmaya dönüşmekte olduğu belli oluyordu. Yani direnişin son günü, sabaha doğru katliam yapabileceklerini artık hesap edebiliyor, dolayısıyla katliama yol açabilecek tutumlardan kaçınmaya çalışıyorduk.

Saldırı olmasaydı işgali devam ettirmeyi düşünüyor muydunuz?

Eylemi bir yerde bitirmek gerekiyordu. Genel düşünce bu yöneydi. Halk bize sahip çıkmış, taleplerimiz duyulmuştu. Uygun bir saatte dışarı çıkmayı ve halkla birlikte meclisin bulunduğu Sintagma Meydanı'na yürümeyi düşünüyorduk. Tabii bu düşüncede olmayan ve çıktığımızda saldırıya uğrayacağımızı söyleyenler de vardı. Bir başka düşünce de işgale devam etmek ve tüm ülke geneline çağrılar yaparak halkı Atina'ya indirmekti. Seçenekler bunlardı.

Dışarıdaki gelişmelere ilişkin sağlıklı bilgiler alıyor muydunuz?

Evet, belli bir saate kadar alıyorduk. Gelip geçenler bilgi veriyordu. Dışarı gönderdiklerimiz vardı. Kısacası, son geceye kadar bilgi akışı vardı. Teyit edilemeyen bilgiler öğrencilerle paylaşılmıyordu. Halktan insanlar geliyordu. Ellerinde ya da sırtlarında taşıdıkları ihtiyaç malzemelerini bırakıyor, bildiklerini anlattıktan sonra oradan ayrılıyorlardı. Bu görüntülerin bende oldukça duygusal izler bıraktığını eklemek istiyorum. Bizimle dayanışma içinde olduklarını heyecan içinde anlatıyorlardı. Onların heyecanı yanında bizimkine heyecan bile denemezdi. Hepsini tek tek kucaklamak geliyordu içimden. Propaganda yapan birimin içinde olduğum için çok sayıda kişi ile yüz yüze gelmiş, konuşmuştum.

Politeknik Direnişi kırıldıktan sonra gençlik içinde nasıl bir atmosfer oluştu?

Öncelikle polisten kaçan ve saklanan çok sayıda genç vardı. Yani illegal yaşama başladılar. Ben çok ön plana çıkmamış biri

olduğum için hakkımda bir arama ya da soruşturma kararı yoktu. Tanklar içeri girdiğinde okuldan ayrılmayı başaran epeyce öğrenci vardı. Ben de onların içindeydim. Sol hareketlerin hemen hepsi Politeknik Direnişi'nin yenilgiyle sonuçlandığı konusunda hemfikir. Diğer yandan genel olarak halk ve emekçi potansiyelini açığa çıkaran bir direniş olarak değerlendiriliyordu.

Elbette halk hareketini ve sahip olduğu dinamikleri göremeyen kesimler, cuntanın başlattığı demokratikleşme sürecinin önüne geçildiğini söylüyordu... Direnişin cuntacı generallerin yeni planlarının uygulanmasına dolgu malzemesi olduğu da yaygın olarak söyleniyordu. Bu kesimlerin içinde sosyal demokratlar, sağcı liberal oluşumlar, aydınların bir kesimi, halk hareketi ile bir ilişkisi olmayan tabela örgütler vb. vardı. Kuşkusuz bu söylemler gençliği etkiliyordu. Gerçekten direniş halk hareketine değil de cuntayı devam ettirmek isteyen radikal generallere mi yaradı gibi soru işaretleri oluşmuştu. İoannidis cuntasının işbaşına gelir gelmez uygulamaya soktuğu devlet terörü bu yöndeki söylemleri daha da güçlendiriyordu.

Kısacası on binleri sokaklara döken bir direniş yaşanmıştı ama hemen ertesinde cuntanın yerini başka bir cuntacı kliğin alması direniş ruhuna karamsarlıklar da katmıştı. Ancak bu çok uzun sürmedi. Örneğin yeni cuntadan iki-üç gün sonra Politeknik'te oldukça güçlü bir protesto gerçekleştirmiştik. Sloganlar atılmıştı ama parmaklıklara yanaşan yüzlerce öğrencinin alkışlarla protesto eylemi yapması havayı yeniden değiştirmeye yetmişti. Mücadele içinde atılan kararlı adımlar her zaman önemli bir rol oynar. Bunu yaşayarak öğrendik.

Politeknik Direnişi'nden sonra "tek yol silahlı mücadele" diyerek kitlelerin devrimci rolünü yadsıyan kesimler çıktı mı?

Evet çıktı. Ama çok cılız bir akım olarak kaldılar.

Cuntanın yıkılmasına halk hareketi değil de Kıbrıs'taki gelişmelerin neden olduğu söyleniyor. Bu söylem gerçeği ne kadar yansıtır?

Evet, bu söylemi önce cuntacı çevreler, arkasından sermaye partileri savundu. Bugün bile savunular var. Cuntayı yıkan halk hareketinin ve mücadelesinin içini boşaltmak için gündeme getirildiği açık. Kıbrıs çıkarması gerçekten önemli bir faktör oldu, ama cuntanın yıkılmasına neden olan esas faktör değildi. Kıbrıs sorunu süreci hızlandıran bir gelişmeydi. 73 yılında ciddi bir ekonomik ve politik kriz vardı. Cuntanın uygulama ve yasalarını kâğıt üzerinde bırakan ciddi bir halk hareketinin olduğu ve genel bir direnişe doğru ilerlediği cuntacı güçler tarafından bile gizlenemiyordu. Politeknik’le doruğuna çıkan direnişler ve Kıbrıs’ın işgal edilmesi İoannidis cuntasını yönetemez duruma getirmişti. Yıllarca Yunan halkını milliyetçi söylemlerle oyalayanların emperyalizmin çıkar ve politikalarının piyonları olduğu kanıtlanmış, etkileyip harekete geçirdikleri toplumsal taban dağılmıştı.

Cuntadan hesap soruldu mu?

Bir yere kadar evet. Örneğin elebaşları yargılandı ve layık oldukları cezalar verildi. Çoğu cezaevlerinde öldü. Ama derinlere inilmedi. Burjuva demokrasisi kuruldu fakat geçmişle hesaplaşmadan kaçınıldı. Başka bir örnek: Kıbrıs dosyası hiç açılmadı. Cuntanın gelişinde ve 7 yıllık süreç içinde ABD ve NATO’nun rolü teşhir edilmedi. Yıllar sonra ancak bazı arşivlere ulaşıldı ve belgeler teşhir edildi.

Nasıl bir miras bıraktı Politeknik?

Politeknik çok büyük bir miras bıraktı. Ulusal kurtuluş cephesinin, ulusal kurtuluş ordusunun bıraktığı miras neyse Politeknik de odur. Bu nedenle bugün bile en çok atılan sloganlardan biri “EAM-ELAS, Politeknik” sloganıdır. Emperyalizme ve faşizme karşı verilmiş bir mücadele ve direniştir. Egemenlere karşı bir başkaldırıdır. Politeknik’te atılan “Ekmek, eğitim, özgürlük” sloganı hâlâ güncelliğini koruyor ve ezilenlerin sınıfsal taleplerini dile getiriyorsa, o

zaman yeni Politeknik'lere ihtiyacımız var demektir. Özgürlük ve sınıfsal kurtuluş mücadeleleri var oldukça dünyanın her yerinde yeni Politeknik'ler de olacaktır. Burjuva tarihçiler ve politikacılar varsın Politeknik döneminin bittiğini ve kapandığını savunup dursunlar! Diyalektik materyalizmi savunanlar için Politeknik 'tarih' değil, tekerrürü kaçınılmaz olan bir sınıf tavrıdır.

POLİTEKNİK RADYO İSTASYONUNUN YAYIN AKIŞI

Politeknik Direnişî sırasında öğrenciler tarafından kurulan radyo istasyonu kuşkusuz bu direnişte büyük bir rol oynamıştı. Kitlelerle bağ kurulmasında, kamuoyu oluşturulmasında ve direnişin örgütlenmesinde tartışmasız bir yeri olan radyo istasyonunun “Burası Politeknik... Burası Politeknik!” diye başlayan yayın akışı, bu direnişin unutulmaz bir ayrıntısı olarak yer alıyor belleklerde.

Zulüm ve korkunun sokaklarda kol gezdiği bir süreçte 24 saat bangır bangır cuntaya karşı mücadele etmeye çağıran yayınlar, halkta, işçi ve emekçiler içinde, gençlik kesimlerinde moralleri yükseltmiş ve korku duvarında gedikler açmıştı.

Her yıl 15 Kasım’da başlayan ve 17 Kasım’da yapılan kitlesel yürüyüşle Amerikan Büyükelçiliği önünde son bulan anmalar süresince megafonlardan haykıran “Burası Politeknik!” sesi hâlâ insanların tüylerini diken diken etmektedir. Makineli tüfek seslerini yırtarak direnişe çağrı yapan anonslar ve açıklamalar yüzlerce sayfayı doldurmaktadır.

Burası Politeknik... Burası Politeknik!

Bütün halkımızı, işçi ve emekçileri sokaklara cuntaya karşı özgürlük mücadelesine katılmaya çağırıyoruz! Cuntaya karşı mücadele edelim... Faşizme karşı mücadele edelim... Yaşasın özgür Politeknik, yaşasın özgür Yunan halkı! ... Mücadele saati gelip çatı. Mücadele eden gençlikle dayanışmak için semtleri boşaltıp Atina merkezine gelin. Bugün cunta gidecek... Bugün faşist yönetim yıkılacak!

Özgürlük ve demokrasiye inanarak mücadele etmemiz gerekir. Politeknik'te bulunan binlerce genç sizi Politeknik'e, mücadelemize destek olmaya çağırıyor. Bizi dağıtmazlar... Bize bir şey yapamazlar! ...

Burası Politeknik... Burası Politeknik!

Atina halkı olası tehlikelere karşı kurduğumuz revirde tıbbi malzemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Getirdiğiniz malzemeleri kapıdan ya da parmaklıklardan bize teslim edebilirsiniz.

Atina halkı! Birlikte hareket edersek hiçbir güç bizi durduramaz. Güçlerimizi birleştirirsek bu zaferi kazanırız!

Politik mahkûmlar gönderdikleri mesajla öğrenci gençliğin yanında olduklarını, halkın mücadelesi ile dayanışma içinde bulunduklarını belirtiyorlar. Köleliği kabul etmeyen biz gençler, göğsümüzü siper ederek bu mücadeleye atılıyoruz. Güçlerimizi birleştirmek hepimizin mücadele karşısındaki borcudur. Halk karşıtı diktatörlüğe karşı sesimizi ve güçlerimizi birleştirelim!

Dikkat! Dikkat! Acele oksijen tüplerine ihtiyacımız var. Elinde oksijen tüpü olanlar ya merkezi kapıdan ya da uygun yollardan Politeknik'e göndersinler.

Atina Halkı! ... Çağrımıza cevap verdiğiniz için çok teşekkür ederiz. Okula devamlı tıbbi malzeme akışı olmaktadır. Aynı zamanda gücümüzü, çağrımıza uyarak okulun çevresine gelen binlerce kişi ile birleştirmiş bulunuyoruz. Okulun çevresinde gösteriler yapılıyor!

Atina halkı! Burası Politeknik... Burası Politeknik!

Şu anda okulun çevresinde binlerce kişi toplanmış ve gösteri yapıyor. Demokrasi için, halkın egemenliği için, haklı mücadelemiz için herkesi Politeknik'e, herkesi meydana çıkarmaya çağırıyoruz.

Medya kuruluşları mücadelemizi karalamak için kampanya başlatmış bulunuyor. Haklı mücadelemizi karalamaya çalışıyorlar. Fakat amaçlarına ulaşamayacaklar! Halka yalan söylüyorlar.

Biz 6 yıllık cunta süresince yayın yapan tek özgür radyo istasyonuyuz. Yunanistan genelinde halkımızın sokaklara döküldüğü haberleri geliyor. Selanik'te üniversitelerde işgaller başlamış. Patra'da da üniversite işgal edilmiş. Atina da olduğu gibi bu büyük şehirlerde de halk sokaklara çıkmış gösteriler yapıyor...

Cuntanın yıkılması için mücadele edin!

Burası Politeknik... Burası Politeknik!

İçeride çok sayıda yaralı var. Uluslararası Kızılhaç temsilcilerini göreve çağırıyoruz. Yaralılardan durumu ciddi olanlar var... Mücadeleye devam edeceğiz. Oluşan durum halkımızın yararınadır. Hepimiz, herkes özgürlük ve demokrasi mücadelesine! ... Faşizme karşı, cuntaya karşı, diktatörlüğe karşı!

Uluslararası Kızılhaç temsilcisini çağırıyoruz. Acele kana, morfine ve diğer ilk yardım malzemelerine ihtiyacımız var! ... Okulun içinde ve dışında olan tüm doktorları revire çağırıyoruz!

Burası Politeknik...! Uluslararası Kızılhaç örgütünü yaralıları almaya çağırıyoruz!

Burası Poiteknik... Burası Politeknik!

Polislerin okulun çevresinde camları kırdıkları ve dükkânlara zarar verdikleri haberlerini alıyoruz. "Vandalistler" ve "anarşistler" tahribat yaptılar propagandası için yapıyorlar bunları. Biz ne anarşistiz ne de vandalist. Biz özgür bir Yunanistan için mücadele ediyoruz! ...

Şu anda Omonia Meydanı'nda toplanan binlerce kişi polisle çatışıyor... Patission ve Aleksandras kavşağında halk polislere karşı geri adım atmıyor! ... Herkes direnişel!

Silahsızız... Silahsızız! Tek silahımız özgürlüğe olan inancımızdır... Tek silahımız çıplak göğsümüzdür! Makineli tüfeklerinize göğsümüzü siper ederek direneceğiz!

Asker kardeşlerimizin kardeş kanı akıtacaklarına, bize el kaldıracaklarına, bize kurşun sıkacaklarına inanmıyoruz! Atina meydanlarında ve caddelerinde tanklar var. Bize saldırmayı planlıyorlar!

Burası Politeknik... Burası Politeknik!

Asker kardeşlerimiz... Biz kardeşiz... Bizi öldürmeyin! Halkımız sokaklara çıkarak kendini tankların önüne atıyor! Barikatların arkasında direniyor! Halk bizimle. Cunta silah gücüyle ayakta duruyor...

Burası Politeknik... Burası Politeknik!

Herkes bu gecenin sabahında halkın egemenliğinin olduğu bir Yunanistan görmek istiyor... Patisyon Caddesi'nin sağında ve solunda direnişler devam ediyor.

Şimdi içeri giriyorlar! Her yerden ateş ediyorlar! ... Halkımızı dayanışmaya çağırıyoruz!

Değerli dinleyiciler, yayınıma kısa bir süre ara veriyoruz. Az sonra! ...

Radio istasyonundan duyulan son açıklama buydu...

CUNTA İÇİNDEN CUNTA

Politeknik’le başlayan ve tüm ülkeye yayılan direnişler, Papadopoulos cuntasını ve sözde “liberalleşme” politikalarının ilk adımı olarak kurulan Merkezîni hükümetini zor durumda bırakmıştı. Tank ve top gücüyle sokaklarda kurulan hâkimiyet, kitlelerin özgürlük ve demokrasi talepleri karşısında çatırdıyordu. Gençliğin isyanı fabrikalardan, inşaatlardan ve yoksul mahallelerden kopup gelen kitlelerle birleşince “yüzyıl sürer” denen cunta yönetimi kontrolü kaybetme noktasına gelmiş ve paniğe kapılmıştı.

NATO ve ABD cephesinin, soğuk savaşın tüm yoğunluğu ile sürdüğü bir dönemde, Balkanların bu önemli ülkesinde yarılmaması, ciddi bir sorunun ortaya çıkması anlamına gelecekti. Dolayısıyla emperyalist planların sadık piyonlarından biri olsa da halk nezdinde maskesi düşen “Papadopoulos atı” ile yola devam etmek oldukça riskli bir plandı. Zaten yönetimin gelişen halk hareketine rağmen iş başında kalması mümkün de değildi. “At” değiştirmenin zamanı gelmişti.

Politeknik ile başlayan halkın direnişinden bir hafta sonra 25 Kasım’da tanklar yeniden sokaklara çıkıyordu. Meclisi, devlet kurumlarını, genelkurmay başkanlığını ve Papadopoulos’un Atina yakınlarında bulunan Lagonisi adlı sahil kasabasındaki yazlığı abluka altına alınıyordu. Darbecilere karşı darbe yapılıyordu. Cunta içinden cunta!

Papadopoulos ve kurduğu kukla hükümetin başbakanı Merkezîni başta olmak üzere hiç kimse cunta yönetiminde yapılan nöbet değişimine tepki göstermedi. Papadopoulos ve Merkezîni ev hapsinde tutuluyordu.

Darbecilere karşı darbe örgütleyen Dimitrios İoannidis'ti. ESA komutanı İoannidis, Albaylar Cuntası'nın örgütlenmesinde ve sonraki yıllarda aktif rol oynayan ve halka karşı işlenen katliamların ve yapılan operasyonların emrini veren kişilerden biriydi. Darbenin başarıya ulaşmasının hemen sonrasındaki saatlerde sıkı yönetimin devam edeceği açıklamasını yapmış ve hemen yeni hükümeti açıklamıştı.

General Fedon Gizikis'i Cumhurbaşkanı, Adamantios Andrucopulos'u ise Başbakan olarak atamıştı. Gizikis uzun yıllardan beridir cunta yönetiminin emrinde çalışmış bir generaldi ve Politeknik Direnişi sırasında Atina'daki askeri kuvvetlerin komutanlığını yapıyordu. Andrucopulos ise Amerika ve Yunan çifte vatandaşlığı olan Amerika'da eğitim görmüş bir avukattı. Gerici tutumlarıyla biliniyordu. Papadopoulos cuntası işbaşına geldiğinde uzun süre işçileri bakanlığı yapmıştı.

İoannidis, herhangi bir devlet görevi üstlenmemiş, cuntanın perde arkasındaki güçlü kişisi olarak kalmayı tercih etmişti. Kuşkusuz bu tercihte halk muhalefetinden duyulan korku vardı. Oluşan konjonktürel durumda, bir Yunan deyiimiyle "Pamukla kesmeyi" daha uygun buluyordu. Kitlelerin gözünde İoannidis ve Papadopoulos arasında hiçbir fark yoktu. İoannidis, Papadopoulos cuntasının, 1967 devriminin (21 Nisan Albaylar Cuntası) hedeflerinden saptığını savunuyordu. İoannidis'e göre ülkenin komünizm tehlikesinden kurtulması ve tehditlen arındırılması için en az yirmi yıla ihtiyaç vardı.

3 Şubat 2002 tarihinde, darbe yıllarına ilişkin arşivlere ulaşmış olan günlük TO VİMA gazetesi, Amerikan konsolosluk yetkililerinin İoannidis için hazırladığı raporu sayfalarına taşımıştı:

"İoannidis, Papadopoulos'un iktidarda kaldığı sürenin demokratik bir sürecin başlaması için ihtiyaç duyulan süreden çok az olduğunu savunuyor ve Yunanistan parlamenter sistemlerinin yarattığı lekelerden kurtulabilmek ve demokrasiye geçiş girişimlerini başlatmak için en az 10-20 yıla ihtiyaç olduğuna inanıyor."

Papadopoulos ve Ioannidis. Ioannidis, Papadopoulos'un sağ kolu olan kontracı bir generaldi ve CIA'nın emrinde çalışıyordu. Basın önüne hemen hemen hiç çıkmaz, hep perde arkasında kalırdı. "Gölge general" olarak adlandırılması bundandı.

Darbe içinde darbe yapıldığında dönemin ABD'nin Atina Büyükelçisi Henry Tasca, State Department'a şu raporu göndermişti:

“İoannidis, Kasım 73'te yaşanan Politeknik olayları sonrasında oluşan politik istikrarsızlığı, Papadopoulos tarafından başlatılan liberalizm sürecinin önünü kesmek için fırsat olarak değerlendirdi ve darbe girişimini başlattı. İoannidis'in 1974'te yapılacak seçimler sırasında harekete geçmesi bekleniyordu.

İoannidis ve Papadopoulos arasındaki anlaşmazlık, 1968 yılında yapılan referandum sırasında ortaya çıkmıştı. İoannidis, anayasa için yapılan referanduma karşı çıkmıştı. O günden bu yana Papadopoulos yönetimini eleştiriyor ve skandallarla suçluyor. Ayrıca yönetim dışındaki politikacıların ülkenin geleceğine yönelik sürece dâhil olmasını 1967 devriminden uzaklaşma olarak değerlendiriyor.”

Oluşan “politik istikrarsızlığın” halk hareketini temsil edecek politik bir yönetimle aşılması, ABD-NATO cephesinin Yunanistan'dan yarılması demektir. Bu durumda yeni bir cunta dışında başka alternatif görünmüyordu. Halkın nezdinde teşhir olmuş ve halk desteğini bütünüyle kaybetmiş cuntayı, yeni bir cunta ile değiştirmek; seçenek buydu.

Henry Tasca, 1971 yılında Amerikan kongresine gönderdiği raporda, Yunanistan için başka bir yönetimin mümkün olmadığını anlatmıştı: “Yunanistan'da izlediğimiz politika dışında başka bir politika izlenemeyeceğinden eminim. Sanırım bu politika hayati önemdeki ulusal çıkarlarımızla tam olarak örtüşmektedir.”**

Amerika ve NATO'nun desteğini alan İoannidis cuntası, yol arkadaşlığı yaptığı Albaylar Cuntasını hedefe koyarak halka, “ülkenin ve milletin çıkarları” için haksızlık ve skandallarla savaşılacağı doğrultusunda mesajlar gönderiyordu.

* (CIA. Dimitrios İoannidis, Chief of the Military Police, Greece. 7 January 1974)

** TO VİMA gazetesi; *Amerikan'ın Yunanistan Büyükelçileri*; 26.04.1998 tarihli sayı.

Papadopoulos cuntasının basın bürosu gibi çalışan “Elefteros Kozmos” (Yeni Dünya) adlı günlük gazete, yeni darbe ile beraber hemen Papadopoulos’a karşı tutum almış ve yeni cuntanın perde arkasındaki lideri İoannidis’i “Toplumsal kesimler içinde ayırım yapmayan, halka karşı ılımlı” lider olarak göstermek için propagandaya başlamıştı. Bir zamanlar Papadopoulos hakkında da aynı övgüleri dile getiren gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Savvas Konstantopoulos, yeni ‘efendisi’ için eski efendilerinin kirli çamaşırlarını pazara çıkarma yarışına katılarak yeni cuntaya sadakatini gösteriyordu: “Üzgünüm ama bir başka yakıcı sorunu dile getirmek zorundayım. Yeni bir kısır döngü başladı. Kişisel rüşvetler, destekler, akrabaların yükselişi ve daha sayılamayacak kadar skandal!”*

Albaylar Cuntası’nın üzerinden daha altı ay geçmemişken kirli çamaşırların kokusu her yere yayılmaya başlamıştı. Papadopoulos, armatör Aristotelis Onasis’in Atina yakınlarındaki yazlık villasına yerleşmiş, kardeşleri ve tüm akrabaları devlet kurumlarında üst düzey bürokratlar haline gelmişti. Her biri onlarca ev, villa ve devasa büyüklükte servete sahip olmuştu. Eniştelere ve kayınların yükselişleri parmak ısırtmış, milyar dolarlık kredilerin ardı arkası kesilmemişti.

İoannidis, bu skandalları ortaya dökerek “vitriyi yenileme” hareketini başlatmıştı. Papadopoulos ile birlikte Albaylar Cuntasını gerçekleştiren Nikolaos Makarezos, İoannidis cuntasının arifesinde Başbakan Spiros Markezinis’i ziyaret etmiş, halkın baskı ve skandallar nedeniyle cuntaya sırtını dönmesini ve girilen çıkmazı hatırlatmıştı: “Size acı gerçekleri hatırlatmak göreviyle karşı karşıya bulunuyorum. Tek çıkış yolu Papadopoulos’un istifa etmesi ve sıkıyönetimin kaldırılması ve hemen seçimlere gidilmesidir. Atina’da yapılan bir anketin sonuçlarına dikkat çekmek istiyorum. Halkın %93’ü Papadopoulos’a karşı, %7’si ise ilgisiz.”**

* Karamanlis arşivi, 7. Cilt, Yunanca baskı.

** Real News gazetesi. 25.11.2012.

Görünen o ki İoannidis, CIA'nın gizli kartı olarak bekletilmişti. Papadopoulos'un cunta yıllarında ordudan ayrılıp politikaya atılmamış az sayıdaki askerlerden biriydi. Sonraki süreçlerde etkinliğini artırmış ve Papadopoulos için tehdit durumuna gelmişti. Politeknik Direnişi'nden yaklaşık bir ay önce, Ekim 1973'te Papadopoulos, İoannidis'in emekli edilmesi kararını resmi gazeteye göndermiş, ancak karar hiçbir zaman resmi gazetede yayınlanmamıştı. İoannidis, ordunun en güçlü kişisi olarak yerinden oynatılamamıştı. Henry Tasca'nın İoannidis ve kurulan yeni hükümetle ilgili State Department'a gönderdiği rapor oldukça aydınlatıcı:

“İoannidis sadece darbeyi örgütleyen değil, aynı zamanda inisiyatif tanınan güçlü kişilik olarak kabul ediliyor. Yeni başbakana gelince, burada olduğum yıllar boyunca onu yakından tanıma fırsatım oldu. Samimi, temiz ve utangaç biri. İoannidis'in söylediklerinin dışına çıkmayacağına inanıyorum.”*

Kıbrıs Sorunu ve İoannidis

İoannidis Kıbrıs konusunda da ABD'nin dış politikaları ile çakışan bir düşünceye sahipti ve Makarios'a** karşı yapılan darbenin de mimarıydı. İoannidis, Tasca'ya Kıbrıs'taki gelişmelerin varabileceği iki noktayı anlatmış ve ABD'nin desteğini talep etmişti: “Kıbrıs, ya yavaş yavaş Akdeniz'in Küba'sı olur ya da %80'i Yunanistan ile birleşir.”***

ABD'nin politikası da tam olarak bu yöneydi. Makarios'un yaptığı son açıklamalar ABD'yi rahatsız ediyor ve adaya ilişkin yeni planlar hazırlanıyordu. Makarios, 22 Eylül 1958 tarihinde İngiltere İşçi Partisi milletvekili Barbara Kasl'a verdiği röportajda hem ABD, hem Yunan hükümetinin tepkisini çekmiş, “Varşova Paketi'nin Akdeniz'deki ayağı” olarak damgalanmıştı. Röportajda

* Aynı yerde.

** III. Makarios (1913-1977) – Kıbrıs Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu ve Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı.

*** CIA. Dimitrios İoannidis, *Chief of the Military police*, Greece. 7 January 1974.

Foto 24: Kıbrıs Başpiskoposu ve Cumhurbaşkanı Makarios, "Enosis" politikalarına sırtını dönünce ulusal hain ilan edilmişti.

şöyle diyordu Makarios: “Kıbrıs’ın Yunanistan’a veya Türkiye’ye bağlı olmayan bağımsız bir ülke olduğunu belirtmek isterim.”

Makarios, Kıbrıs Rumları arasında oldukça geniş bir desteğe sahipti ve başlangıçta savunduğu “Enosis” (Yunancada birleşme) politikalarına itibar etmiyordu. “Bu tutum Atina hükümetleri tarafından 180 derecelik değişim olarak değerlendiriliyor ve Papadopoulos, Makarios’u ulusal hain ilan ediyordu.” 16 Ağustos 1960’tan 3 Ağustos 1977’ye kadar Kıbrıs cumhurbaşkanı olan Makarios, 15 Temmuz 1974 tarihinde İoannidis’in Kıbrıslı derin devlet güçleriyle (Kıbrıslı Ulusal Mücadeleciler Örgütü’nün – EOKA–) örgütlediği darbe ile karşı karşıya kalmış, beş gün sonra da Türkiye Kıbrıs’a çıkarma yapmıştı.

Türkiye’nin Kıbrıs’a yaptığı çıkarma İoannidis ve Yunan hükümeti tarafından Amerika’nın “ihaneti” olarak değerlendiriliyordu. Yıllar sonra dönemin Yunanistan Genelkurmay Başkanı Grigoris Bonanos anılarını anlatırken Amerika ve CIA’nın tutumuna ilişkin şunları söylüyordu:

“CIA, Makarios’a karşı darbe yapılması durumunda Türkiye’nin müdahale etmeyeceğini teyit etmişti. CIA’nın Atina masası şefi operasyonun yapılması için teşvik ediyordu.”**

İoannidis’in cezaevinde ölümünden sonra “ELEFTEROS KOZMOS” gazetesi kendisiyle yapılan son röportajı 2010 yılında yayınlamıştı. Röportajda İoannidis, Kıbrıs konusunda ABD ve CIA’yi suçluyordu: “Joseph Sisko ve Henry Kissinger Türkiye’nin Kıbrıs’la ilgili alacağı tutum konusunda beni aldattılar.”

‘Taş Yıllar’ın sonu

23 Temmuz 1974 tarihinde, Papadopoulos cuntasının devamı olan İoannidis cuntası da yıkıldı. Kaçınılmaz sonu hazırlayan iki etken vardı. Bunlardan biri, cuntaları kabul etmeyen ve özgürlük

* ELEFTEROTİPÍA gazetesi, 25 Kasım 2013.

** Aynı yerde.

ve demokrasi talebini yükselten, Politeknik Direnişi'yle beraber büyük bir ivme kazanmış Yunan işçi ve emekçilerinin, genel olarak Yunan halkının mücadelesiydi. Diğeri ise faşist yönetimin saldırgan, milliyetçi propagandalar eşliğinde başlattığı dış politika serüveninin Kıbrıs'ta duvara çarpmasıydı.

21 Temmuz'da Kıbrıs'taki gelişmeler ve halktan duyulan korku nedeniyle seferberlik ilan edilmişti. Ordu içinde de kaos vardı. İoannidis'in, Andrucopulos başbakanlığındaki kukla hükümeti paçavraya dönmüş, kararlar alıp uygulayacak durumda değilken, yeni bir toplumsal patlama yaşanması an meselesiydi. Cuntacılar 23 Temmuz'da, telaş içinde bir araya gelmiş, genel durum değerlendirmesi yapmışlardı. Genelkurmay Başkanı Grigoris Bonanos ve kuvvet komutanları, cumhurbaşkanı Fedonas Gizikis başkanlığında yapılan toplantıda, iktidarı sivillere devretmek dışında başka bir alternatif kalmadığı konusunda hemfikir. Toplantı bittikten hemen sonra İoannidis çağrılmış ve kendisine alınan karar iletilmişti. İoannidis karara itiraz edecek, tepki gösterecek durumda değildi.

Öğlen saat iki sıralarında cumhurbaşkanı 1967 yılında yasak ve baskılarla devre dışı bırakılan sivil politikacıları, oluşan durumu değerlendirmek üzere toplantıya çağırılmıştı. Toplantıya Yunanistan Radikaller Birliği (ERE) Başkanı Panayotis Kanellopulos, (1956 yılında Konstantinos Karamanlis tarafından kurulan partinin başına daha sonra Panayotis Kanellopulos getirilmişti), Merkez Birliği Partisi'nden Yorgios Mavros, Evaggelos Averof, Spiros Markezinis, Yorgios Atanasiadis, Stefanos Stefanopoulos, Petros Garufallias, ve Zenofon Zolotas katılmıştı.

Toplantıda Panayotis Kanellopulos'un sorumluluğunda ulusal hükümet kurma kararı çıkmıştı. Kanellopulos, başbakanlığa Paris'te sürgün hayatı yaşayan Konstantinos Karamanlis'i öneriyordu. Akşam saat sekiz sıralarında bakanların ismi belli olmuş, ancak başbakanlık için Karamanlis ile görüşülmesine karar verilmişti. Giziki, Karamanlis ile yaptığı telefon konuşmasında, hak-

kindaki tutuklama kararının kaldırıldığını söylemiş ve Yunanistan'a dönmelerini Karamanlis'ten talep etmişti.

İoannis cuntasının yıkılmasından bir gün sonra 24 Temmuz'da, Fransız hükümetine bağlı özel uçakla Yunanistan'a gelen sürgündeki sağcı lider Konstantinos Karamanlis* aynı gün yemin ederek geçici ulusal hükümetin başbakanı olmuştu.

Ulusal hükümetin kurulduğu gün, Yunanistan tarihinde görülmemiş bir kitlesellikle milyonlar sokaklara çıkmıştı. Ülkenin bütün şehirlerinde bayram havası oluşmuş, cunta ve NATO'yu lanetleyen milyonlar geç saatlere kadar meydanlardan ayrılmamıştı. Cuntanın hesap verme zamanının geldiği söyleniyor, cuntacıların yargılanması, katliam ve zulümlerin hesabının sorulması isteniyordu. Genç, yaşlı, işçi, emekçi, köylü, işsiz, kadın, esnaf aynı slogan etrafında birleşmişti: "Diktatörler yargılansın... Hemen şimdi!"

Cuntanın yıkılması ve ülkenin burjuva demokrasisine geçişi sadece 7 yıllık bir sürecin kapanması değildi. Ulusal kurtuluş savaşı öncesinden sonrasına, iç savaştan cunta sürecine kadar Yunanistan'ın yakın tarihine ilişkin karanlık bir dönemin kapanması anlamına da geliyordu. Yunanlar bu nedenle 1974 sonrası için "Metapolitevsi", "siyasi değişim" kavramını kullanıyorlar. 1930'lardan cuntaların yıkılmasına kadar geçen tüm bu süreç boyunca askerlerin her zaman etkili olduğu faşist ve gerici yönetimler işbaşına gelmiş, ülke emperyalist politika ve stratejilere alet edilmişti. On binlerce insan yaşamını kaybetmiş, açlık ve sefaletle dolu yılların sonu gelmemişti. Yunan halkı haklı olarak bu yılları "petrina xronia" yani "taş yıllar" olarak adlandırmaktadır.

İç savaş sürecinden bu yana devam eden ABD-NATO destekli kontracı-cuntacı devlet örgütlenmesi, gelişen halk hareketi ve genel burjuva muhalefетinin bir sonucu olarak yıkıldığında, iktidara gelenler emperyalizm destekli burjuva liberal kesimlerdi. Bunlar,

* Liberal politikalarıyla tanınan Karamanlis, on bir yıl Paris'te sürgün hayatı yaşadı. 1955'ten sonra dört defa başbakan olmuş, iki defa da cumhurbaşkanlığı yapmıştı. En son 1974 yılından 1980 yılına dek başbakanlık yaptı.

emperyalist kapitalist sistemin sınırlarını aşmayan, tersine “eski defterleri” bir an önce kapatmayı hedefleyen bir tutum izledi. Ulusal Birlik hükümetinin hemen sonrasında seçimi kazanan Karamanlis başkanlığındaki hükümetin amacı, cuntalardan hesap sormak değil, burjuva devletin yeniden restorasyonuydu.

Karamanlis’in başkanlığında kurulan geçici hükümet, 21 Nisan 1967 ile 23 Haziran 1974 tarihleri arasında işlenen tüm siyasi suçlar için af çıkarmıştı. Çıkardığı af, cuntacı generalleri ve halka karşı suç işlemiş olanları da kapsıyordu. Af kapsamında cezaevinde olan politik mahkûm ve tutuklular çıkmış, sürgünde olanlar geri dönmüştü.

Aynı yıl yapılan referandumla Yunanistan yönetimi, parlamenter sistemli cumhuriyet olarak kabul edildi. Aynı yıl Yunanistan Komünist Partisi (KKE) yasallaşırken, Andreas Papandreu Tüm Yunanistan Sosyalist Hareketi (PASOK) Partisini, Konstantinos Karamanlis ise Yeni Demokrasi (ND) Partisini kurdu.

Yunan halkının özgürlük ve demokrasi talepleri cuntacıların hesap vermesi isteminden bağımsız değildi. Haliyle cunta ile hesaplaşmayan bir yönetimin, toplumsal bir taban oluşturması da mümkün değildi. Bir yandan cuntanın yıkılması ile sıçrama yapmış ve her yönüyle kendine olan güvenini maddi bir güce dönüştürmüş olan toplumsal hareketin potansiyeli ortaya çıkmış, diğer yandan, 1950’lerden sonra ülkeyi alçıya almış olan gerici-faşist yürütme, yargı ve yasamalar ile sistemi yeniden yapılandırmak olanaksızlaşmıştı.

Cuntacıların yargılanması

Karamanlis hükümeti anayasal değişikliklerle demokratik reformları gündeme getirerek ilk adımları atmış, cuntacı kurum, yasa ve örgütlenmeleri saf dışı bırakmış, ancak aradan bir yıl geçmiş olmasına rağmen cuntacı generalleri tutuklamamıştı. Ellerini kollarını sallayarak dolaşıyorlardı.

Yunan meclisi çıkarılan af yasasına yeni bir madde eklenmesini kabul ederek cuntacıların yargılanmasının önünü açtı. Ek yasa, isteyen herkese 1967-1973 yılları arasında işlenen suçlara ilişkin olarak müdahil olma hakkı tanıyordu. İlk adımı bir grup genç avukat atmış ve mağdur olarak cuntacılaran şikâyetçi olmuşlardı. Avukatlar cuntacıların halka karşı işlenen suçlardan ve vatana ihanetten dolayı yargılanmasını istiyordu. Savcılık talep üzerine hemen harekete geçerek tutuklama emri vermiş, tutuklanan cuntacıları Atina'da bulunan Koridallo cezaevine gönderilmişti.

Karamanlis hükümetinin gelişinden bir yıl sonra nihayet cuntacılar mahkeme önüne çıkarılmıştı. 28 Temmuz-29 Ağustos 1975 tarihleri arasında görülen mahkeme sanıkları vatana ihanet suçundan yargılamış ve ağır cezalar vermişti.

1967 cuntasını örgütleyen Yorgos Papadopoulos, Stilianos Pattakos ve Nikolaos Makarezos idam cezasına çarptırılmışlardı. Müebbet cezası alan 16 kişinin hemen hepsi general ve yüksek rütbeli subaydı. İki kişi yirmi yıl, geriye kalan 6 kişiye ise 5-20 yıl arası hapis cezası verilmiş, Aleksandros Hacıpetros adlı sanığın dosyası işkencecilikten yargılanması için davadan ayrılmıştı.

Ölüm cezası alan Yorgos Papdopoulos, Stilianos Pattakos ve Nikolaos Makarezos'un cezaları daha sonra müebbede çevrildi. Cuntacıların birçoğu cezaevinde öldü. Yorgos Papadopoulos ve kardeşi Konstantinos Papadopoulos'da cezaevinde ölenler arasında bulunuyor. Odisseas Aggelis ise kaldığı koğuşta intihar etti. Stilianos Pattakos ve Nikolaos Makarezos ise 1990 yılında Miçotakis hükümeti döneminde sağlık sorunları nedeniyle cezaevinden çıkarılarak ev hapsine alındılar.

Cuntacılar hâkim karşısında.

